

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2015 /11 FİYATI: 4 TL

40.
YIL

TÜRKİYE'DE
İLK
BÖBREK
NAKLİNİN
40. YILI

(3.11.1975 - 3.11.2015)

Prof. Mehmet Haberal
Amerika Cerrahlar Koleji Kongresinde Hocası Prof. Starzl'a Teşekkür Etti s.20

Dr. Sıtkı Aydınel:
Atatürk TBMM'de Silah Arkadaşlarını Savunuyor s.9

Dr. Öğüt Yazman:
Türkiye'nin Dış Politikası s.49

Uluslararası Başansız Ulusal Övüncümüz Oldu:
Prof. Aziz Sancar'a Nobel Ödülü s.37

Zeki Sarhan'dan Bir Kurtuluş Savaşı Öyküsü
Yamalı Gömlek s.53

Hocaların hocası" Boratav, bu kitapta, son yıllarda yazdığı makalelerden, sunduğu bildirimlerden ve verdiği röportajlardan bir bölümünü bir araya getiriyor. Yarım yüzyılı aşkın bir süre içinde edindiği birikimle ve özümseyerek olaylara/olgulara uyguladığı tarihî maddeci anlayışla dünya ahvaline, memleketin haline çeviriyor bakışlarını. Kitapta yer alan on beş bölüm, "Memleketin Haline Bakarken", "Türkiye Ekonomisi", "Dünyanın Hali", "Marksist İktisat" başlıklı dört kısım altında toplanıyor. Seçki, memleketin, dünyanın haline "endişeler ve ümitler içinde bakan" söyleşi, yazı ve konuşmalarla başlıyor; Türkiye ekonomisine geçerek devam ediyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

- 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin*
- 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Gürbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Sinan Meydan, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,
Cengiz Özakıncı, Sanıye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin Saç Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:
okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 21 / 10 / 2015

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

TÜRKİYE'DE
İLK BÖBREK NAKLİNİN
40. YILI

(3.11.1975 - 3.11.2015)

40 Yıl Önce 40 Yıl Sonra

Bu yılın Kasım'ından tam kırk yıl önce, Türkiye'de tıp alanında ulaşılabilecek uluslararası bir başarının ilk adımı atılıyor, iki böbreği de çalışmadığı için ölüme yüzüze gelen “delikanlı adayı” yaşlarındaki genç bir çocuk, annesinin verdiği böbreğin kendi vücuduna takılması sonucu yeniden yaşama kavuşturuluyordu.

Ölümün yaşamı yok edici gücünü ortadan kaldıran ve tüm güzellikleriyle yaşamı yeniden egemen kılan bu ilk başarılı organ nakli ameliyatı, tıp alanında ülkede devrimsel bir atılımın başlangıcını oluşturuyordu.

İnsanlar için bir çeşit yaşam güvencesi anlamına gelen organ nakli ameliyatını 3 Kasım 1975 tarihinde Türkiye'de başlatan 31 yaşındaki uzman doktor **Mehmet Haberal**, bu hizmetini “**Kesinlikle yerine getirmem gereken bir görevim**” sözüyle tanımlıyor, başarısının gururunu ise “**hizmetinde olduğu**” ülke insanlarıyla paylaşıyordu.

Amerika'daki uzmanlık çalışmalarında ve özellikle de, dünyada ilk

karaciğer naklini gerçekleştiren hocası Prof. Dr. **Thomas Starzl**'dan öğrendiği organ nakli konusundaki bilgilerini Türkiye'de uygulamak için aradığı olanağı genç doktor ancak o gün bulabilmişti.

Çalıştığı **Hacettepe Üniversitesi Hastanesi**'nde tedavi gören bir hastası ona, böbrekleri çalışmayan üç çocuğunu kaybettiğini, aynı hastalık nedeniyle şimdi dördüncü çocuğunu da kaybetmek üzere olduğunu söylemiş ve doktordan, “**Hiç olmazsa bu çocuğunu kurtarmasını**” istemişti.

“**Organ nakli**” önerisini baba **Mehmet Emin Çalışkan**'ın onayla-

— ” —
Bu ameliyat, tıp açısından insanların yaşam güvencesinin bundan böyle yurdumuzda da sağlanacağına kanıtıdır

ması ve eşi **Mürüvvet Çalışkan**'ın çocuğuna bir böbreğini vermeyi kabul etmesi üzerine uzman doktor Mehmet Haberal harekete geçmiş, **3 Kasım 1975** tarihinde Hacettepe Hastanesi'nde, hocalarının da ilgi ve merakla izledikleri Türkiye'deki başarılı ilk organ nakli ameliyatını yapmıştı.

"Türkiye'de ilk organ nakli ameliyatı" haberiyle, bu ameliyatın uzman doktor Mehmet Haberal tarafından yapıldığı haberi, Hacettepe yönetimi tarafından "her türlü olasılık gözönünde bulundurulacak" bir ay süreyle gizli tutulmak istenmiş, fakat bu "giz" ancak 17 gün saklanabilmişti.

20 Kasım 1975 tarihli Milliyet gazetesinin birinci sayfasında Adliye başkatipli Mehmet Emin Çalışkan ve eşi Mürüvvet Çalışkan'ı, çocukları ve yakınlarıyla gösteren bir aile fotoğrafının eşliğinde, **"Hacettepe'de bir**

annenin böbreğinin, çocuğuna takıldığı" haberi yayımlanınca, Hacettepe Üniversitesi'nin 17 günlük gizi, bir anda toplumun övüncü oluvermişti.

***

2000 yılında Roma'da, beş bin organ nakli cerrahının katılımıyla düzenlenen Dünya Organ Nakli Derneği'nin büyük kongresinde adı, **"Dünyada Organ naklinin öncüsü"** 14 biliminsanından biri olarak açıklanan ve **Papa 2. Jean Paul** tarafından bu 14 biliminsanına verilen **"Organ Nakli Öncüsü Madalyası"**nın sahibi ve ayrıca...

Onur üyesi de seçildiği 80 bin üyeli **Amerikan Cerrahlar Koleji**'nin bugün yöneticileri arasında yer alan Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın, 40 yıl önceki bu devrimsel atılımının bugün 40'ncü yılında ulaştığı düzeyde

Hacettepe'de bir annenin böbreği, çocuğuna takıldı

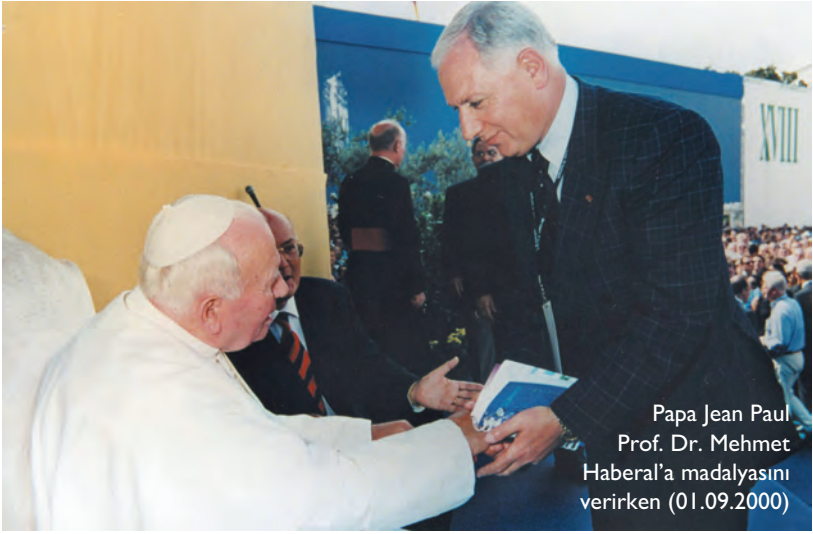
● 3 kardeşi de böbrek hastalığından ölen Bahtiyar Çalışkan'ın, yeni böbreği kabul edip etmeyeceği 1 ay içinde anlaşılacak

ANKARA. ORHAN DURU bildiriyor
HACETTEPE: Üniversite Tıp Fakültesinde Türkiye'de ilk defa başarılı bir böbrek nakli ameliyatı gerçekleştirilmiş, iki böbreği de çalışmaz hale gelen 14 yaşında bir gencin böbrekleri çıkarılıp, annesinden alınan bir böbrek takılmıştır. Ameliyatı Prof. Yılmaz Sanaç'ın asistanı Uzman Doktor Mehmet Haberal başkanlığında bir transplantasyon ekibi yapmıştır. Hacettepe yetkileri, bazı bilimsel nedenlerle ve olayın istisna edilmesini öngörerek amacıyla 3 kasım'da yapılan ameliyatı ve başarılı sonuçlarını *Devami Sa. 10, Sü. 6 da*

Böbreğini oğluna veren anne (yanda X işaretli) ve böbrek nakli yapılan Bahtiyar Çalışkan (yanda ve üstte X işaretli).

20 Kasım 1975 tarihli Milliyet gazetesi

Papa Jean Paul
Prof. Dr. Mehmet
Haberal'a madalyasını
verirken (01.09.2000)

anılması amacıyla, bu konuda 40 yıl önce yayımlanan Milliyet' teki haberi belge özelliğiyle şimdi bir kez daha yayımlıyoruz:

HACETTEPE'DE BİR ANNENİN BÖBREĞİ, ÇOCUĞUNA TAKILDI

3 kardeşi de böbrek hastalığından ölen Bahtiyar Çalışkan'ın, yeni böbreği kabul edip etmeyecepi 1 ay içinde anlaşılacak. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinde Türkiye'de ilk defa başarılı bir böbrek nakli ameliyatı gerçekleştirilmiş, iki böbreği de çalışmaz hale gelen 14 yaşındaki bir gencin böbrekleri çıkarılıp, annesinden alınan bir böbrek takılmıştır. Ameliyatı Prof. **Yılmaz Sanaç**'ın asistanı Uzman Doktor **Mehmet**

Papa Jean Paul tarafından
Prof. Dr. Mehmet
Haberal'a verilen madalya

Haberal başkanlığında bir transplantasyon ekibi yapmıştır. Hacettepe yetkilileri, bazı bilimsel nedenlerle ve olayın istismar edilmesini önlemek amacıyla 3 kasımda yapılan ameliyatı ve başarılı sonuçlarını saklı tutmuşlardır.

Kasım ayı başında adliyede baş katip olan **Mehmet Ali Çalışkan**, nefrit teşhisiyle Hacettepe'ye yatırılmıştır. Hacettepe' de **Bahtiyar Çalışkan**'ın iki böbreği-

nin de çalışmadığı görülmüştür. Hasta gencin babası, "Daha önce 3 çocuğunun aynı hastalıktan öldüğünü" söyleyerek, "**Bu çocuğunun kurtarılmasını**" istemiştir.

Bunun üzerine, Dr. **Haberal** harekete geçmiş ve çocuğun annesi

Dr. Haberal: "Ülkemizde böbrek hastalarının kurtuluşu organ bağışından geçer,,

ANKARA, (Cumhuriyet Gazetesi)
Türkiye'nin uzun yıllar akciğeri çarşın ve göçerir. Yabancı organlar ise ülke içindeki Dr. H. Haberal'ın böbrek bağışından yararlanıyor. Ülkemizde ameliyat sonrası böbrek hastalarının kurtuluşu organ bağışından geçer. Bu konuda Türkiye Dişleri ve Transplantasyon (Transplantasyon) Başkanı Dr. Haberal, Dr. Mehmet Haberal ile bir röportaj yaptı. Haberal, 1978 yılında kendi vücudundan böbrek naklinin gerçekleştirildiğini söyledi. Dr. Haberal, "Böbrek hastalığı sürekli bir hastalık değildir. Çoğu hasta uzun süreli hastalıklarla böbrek nakliyle sağlığını kaybetmez."

Dr. Haberal'ın meslek hayatındaki böbrek bağış yapmasını anlatıyor.

Böbrek makinesine girerek yüzde milyonda bir başarı...

BÖBREK KAYNAĞI
Kendi böbrek hastalığını, tedavisinde güçlüklerle karşılaşarak hastalıklı böbreklerini bağışlamıştı. 1978 yılında bu yeni gereksinimlere karşılık, Dr. Haberal'ın ameliyatı ile böbrek nakli gerçekleştirildi. Organları alan böbrek, kan ve diğer sıvılarla birlikte, vücutta bir süre için ve sonra da, belirli böbrek nakliyle yerine konularak, yeniden çalışmaya başlar. Böbrek nakli, hastanın yaşamını kurtarır ve uzun süreli hastalıklarla böbrek nakliyle sağlığını kaybetmez."

Dr. Haberal'ın meslek hayatındaki böbrek bağış yapmasını anlatıyor. Böbrek nakli, hastanın yaşamını kurtarır ve uzun süreli hastalıklarla böbrek nakliyle sağlığını kaybetmez."

"1 insan 4 hayat sloganının vatandaşlarımızın anlattığı böbrek hastalarına et uzatmasıdır. Böbrek hastası 1 yılda 500 milyon liraya kadar tedaviye ihtiyaç duyar. Organ Nakli Yasasının çıkardığı bu yasa 1 kişi böbreğini bağışladı."

İnsan hayatında böbrek nakli, hastanın yaşamını kurtarır ve uzun süreli hastalıklarla böbrek nakliyle sağlığını kaybetmez."

İnsan hayatında böbrek nakli, hastanın yaşamını kurtarır ve uzun süreli hastalıklarla böbrek nakliyle sağlığını kaybetmez."

Prof. Dr. Haberal'ın Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan söyleşi (19.07.1980)

Mürüvvet Çalışkan, bir böbreğini vermeyi kabul edince, 3 kasım tarihinde ameliyat yapılmıştır. Üç saat süren ameliyatın yönetimini Dr. Haberal yapmış, ameliyatta çalışan transplantasyon ekibinde ise, Prof. Yılmaz Sanaç ve Doç. Ümit Saatçı da bulunmuştur. Ameliyat sırasında Bahtiyar Çalışkan'ın iki böbreği çıkarılmış, bunların yerine annesi Mürüvvet Çalışkan'dan alınan bir böbrek takılmıştır. Ameliyattan bir gün sonra takılan böbrek çalışmaya ve kanı süzmeğe başlamıştır. Bahtiyar Çalışkan mikroptan arındırılmış özel bir bölüme alınmıştır. Halen bu özel bölümde bulunmaktadır.

Çalışkan, devamlı olarak doktor denetimi altında tutulmaktadır. Bahtiyar Çalışkan'ın vücudunun takılan yeni böbreği atıp atmayaacağı bir ay içinde belli olacaktır. Ancak, sonucun şimdiden başarılı olduğu, Hacettepe yetkililerince belirtilmektedir.

DR. HABERAL KİMDİR?
Ameliyatta asıl sorumluluğu yüklenen bilim adamı Dr. Mehmet Haberal, daha önce Hüsni Göksele'nin yanında asistan olarak çalışmış, sonra Prof. Yılmaz Sanaç'ın asistanlığına geçmiştir. Burada asistanlık yaparken, iki yıl içinde Amerika'ya gönderilen Dr. Haberal, burada özellikle böbrek ameliyatları üzerinde çalışmıştır.

BABASI NE DİYOR?
Bahtiyar Çalışkan'ın babası Mehmet Ali Çalışkan da, bir rahatsızlık dolayısıyla Hacettepe'de yatmaktadır. Bir erkek ve iki kız çocuğunu aynı hastalıktan kaybettikten sonra dördüncü çocuğunun kurtarılma umudu belirmesinden duyduğu sevinç ifade etmekte, başta "Dr. Haberal olmak üzere ameliyata katılan bütün ekibe teşekkür ederim" demektedir. •

meteakyol@butundunya.com.tr

Duy Kardeşim!

Aynı ananın çocuklarıyız biz...
Anadolu'nun evlatları...

Türkiye denen fidanın, aynı kökten
fişkiran, tazecik dalları... Birbirine
havayla, suyla, toprakla değil sadece,
canıyla, kanıyla da, tüm ruhuyla da
kenetli, 92 yıllık, ama köklü, bir
fidanın dallarıyız biz...

Sökmek istemişler, cansuyu
etmiş birlikte, canımızı... Karlar
yağdırmışlar üzerimize, güneş olmuş
eritmiş sevgimizin sıcaklığıyla...

Ateşlere vermişler de
söndürmüşüz kanımızla...

Anadolu denen fidana "Yiğitlerle
dolu diyar" dedirtmişiz biz, birlikte...

Kurtulurken onların baltaların-
dan, bir benden, bir senden, bir ondan
gitmiş taptaze can....

Adımız Hasan oğlu Mehmet,
Ahmet oğlu Mustafa, Salih oğlu
Hüseyin olmuş tek

Yazan: NESLİHAN YAŞAR

amaç için.... Adımız Diyarbakirli Yiğit
Osman, adımız Edirneli Yusuf olmuş.
Laz Ali değil, Kürt Mahir değil,
Çerkez Sami değil, adımız Kahraman
Mehmetçik olmuş Vatan için...

Uğruna kanlar, canlar bağışladığı-
mız, rengini katıksız yiğit soyundan
alan, gölgesinde huzur dolu serin
nefesler aldığımız şanlı bayrağımız,
beraberce ekmeğimizi bölüştüğümüz,
kaderimizi ortaklaştığımız ata
mirasımız Vatanımız, bana değil, sana
değil, "biz"e emanet...

Ey Hakkari'den çağırırsan
Edirne'den duyduğum kardeşim...
Şimdi sen beni duy! Et tırnaktan
ayrılmaz... Bu canlar bizde oldukça,
bizden birbirimize düşman olmaz!..

**Hiçbir gücün gücü yetmez, beni
sana, seni bana düşman etmeye!**

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN ÖĞRETMENLER İLE İLGİLİ ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Bir topluluk ulus olabilmek için mutlaka eğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır. Onlardır ki, toplumu gerçek bir ulus haline getirirler.*
- *Bir ulus, eğitim ordusuna sahip olmadıkça savaş alanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferler kalıcı sonuçlar veremez.*
- *Bir milleti hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum olarak yaşatan da, köleliğe, yoksulluğa düşüren de eğitimidir.*
- *Dünyanın her tarafında öğretmenler, insan topluluğunun en fedakar ve saygıdeğer unsurlarıdır. Öğretmenler! Cumhuriyetin fedakar öğretici ve eğitimcileri, yeni kuşakları sizler yetiştireceksiniz. Ve yeni kuşaklar sizin eseriniz olacaktır.*
- *İlk ilham ana-baba kucağından sonra, mektepteki öğretmenin dilinden, vicdanından, terbiyesinden alınır.*
- *Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmenlerden, eğitimcilerden mahrum bir ulus, henüz bir ulus namını almak hakkını kazanmamıştır.*
- *Ülkemizi gerçek hedefe, gerçek mutluluğa kavuşturmak için iki orduya ihtiyaç vardır: Biri vatanımızı kurtaran asker ordusu, diğeri ulusumuzun geleceğini yoğuran irfan (bilim, kültür) ordusudur.*

K Atatürk

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

Atatürk'ün Affediciliği

Mustafa Kemal'in olumlu özellikleri öylesine çoktur ki onun sadece iyi tanıyanlarımız değil, iyi inceleyen bütün dünya bilim ve devlet adamları takdir etmektedirler. Zaman zaman, yapabildiğim ölçüde bu özellikleri belgelere dayanarak okuyucularıma arz etmeye çalışıyorum. Şimdi de onun cephedeki silah arkadaşlarını haksız eleştirilere karşı müdafaa etmesine yer vermek istiyorum.

Bildiğiniz gibi Mustafa Kemal Paşa 14 Ağustos 1920 günü Büyük Millet Meclisi'nde Yunan ordusunun ileri hareketi üzerine eleştirilmeye çalışılan Bekir Sami, Hacı Muhittin, Aşir Beyler hakkında verilen öneriler nedeniyle önce teşekkür etmiş, sonra da Batı cephesinde ortaya çıkan olaylardan dolayı muharebe koşullarını, ortamı, arazinin dayattığı özellikleri

iyice irdelemeden yapılan eleştirileri doğru bulmadığını ifade etmiştir çünkü.”**Genelkurmay Başkanlığının ve yüce meclis başkanlığının olayları yakından takip ettiğini komutanların verdikleri kararların doğru oldukları ve onayladıklarını**” beyan etmiştir. Özellikle Hamdullah Suphi ile yapılan tartışmada, **”Bekir Sami Bey Bursa’yı terk etmemiştir. Ben kendi imzam altında Bursa işgal edilmeden önce emir vermiştim. Bu nedenle askeri hareket gereği, Bursa işgal edilmeden evvel orayı terk etmek doğru idi”** demiştir. Diğer eleştirilen komutanların da yanlış hareket etmediğini teker teker kanıtlamıştır.

Bu olay TBMM’nin ilk günlerinden itibaren Mustafa Kemal ve arkadaşlarına savaşın yönetimi konusunda şiddetli tenkitlerin yapılabildiğini; Mustafa Kemal’in cephedeki arkadaşlarını savunduğunu göstermektedir.

Benzer eleştiriler Sakarya meydan muharebesinde ve büyük taarruzdan önce de stratejik durumu bilmeyen mebuslarca yapılmış; sonuçta Mustafa Kemal verdiği cevaplarda ve uyguladığı stratejide daima haklı çıkmıştır.

Diğer önemli bir olay; Mustafa Kemal Erzurum Kongresi’ni açmak için Erzurum’da komutanlarla birlikte olduğunda Osmanlı hükümetinin İngilizlerin baskısıyla yakalanıp İstanbul’a gönderilmesi istenir. Bunun üzerine Mustafa Kemal bu emri gerçekleştirmesini beklemeyip istifa etmeyi yeğler. Bu arada Mustafa Kemal ile Samsun’a çıkanlar arasında

bulunan kurmay başkanı Manastırlı Kâzım Dirik hiç vakit kaybetmeden *“Paşam”* der, *“Siz artık istifa ettiğinize göre emirleri kimden alacağım dosyaları kimlere teslim edeceğim.”*

Mustafa Kemal bu sözler karşısında *“Öyle mi efendim, Peki efendim.”* demekle yetinir.

Bu olaya tanık olan Rauf bey (Orbay) daha sonra yazdığı anılarında, *“Mustafa Kemal’i 1909’dan beri tanırım. Ama o gün orada kurmay başkanının evrakını toplayıp karşısında dikildiği ve o sözleri söylediği andaki ruh düşkünlüğünü hiç bir zaman görmedim.”* diye yazmaktadır.^[1]

Kâzım Dirik

Mustafa Kemal Kazım Dirik’in bu hareketine çok üzülmüş ve üzüntüsünü yanında bulunan Rauf Bey’e *“Rauf gördün mü? Devlet makam ve mesnedinin kıymetini gördün mü?”* diye ifade etmiştir.

Fakat büyük önder, İstanbul’dan Samsun’a beraber getirdiği kurmay başkanına doğrudan bir kırınlık

Bütün bu olaylar Atatürk'ün liderlik özelliklerinden olan “vefa”, “affedicilik”, “dava arkadaşlarına sahip çıkmak”, “insanları gözden çıkarmak yerine, onların yeteneklerinden istifade etmek” gibi özellikleri ortaya koymaktadır.

göstermemiştir. Kâzım Dirik daha sonra general olmuş, valilik, genel müfettişlik gibi önemli görevlerde bulunmuştur. Yıllar sonra (1926 yılında) İzmir suikastı ihbarı alınınca o sırada Balıkesir’de bulunan Mustafa Kemal’e ihbarı bildiren ve İzmir’e gelmesini erteleme önerisinde bulunan İzmir valisi Kâzım Diriktir.

Bütün bu olaylar birlikte değerlendirildiğinde Atatürk'ün liderlik özelliklerinden olan “vefa”, “affedicilik”, “dava arkadaşlarına sahip çıkmak”, “insanları gözden çıkarmak yerine, onların yeteneklerinden istifade etmek” gibi özellikleri ortaya koymaktadır.

Atatürk'ün 8/9 Temmuz 1919 gecesi Erzurum’da askerlikten istifa etmesi olayına değinmişken, bununla ilgili bir konuyu daha vurgulamak istiyorum.

O tarihten itibaren o artık mirliva (tuğgeneral) Mustafa Kemal değil, ordudan istifa etmiş, sivil bir şahıstır. Hakkında İstanbul hükümetince verilmiş tutuklama emri vardır. Tutuklama emri daha önce de Erzurum vali Vekilliği’ne ve Erzurum’da bulunan 15. Kolordu komutanı Kâzım Karabekir’e

gönderilmiş, fakat o sırada orduda general olan Mustafa Kemal tutuklanmamıştır. Acaba Kâzım Karabekir, padişahın ve Harbiye Nazırı’nın emrine uyup şimdi sivil bir şahıs olan Mustafa Kemal’i tutuklayacak mıdır? Bu soru Mustafa Kemal’i tedirgin etmektedir.

İstifadan iki gün sonra (10 Temmuz’da) yaver Cevat Abbas Mustafa Kemal’in yanına gelerek “*Kumandan paşa (Karabekir) geliyor arkalarında bir bölük süvari var.*” der. Karabekir içeri girer ve Mustafa Kemal’e “**Emrinizdeyiz Paşam. Ben, subaylarım, erlerim, kolordum hepimiz emrinizdeyiz.**” der. Mustafa Kemal’in tereddütleri kaybolmuş, rahatlamıştır. Karabekir’i kucaklayıp öper.

Bazı yazarlar bu olayı kurtuluş savaşının dönüm noktası olarak değerlendirmekte ve “Karabekir Mustafa Kemal’e bu jesti yapmasa idi kurtuluş savaşı başlayamazdı” şeklinde iddialar ileri sürmektedirler. Oysa Atatürk’ü iyi inceleyen, tanıyan araştırmacılar iyi bilirler ki, Atatürk bir hesap adamıdır. Samsun’a çıkmadan önce 6 ay

İstanbul'da kalmış, Anadolu'ya geçip milli mücadeleye başlamak için bütün hareket tarzlarını değerlendirmiş, kararını vermiştir. Bu dönemde Şişli'deki evinde Kazım Karabekir'le

Kâzım Karabekir

de görüşmüş, kendisinin Erzurum'a giderek 15. Kolordu komutanlığını teslim almasını istemiş ve Anadolu'da beraber çalışmak için anlaşmışlardır.^[2] Karabekir Erzurum'da yukarıda

anlatılan jesti yapmamış olsa bile Atatürk milli mücadeleyi başlatmaya kararlıdır. Bu uğurda **“aşık olduğu”** askerlik mesleğinden ve rütbesinden feragat ederek **“vicdani vazifeye milletin bağrında bir ferd-i millet olarak devam edeceğini”** açıklamıştır.^[3] Onu hiçbir kuvvet ve hiçbir olumsuz davranış bu karardan vazgeçiremez.

Gerek Kurtuluş Savaşı'nda gerekse devrimler döneminde en yakın arkadaşlarının bile kendisine muhalefet etmeleri ve karşılaştığı büyük zorluklar, Atatürk'ü gençliğinden beri kafasına koyduğu **“ulusal egemenliğe dayalı tam bağımsız Türkiye”** idealinden bir adım dahi geriye götürememiştir. •

sitkiaydin@butundunya.com.tr

[1] Rauf bey'in hatıralarından aktaran Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam, cilt 2, Ankara, Remzi Kitabevi, 1964, S.105. [2] Atatürk'ün Samsun'a çıkmadan önce İstanbul'da geçirdiği 6 ay için bakınız: Alev Coşkun, Samsun'dan Önceki 6 Ay, Cumhuriyet Yayınları. [3] Şevket Süreyya Aydemir, age, s.103.

ATATÜRK'ÜN BAĞIMSIZLIK HAKKINDAKİ SÖZLERİ

"Ben yaşayabilmek için mutlaka müstakil bir milletin evlâdı kalmalıyım. Bu sebeple millî bağımsızlık bence bir hayat meselesidir. Millet ve memleketin menfaatleri icap ettiği takdirde, insanlığı teşkil eden milletlerden her biriyle medeniyet gereği olan dostluk, siyaset münasebetlerini büyük bir hassasiyetle takdir ederim. Ancak benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin de bu arzusundan sarfınazar edinceye kadar amansız düşmanıyım.

***

"Biz baş istiyoruz" dediğimiz zaman "tam bağımsızlık istiyoruz" dediğimizi herkesin bilmesi lâzımdır. Bunu istemeye hakkımız ve kudretimiz vardır. On sene, yirmi sene sonra aşağılaşarak ölmekten ise şimdiden şeref ve haysiyetle ölmeyi üstün tutmalıyız.

10 KASIM

Kasım ayında başka bir şey gelmez aklıma. Sadece 10 Kasım'ı düşünürüm. Önce “Yas Günü” olarak adlandırdık. Sonra da “Atatürk’ü Anma Günü”. Benim için ise yaş günü, doğum günü, Atatürk’ü anlayıp, anlatma günüdür 10 Kasım...

İsterim ki özellikle genç kuşaklar bilsin. Bizlerin bilip de, gençlerin de bildiğini zannettiğimiz hikayeleri paylaşırım 10 Kasım’da. Yine o dehanın öngördüğü ve gençliğe seslenişinde de ifade ettiği gibi onu ve eserlerini unutturmaya çalışan bir zihniyet vardır çünkü. İsterim ki o genç kuşakları Çanakkale’ye götüreyim. Gelen zaferlerin, oraya sızan bazı sözde rehber örümcek kafalıların anlattığı gibi gökyüzünden inen dervişlerle gelmediğini anlatırım. Havada çarpışan mermilerin içinden çıkan mucizeyi ve gelen başarıları o ileri görüşlü genç komutanın nasıl elde ettiğini, onun

liderlik özelliklerini ön plana çıkararak yarattığı ayrıcalığı, acıları, başarıları ve zaferi anlatırım onlara.

Yüzbinlerce askerin kanı döküldükten sonra “Çanakkale Geçilmez” sözünü dünyaya ezberlettiren genç Paşa'nın ruh halini düşünsünler isterim. Henüz o zaferin ve acıların üzerinden çok az bir zaman geçmesine rağmen, beceriksiz ve hain Saltanatın sayesinde aynı düşman askerlerinin ellerini, kollarını sallayarak İstanbul'a nasıl girdiklerini, bunu gören Atatürk'ün “geldikleri gibi giderler” derken, gençlerin gözlerini kapayıp o anı düşünmelerini isterim. “Beni görmek demek, behemehal yüzümü görmek değildir. Benim fikirlerimi, duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu yeterlidir” ifadesini bir vasiyet olarak kabul etmelerini, onu anlamları için elimden geleni yaparım ben, özellikle de 10 Kasım'da.

Askeri dehasının yanı sıra, ümmet'den millet'e geçişi, padişah'a kulluk etmekten birey olmaya, vatan-daş olmaya, insan olmaya geçmek için neler yaptığını anlatmak isterim. Ankara'ya, Ulus Meydanına giderim ben Kasım ayında. Çocukları, gençleri ellerinden tutup Kurtuluş Savaşımızı yaşadığımız o tarihi Birinci Meclis'e, sonra da yaklaşık 100 metre aşağıda bulunan İkinci Meclis'e götürmek ve bu özel günü Anıtkabir'de sonlandırmak isterim. İsterim ki taşıma kiremitlerle yapılan o eski İttihak ve Terakki Dernek Binasını, olmayan konforu, yokluklar içinde gerçekleştirilen büyük zaferleri daha iyi anlansın

genç kuşaklar. O şartlar altında bile Meclis kurmadan, o meclisten karar çıkarmadan, halka anlatıp halkın onayını almadan hareket etmeyen Atatürk'ü anlamalarını isterim.

Lozan antlaşmasının imzalandığı masayı gösteririm onlara. Gösterir, anlatırım ki “Lozan'da herşeyi kaybettik” diye ahlaksızca yalan söyleyenlere Sevr Antlaşmasını, nereden nereye geldiğimizin cevabını verebilsin o genç beyinler. Gerçekleri bilsinler ki dahili bedhahların oyunlarına gelmesinler.

İsviçre, Fransa, İtalya gibi ülkelerde bile kadının seçme ve seçilme hakkı yokken Atatürk'ün bu hakkı Türk kadınına ne zaman tanıdığını, eğitim, adalet, sanayi, finans, akıllarına gelebilecek hemen her konuda nasıl bir devrim yarattığını anlatırım gençlere.

Kaç gence anlatabilirsin ki diye sorabilirsiniz bana. Denize ulaşmadan ölüp giden yavru kaplumbağaları koca sahilde tek, tek toplayıp denize atan adam gibi cevap veririm o zaman. “Gücümün yettiğince”. Ne işe yarar ki diye sorarsınız belki. O zaman da elinde bir kova suyla, döke, saça yangını söndürmeye giderken “senin taşıdığın suyla n'olacak” diye sordukları topal karınca'nın cevabını tekrar ederim.

Derim ki, “gidemesem de o yolda ölürüm, hiç değilse rengim belli olur”.

O yüce insan ve silah arkadaşlarını saygı ile, minnet ile, rahmet ile anıyorum. •

kayaboztepe@butundunya.com.tr

Saklı Tarih
Sinan Meydan

ATATÜRK'ÜN VASİYETİNDEKİ İNSANLIK

“Sırlarıyla ve Mesajlarıyla
Atatürk'ün Vasiyeti ve Mal Varlığı”

“**B**enim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır, ama Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır” ve “İki Mustafa Kemal var: Bir ben, et ve kemik, geçici Mustafa Kemal...” gibi sözleriyle dünyanın gelip geçici olduğunu hiç unutmayan ve ölüm gerçeğine hep hazır olan **Atatürk**, henüz hiçbir hastalık belirtisinin görülmediği, sapaşğlam olduğu günlerde, 1933 yılında bütün mal varlığını hazineye bırakmak istemiş, ancak Medeni Kanun'daki “mahfuz hisse” nedeniyle üzerindeki malların bir kısmını mirasçılara bırakma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Atatürk, bu

zorunluluktan kurtulmak için -dünyada benzerine rastlanılmadık bir şekilde- “özel kanun” çıkarttırmıştır. Sonuçta **12 Haziran 1933 tarihli 2307 sayılı “özel kanunla”** tüm mal varlığını hazineye bırakmıştır. Dünya; mal, mülk sahibi olmak için “özel kanun” çıkaran devlet adamlarını çok görmüştür de -Atatürk'ten başka -tüm malını, mülkünü milletine bağışlamak için “özel kanun” çıkartan başka birini daha görmemiştir.

Özel kanunla “mahfuz hisse” dâhil tüm mal varlığını milletine bağışlayan Atatürk, daha 1933 yılında bir de **vasiyetname** hazırlamak istemiştir.

Hasan Rıza Soyak'ı dinleyelim:

“Bu kanun (2307 sayılı özel kanun) çıktıktan sonra vasiyetname tanzimini birer suretle ihmal etmiştik; burada benim büyük kusurum olduğunu itiraf ederim. Ne bileyim; taşıdığı manadan dolayı olacak, böyle bir vesika tanzimine bir türlü elim varmıyordu ve her konuşuldukça bir vesile ile ileriye atıyordum.

‘Hani seninle ara sıra bir işimizden bahsederdik’ sözleriyle Atatürk bana işte bunları hatırlatıyordu.”

Atatürk'ün hastalığı iyice ilerleyince vasiyet konusu bir kere daha gündeme gelmiştir. **Hasan Rıza Soyak** ve Kocaeli milletvekili **Selahattin Yargı**'nın hazırladığı vasiyet

taslağını okuyan **Atatürk**, üzerinde bazı düzeltmeler yaparak 5 Eylül 1938 tarihinde Dolmabahçe'de şu vasiyeti yazmıştır:

“Malik olduğum bütün nuket ve hisse senetleri ile Çankaya'daki menkul ve gayrimenkul emvalimi, Halk Partisi'ne atideki şartlarla terk ve vasiyet ediyorum:

1. Nuket ve hisse senetleri, şimdiki gibi İş Bankası tarafından nemalandırılacaktır;

2. Her seneki nemadan bana nispetleri şerefi mahfuz kaldıkça yaşadıkları müddetçe, Makbule'ye ayda 1000, Afet'e 800, Sabiha Gökçen'e 600, Ülkü'ye 200 lira ve Rukiye ile Nebile'ye şimdiki 100'er lira verilecektir.

3. Sabiha Gökçen'e bir ev de alabileceklere para verilecektir.

4. Makbule'nin yaşadığı müddetçe Çankaya'da oturduğu ev de emrinde kalacaktır.

5. İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek tahsillerini ikmal için muhtaç olacakları yardım yapılacaktır.

6. Her sene nemadan mütebaki miktar yarı yarıya Türk Tarih ve Dil Kurumlarına tahsis edilecektir.”

İlginçtir! Atatürk'ün vasiyetinin genelinde gözden kaçan

Dolmabahçe 5-IX-1938
Paşazade

malik olduğum bütün nuket ve hisse senetleri ile Çankaya'daki menkul ve gayrimenkul emvalimi C. H. Partisine atideki şartlarla, Türk ve vasiyet ediyorum:

1) Nuket ve hisse senetleri, şimdiki gibi, İş Bankası tarafından nemalandırılacaktır.

2) Her seneki nemadan, bana nispetleri şerefi mahfuz kalarak, yaşadıkları müddetçe, Makbule'ye ayda bin, Afet'e sekiz yüz, Sabiha Gökçen'e altı yüz, Ülkü'ye iki yüz lira ve Rukiye ile Nebile'ye şimdiki yarı bin lira verilecektir.

3) S. Gökçen'e bir ev de alınacaktır ayrıca para verilecektir.

4) Makbule'nin yaşadığı müddetçe Çankaya'da oturduğu ev de emrinde kalacaktır.

5) İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek tahsillerini ikmal için muhtaç olacakları yardım yapılacaktır.

6) Her sene nemadan mütebaki miktar yarı yarıya Türk Tarih ve Dil Kurumlarına tahsis edilecektir.

H. Atatürk

Atatürkün vasiyetnamesi

Ebedî Şefimizin son arzularını havi dosya Ankarada mahkemede açıldı

Bütün nukudunu ve tahvilâtını memlekete bırakan Aziz Atamız, hemşiresile, Bayan Afet, Sabiha Gökçen ve küçük Ülküye, Dil ve Tarih Kurumlarına da hisseler bıraktı

Ankara 28 (Telefonla) — Atatürkün vasiyetnameleri, bugün saat 15,30 da terz-ke işlerine bakan Ankara Üçüncü Sulh Hukuk mahkemesinde açıldı. Adliye Vekili Hilmi Uran, Dahiliye Vekili ve Parti Genel Sekreteri Refik Saydam, Hariciye Vekili Şukri Saracoğlu, meb'uslardan Mehmed Somer (Kütahya) bu celsede bulundular.

Atatürkün hemşireleri Bayan Makbule saat 15,30 da geldi. Hâkim Selçuk, vasiyetnamenin açılmasına müteallik resmi vazifesine başlamadan evvel hâfızanın arz ettiği şerhniyeti itibarla Vekillere ve Bayan Makbuleye hitaben bir iki söz söyledi. Bu sözlerle, Atatürkün büyüklüğünü ve üfûlile bıraktığı acıyı bu hazin celse vesilesile

de tebarüz ettiren hâkim Selçuk, sözlerini şöyle bitirdi:

— Büyük milletimize ve size can ve gü-nülden ve işten gelen taziyetlerimi saygı ile sunarım.

Bundan sonra resmi vazifeye başlandı. Hâkim, üzeri mühtelif mühürleri ve Büyük Şefin imzasını havi bulunan bir zarfı, hali hazırda ki vaziyetini zafta geçirtmek sure-tile tespit ettikten sonra, açmıştır.

Bu zarfın içinden ikinci bir zarf ile ayı-rca bir kâğıd çıkmıştır ki, bu kâğıd Atatürkün, Taptas hanımında Altıncı Noter İsmail Kunterin, Hasan Rıza Soyakın ve Dr. Neşet Ömer İrdelpin imzalarını havi olan bir zabut

varakasıdır.

Hâkim, Noter tarafından tutulmuş olan ve meali aşağıda münderic bulunan bu zaftı alenen okumuştur:

«Bugün 6 teyrimüevvel 1938 saat 11:10 ge-cerek dairemda işle meğul iken Atatürkün beni çağırdığını tebliğ ettiler. Saraya gittim. Hazırlarına çıktım. Orada Genel Sekreter Hasan Rıza Soyak ile Dr. Neşet Ömer İrdelp hazır olduğu halde Atatürk üstü kapalı ve mühürli bu zarfı bana uzattı ve:

«— Bu benim vasiyetnamemdir. Size teslim ediyorum. Benimci isbatımı: İcra ederiziniz.» Dedi. İşbu zaftı hazırlarında tanızmı el-tim, altını hem Atatürk, hem de hazır bulun-

(Ankara Ga. 3 sifus 8 da)

ilginç mesajları ve sırları vardır. Bu mesajları ve sırları Hasan Rıza Soyak' tan öğreniyoruz. Örneğin, *“Bir maddede kendilerine aylık bağlanması vasiyet ettiği hanımlardan beşinin soyadları yazılı idi; yalnız Bayan Afet'in soyadı yoktu; o ailesinin soyadını kullanmıyordu. Henüz başka bir ad da almamıştı. Bunu görünce diğerlerinin de soyadlarını yazmadı.”* Vasiyette yalnızca Sabiha Gökçen'in soyadına yer vermiştir. Onun nedeni de *“Sabiha'nın Gökçen adını soyadı olmaktan ziyade tayyareciliğini belirten bir sıfat olarak”* görmesiydi.

Yine vasiyette geçen *“vefatlarına kadar”* ifadesini çizip yerine *“Yaşadıkları müddetçe”* notunu düşmüştür. *“Ona göre yaşamak esastı. Bir vasiyetnamede dahi olsa, bir insanın ölümünden bahsetmeyi nezakete uygun bulmuyordu.”*

Kız kardeşinin Çankaya'da oturduğu eve ait maddede *“İkametine müsaade edilecektir”* denildiğini görünce bunu *“emrinde kalacaktır”* şeklinde değiştirmiştir.

İsmet İnönü'nün çocuklarına ait maddeyi de *“Kendisine bir hal olursa -Hasan Rıza Temelli'yi kastederek- kardeşi çocuklarına bakmaz”* diye düşünerek yazmıştır.

Atatürk'ün vasiyetindeki İnönü'nün çocuklarıyla ilgili madde, çeşitli dedikodulara neden olmuştur.

Örneğin, güya Atatürk'e İnönü'nün öldüğü söylendiği için Atatürk, İnönü'nün çocuklarına eğitim yardımı yapılmasını vasiyet etmiştir! Hatta Atatürk'ün İnönü'yü öldürtmeyi düşündüğü (!), bu nedenle çocuklarına yardım edilmesini vasiyet ettiğini söyleyenler bile olmuştur. Bu iddiaların tamamı yalandır.

“Gerçek olan şudur: Atatürk herkesin iyiliğini isteyen, buna çalışan, politika icaplarıyla özel münasebetlerini titizlikle ayırmayı bilen, arkadaşlıklarına ve dostluklarına içten bağlı olan çok mert ve vefakâr bir insandı; diğer yandan İnönü o sıralarda, safra kesesi iltihabı gibi tehlikeli bir hastalık geçiriyor ve Atatürk bununla yakından ilgileniyordu; emriyle her gün sıhhi durumu hakkında malumat alıyor, kendisine arz ediyorduk. Hatta hastalığı zamanına rastlayan bir gelişinde Prof. Fissenger’i de Ankara’ya göndermiş, tedavisi ile alakadar etmişti.”

Bu arada İnönü’nün çocuklarının yüksek öğrenimlerini yapmaları için vasiyetnamede öne sürülen yardıma gerek duyulmamıştır.

Atatürk’ün vasiyetindeki mesajlardan biri de ikinci maddedeki “... bana nispetleri şerefi mahfuz kaldıkça...” ifadesidir. Atatürk bu ifadeyle “adları geçen altı kişinin kendisine yakınlıklarının açık bir gerçek olduğunu anlatmak istemiştir”

Atatürk vasiyetini 6 Ekim 1938 tarihinde İstanbul 6. Noteri İsmail Kunter’e teslim etmiştir. Atatürk’ün vasiyeti 28 Kasım 1938 tarihinde Ankara Üçüncü Sulh Hukuk Hâkimliği’nde açılmıştır.

Atatürk’ün Mal Varlığı

Atatürk’ün vasiyetindeki şartlarla CHP’ye devrettiği “nakit ve hisse

senetleri” -10 Kasım 1938- itibariyle şöyledir:

Nükut Lira, Kuruş	Lira, Kuruş
Emekli Hesabı:	19.566.80
4 Numaralı Şahsi Hesabı:	53.453.18
2 Numaralı Hesap:	1.446.872.03
Toplam:	1.519.892.01
İş Bankası Hisse Senedi (10 liralık):	119.125
Müessis Hisse Senedi (500 liralık):	569
Toplam:	119.694
M. Kömürü T.A.Ş Hisse Senedi:	
Nama Muharrer:	12.750
Hamiline Muharrer	12.250
Müessis Senet:	125
Toplam:	25.125
Genel Toplam:	
Para:	1.519.892.01
Hisse Senedi:	144.891

Bu tablodan ortaya çıkan sonuçlar şöyle özetlenebilir.

1. Atatürk ölürken, İş Bankası’ndaki **Emekli Hesabında** ve **4 Numaralı Şahsi Hesabı’nda emekli maaşlarından toplam 73 bin 19 lira 98 kuruş** birikim yapmıştır. Tüm şahsi mal varlığı budur. Aylık ortalama 10 bin lira civarında cumhurbaşkanlığı maaşı alan Atatürk, neredeyse bütün maaşını, köşkün ihtiyaçlarına, yolculuk masraflarına, çalışanlara ve **sosyal yardım ve bağışlara** harcamıştır. Bu nedenle öldüğünde şahsi hesabında sadece birkaç aylık maaşı kalmıştır.

2. Atatürk’ün İş Bankası **2 Numaralı Hesabındaki 1 milyon 446 bin 872 lira 03 kuruş ile 114 bin 891 adet hisse senedi** ise **Hindistan’dan gelen paradan kalan 75 bin**

10 bin lira civarında cumhurbaşkanlığı maaşı alan Atatürk, neredeyse bütün maaşını, köşkün ihtiyaçlarına, yolculuk masraflarına, çalışanlara ve sosyal yardım ve bağışlara harcamıştır.

lira, örnek çiftliklerin gelirleri ve Abbas Hilmi Paşa'nın CHP'ye bağışladığı 900 bin liranın değerlendirilmesiyle birikmiştir. Atatürk, şahsi harcamaları için bu paralara asla el sürmemiştir. (Atatürk Hindistan'dan Milli Mücadele için kendisine gönderilen paranın 120 bin lirasıyla **örnek çiftlikler**, 250 bin lirasıyla da **İş Bankası**'nı kurmuştur. Bu paradan geriye kalanı da İş Bankası'na koymuştur. Atatürk 1925'te kurduğu örnek çiftliklerini 1927 yılında CHP'ye bırakmış; çiftlikleri yıllarca çalıştırıp geliştirip, iyice değerlendirdikten sonra 1937 yılında **hazineye bağışlamıştır.** Atatürk kendi üzerinde görünen bu çiftlik gelirlerine ve çiftlik ürünlerine asla el sürmemiştir. Çiftlik gelirlerini İş Bankası 2 Numaralı hesapta biriktirmiş, çiftlik ürünlerini ise parasını vererek satın almıştır. Örnek çiftlikler, Türkiye'de modern tarım ve hayvancılığın gelişmesine büyük katkı sağlamış; İş Bankası ise Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik kalkınmasındaki lokomotiflerden biri olmuştur.)

3. Atatürk, el sürmediği İş Bankası 2 Numaralı hesaptaki 1.5 milyon liraya yakın parayı vasiyetinde

üç büyük Cumhuriyet kurumuna; CHP denetiminde TTK'ya ve TDK'ya bırakmıştır.

Atatürk düşmanlarının dillerine doladıkları "Atatürk'ün malvarlığı" gerçeği budur. Görüldüğü gibi Atatürk'ün **şahsi malı olarak emekli maaşı ve cumhurbaşkanlığı maaşı dışında üzerinde tek kuruşu yoktur.** Maşalarını da sosyal yardımlar ve bağışlar başta olmak üzere köşk giderlerine harcamıştır. Ölürken şahsi hesabında sadece **73 bin 19 lira 98 kuruş** birikmiş parası vardır.

Atatürk'ün başkaca açık veya gizli bir vasiyeti yoktur. Bu konudaki iddialar tamamen gerçek dışıdır.

Not: Atatürk'ün mal varlığının tüm kaynaklarını, Atatürk'ün gelirlerini, giderlerini, bağışlarını, Hindistan'dan gelen para vb. tüm ayrıntılarıyla Kasım 2015'te çıkan "**Panzehir**" adlı kitabımda anlattım.

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynakça: Hasan Rıza Soyak, **Atatürk'ten Hatıralar**, C.1, 2, İstanbul 1973. Atıla Sav, "Atatürk'ün Vasiyeti", **Cumhuriyet**, 24 Nisan 1981 **Atatürk'ün Bütün Eserleri**, C.30. Mazhar Leventoğlu, **Atatürk'ün Vasiyeti**, İstanbul, 1968. **Türkiye İş Bankası Tarihi**, İstanbul, 2001 Sinan Meydan, "Yalanlara, Çarpıtmalara, İftiralara", **PANZEHİR**, İstanbul, 2015.

**Prof. Dr.
Mehmet Haberal
Amerikan Cerrahlar
Koleji Toplantısında
Hocası
Prof. Thomas Starzl'ı
Anlattı**

100+ years

American College
Inspiring Quality. Highest Standards.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Türkiye'deki tüm üyelerinin temsilcisi olarak yönetim kadrosunda yer aldığı Amerikan Cerrahlar Koleji'nin geçen ay Chicago'da beş gün süren yöneticiler toplantısına katıldıktan sonra, Koleji'nin 102'inci genel kurul toplantısında yaptığı konuşmada, dünyada karaciğer transplantasyonunu başlatan hocası Prof. Thomas Starzl'ın, tıp bilimine katkılarını ve insan sağlığı konusunda sağladığı önemli gelişmeleri anlattı.

Kongrenin “Tıp biliminin öncüsü üç cerrahtan biri” onuruna düzenlenen ve bilimsel katkılarının şükran ve takdirle anıldığı onur toplantısında bu üç öncü cerrahtan biri olan ve toplantıya tele-konferans yöntemiyle katılan

◀ 80 bin üyesi olan, dünyanın en önemli ve saygın tıp kuruluşu Amerikan Cerrahlar Koleji'nin 102. bilimsel toplantısına, dünyanın dört bir yanından biliminsanları katıldılar.

of Surgeons
dards, Better Outcomes

Prof. Thomas Starzl'la ilgili konuşma görevi, öğrencisi Prof. Dr. Mehmet Haberal'a verilmişti.

Hocasını anlattığı konuşmasına Prof. Haberal, *“Tıp alanında pek çok şey, Thomas Starzl’ın çalışmalarının ardından gelişti. Tüm meslekdaşlarım gibi, Prof. Starzl’la ben de gurur duyuyorum”* sözleriyle başladı ve onun takdir ve şükranla andığı çalışmalarını ve tıp bilimine olan önemli katkılarını ayrıntılıyla anlattı.

Prof. Haberal, 40 yıl önce, 3 Kasım 1975 tarihinde gerçekleştirdiği ilk böbrek nakli ameliyatıyla başlattığı Türkiye’deki transplantasyonun tarihini ve gelişmesi konusunda da açıklamalarda bulunurken, görevini yapmış bir öğrencinin hocasına hesap vericesine bir sorumlulukla bu evrede kendisinin Türkiye ve dünyada gerçekleştirdiği “ilk”leri de sıraladı. 1978 yılında “Türkiye’de ilk kez kadavradan böbrek nakli” yaparak devam ettirdiği bu gelişmeleri Prof. Haberal, 1979’da Türkiye’de “2238 sayılı Organ ve Doku Nakli Yasası”

“
Ülkeniz için çok büyük işler gerçekleştirdiniz. Çok önemli transplantasyon ameliyatları; böbrek ve karaciğer nakilleri yaptınız...

çıkarılmasındaki öncülük çalışmalarıyla sürdürdüğünü anlattı ve bundan sonra gerçekleştirdiği “ilk özellikli” gelişmeleri şöyle sıraladı:

“1979’da Türkiye’de ilk kez, yerli kaynaklı kadavradan böbrek naklini başarmamızdan sonra 1983 yılında, o güne değin tüm dünyada en fazla 36 saat bekletilebilen kadavra böbreklerin soğuk iskemi sürelerinin 111 saate değin uzatılmasını sağladık. Bu çalışmamızı, 1988 yılında Türkiye’de ve bölgemizde kadavradan ilk başarılı karaciğer nakliyle sürdürdük. 1990 yılının Mart ayında, Türkiye, Avrupa ve bölgemiz

coğrafyasında bir ilk olan, ‘Çocuklarda canlıdan kısmi karaciğer naklini’ gerçekleştirmemizden bir ay sonra,

◀ 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Prof. Dr. Thomas Starzl ve Prof. Dr. Mehmet Haberal (2007)

“11-13 Mayıs 2016’da Amerikan Cerrahlar Koleji’nin bir toplantısını ülkemizde düzenleyeceğiz”

aynı yılın Nisan ayında, dünyada ilk kez, ‘Erişkinlerde canlıdan kısmi karaciğer naklini’ ve iki yıl sonra 1992’de de, yine dünyada ilk kez, ‘Aynı canlı donörden kısmi karaciğer ve böbrek naklini’ gerçekleştirdik.”

Kongreye katılan meslekdaşlarının takdirleriyle karşılanan bu açıklamasından sonra Prof. Haberal, “Türkiye’deki transplantasyonun bu gelişmesinde hocası Prof. Thomas Starzl’ın büyük payı olduğunu vurguladı ve hocasından öğrendiği bilgilerle yeniden yaşama kavuşmalarını sağladığı yüzlerce hastasının teşekkürlerine

kendi kişisel teşekkürlerini de ekleyerek, hocasına hitaben “Artık birer sağlıklı bireyler olan eski hastalarım da, ben de, size sonsuz teşekkürlerimizi iletiyoruz” dedi.

Öğrencisinin konuşmasından sonra yeniden söz alan Prof. Starzl, “*Ben Prof. Starzl’ın öğrencisi olmaktan yaşamım boyu gurur duyduğum*” diyen Prof. Haberal’ın bu sözünün devamının olmasını gerektiğini” söyledi ve bu “eksikliği” şöyle tamamladı: “*Ben de sizinle çok gurur duyuyorum, Mehmet. Ülkeniz için çok büyük işler gerçekleştirdiniz. Çok önemli transplantasyon ameliyatları, böbrek, karaciğer nakilleri yaptınız. Çok büyük bir eğitimcisiniz ve binlerce öğrenciye eğitim sağlayan çok saygın bir üniversite kurdunuz, Başkent Üniversitesi’ni ortaya çıkardınız. Bu olağanüstü çalışmalarınız için size yürekten teşekkürler ve tebrikler Mehmet. Söyleyeceklerim bunlar...*” •

Prof. Dr. Mehmet Haberal, 1913 yılında kurulan ve bugün 80 bin üyesi bulunan **Amerikan Cerrahlar Koleji**’nin onur üyeliğine tutuklu bulundurulduğu 2010 yılında seçilmişti. Kolejin tarihinde ilk kez, özgürlüğünden yoksun bırakılmış konumdaki bir Türk cerrahını onur üyesi seçen Amerikan Cerrahlar Koleji’nin Haberal için düzenlediği onursal üyelik törenine, o günlerde tutuklu olan Mehmet Haberal’ı temsilen kardeşi ve Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal katıldı. Amerikan Cerrahlar Koleji’nin, yüz yılı aşkın tarihinde

şimdiye dek, Onursal üye seçildiği yıl, verdiği hukuk mücadelesi nedeniyle Amerikan Cerrahlar Koleji’nin toplantısına katılmayan Prof. Dr. Mehmet Haberal, kolejin geçen yıl dünyanın dört bir yanından 6 binin üzerinde bilim insanının katıldığı toplantısına, kardeşi Ali Haberal ile katıldı.

Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Avrupa Parlamentolarında Mustafa Kemal Tartışmaları

Fransa'nın, Osmanlı topraklarını ele geçirme planlarının en somut örneği, 9 Mayıs 1916 tarihli Sykes-Picot Antlaşması'dır. Daha önceki yazılarda ele aldığım söz konusu anlaşmayı özetlemekte yarar var.

Fransız Bakan Georges Picot ile İngiliz Avam Kamarası üyesi Albay Mark Seykes tarafından hazırlanan ve "Seykes-Picot Antlaşması" olarak bilinen bu gizli Antlaşmaya göre İngiltere, Fransa'ya Musul petrolerini, Kilikya'nın pamuğunu ve Ergani bakır madenlerini bırakırken, Fransızlar da, Filistin'i İngilizlere terk ediyordu.

Fransa, söz konusu anlaşmadaki hedeflerine, Osmanlı Devletinin Birinci Dünya Savaşı'nı kaybetmesinin ardından ulaşmaya başladı. 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi'nin 7. ve 10. maddelerinden hareket eden Fransızlar, Kilikya (Çukurova ve Suriye'yi kapsayan bölge), Antep, Maraş ve Urfa'yı işgal ettiler.

11 Aralık 1918 tarihinde, Fransız subayları yönetiminde 400 kişilik yerli Ermenilerden kurulu bir Fransız taburu Dört Yol'a, 17 Aralık 1918'de ise yine çoğu Ermeni olmak üzere 1500 Fransız askeri Mersin'e girdi. Daha sonra da, Tarsus ve Adana'yı işgal ettiler. 19 Aralık 1918'de ise Fransız işgal komutanı General Hamlin'in Mersin'e çıkarak Adana'ya, ardından da, Toros tünellerinin kontrolünü düzenlemek üzere Pozantı'ya geçmesiyle bu bölge de işgal edildi.

Fransızlar, Adana bölgesini işgal eder etmez beraberinde getirdikleri Legion D'Orient'ın (büyük çoğunluğu Ermenilerden oluşan alay) yanı sıra Birinci Dünya Savaşı'nda göç edip, sonradan geri dönen Ermenileri de silahlandırarak, sahada görevlendirdiler. Fransızlar, yabancıları bu bölgede, Ermenilerin görüşlerini fazlasıyla önemsiyorlardı. Dönemin Fransız Başbakanlarından Aristide Briand, işgal bölgelerine ilişkin olarak gazetecilere yaptığı açıklamada, *“Adana Bölgesi ve Mersin Limanı'yla İskenderun, doğal ve kusursuz bir körfez oluşturur. Buna karşılık stratejik savunmayı sağlayacak dağlar, körfezden çok uzaktır. İşte bu nedenledir ki, askeri etki sahasının sınırlarını, Ermenilerin onay ve istekleri üzerine, daha ileriye götürmek istedik”* demektedir.

Mustafa Kemal'in, 19 Mayıs

1919'da Samsun'a çıkmasıyla başlayan direniş hareketinin büyüyeceğini ilk anlayan Fransızlar olmuştur. Mustafa Kemal'in bazı “Kuvayı Milliye” güçlerini güneye göndermesi, Fransızları beklemedikleri bir durumla karşı karşıya bırakmıştı. Çatışmalarda, birlikleri ağır kayıplar vermeye başlayan Fransız subaylar, Paris'i, politikalarını gözden geçirmesi yönünde uyarın raporları çoğaltmıştır.

Afyonkarahisar'da bulunan Fransız Taburu Komutanı Binbaşı Jean Labonne, 7 Kasım 1919 tarihli gizli raporunda, *“Mustafa Kemal ve arkadaşları Fransa'ya kızgın. İşgalimiz altındaki bazı bölgelerde Müslüman halka eziyet edilmesinden şikâyetçiler”* demektedir.

Labonne raporun devamında, *“Biraz fazla Ermeni yanlısı politika izliyoruz ve Müslüman halk, gerek sivil gerek asker Ermenilerin kötü hareketlerini şikâyet etmekte haksız*

“Mustafa Kemal ve arkadaşları Fransa'ya kızgın.”

Aristide Briand

değil. Antep'in işgali için bir Ermeni lejyonu göndermekle hata ettik” itirafında bulunmaktadır.

Söz konusu raporun ardından geçen süre içinde Ermenilerin kontrol dışına çıkması, Fransız subayların emirlerine uymaması, Afrika'dan getirilen Senegal ve Cezayir asıllı Müslüman askerlerin, din kardeşiyiz dedikleri Türklere karşı savaşmakta gönülsüz olmasının, camilere saldıran

çekmenizdir. İstanbul hükümetini desteklemekten vazgeçmek ve bağımsızlık için savaşan Mustafa Kemal'in ordusunun güçlendiğini, zafere ilerlediğini görmek gerekiyor” demiştir.

Daha sonra kürsüye gelen milletvekili Antoine Bailly, aylar önce savunduğu işgale artık neden karşı çıktığını *“Anadolu’da daha fazla kalmanın anlamı yok. Ermeni asıllı askerlerimizin işlediği cinayetleri*

gizleyemez, onları kontrol edemez hale geldik. Cezayir ve Senegalli askerlerimiz de, Ermenilere tepkili. Ankara’da Milli Meclis açarak Türklerin birliğini sağlayan Mustafa Kemal’in artık zafere doğru gittiğini görmek gerekir” sözleriyle açıklamasının ardından sert tartışmalar başladı.

“Mustafa Kemal sadece Fransa’ya değil İngiltere’ye de yenilgiyi tattıran komutandır.”

Ermenilerle çatışmaya başlamasının yankıları Paris’e de ulaşmıştı.

Konu, Mayıs 1920’den itibaren Fransız Meclisi’nin Genel Kurulu’nda sıklıkla ele alınmaya başlandı. Bazı milletvekilleri, yaptıkları konuşmalarda, Fransız askerlerinin, işgal edilen Türk topraklarından bir an önce çekilmesini, Mustafa Kemal’in gücünün dikkate alınmasını istiyordu.

Fransız Meclisi’nin 24 Haziran 1920 tarihli oturumunda söz alan Milletvekili Ernest Lafonne, hükümete seslenerek, *“Sizden isteğimiz bir an önce Kilikya’dan askerlerimizi*

Bazı milletvekillerinin, *“Mustafa Kemal’den mi korkuyorsun? Biz korkmuyoruz”* diye laf atmasının ardından bir kez daha söz alan Bailly, *“Korkmuyorum, saygı duyuyorum. Mustafa Kemal’in ne denli büyük bir komutan olduğunu size en iyi Dardanelle’de (Çanakkale) savaşmış Fransız subayları ve askerleri söyleyecektir. Bu subaylardan biri de, kardeşim Albay Sebastien Bailly’dir. Mustafa Kemal sadece Fransa’ya değil İngiltere’ye de yenilgiyi tattıran komutandır. Dünya Savaşı’nda yenilmiş Türkleri ayağa kaldırmayı*

başaran, onlara önderlik eden Mustafa Kemal ile dost olmak Fransa'nın çıkarımadır" yanıtını veriyordu.

Ertesi gün, 25 Haziran 1920 tarihli oturumda ise daha sert tartışmalar yaşandı. Kürsüye gelen Milletvekili Maurice Daladier, *"Topraklarını savunmaktan, bağımsızlıklarını kazanmaktan başka bir şey düşünmeyen vatansever Türklerin, isyancı gösterilip, Fransız askeri makamları tarafından kurşuna dizildiklerini itiraf etmek gerekir. Bu gerçekler daha fazla gizlenmez"* demektedir.

27 Haziran 1920 tarihli oturumda, Mustafa Kemal bir kez daha konuşmaların odağında idi. Fransız işgalinin sürmesinden yana görüş bildiren milletvekilleri, Yunan ordusunun Türkleri silip süpüreceğini, 'Kemalist' dedikleri isyancı güçlerin dağılacağına iddia eden konuşmalar yaptılar.

Bu iddialara karşı söz alan milletvekili J. L. Montfort, *"Adana, Maraş, Antep ve Urfa'da Türk direnişçilere yenildiğimizi unutuyorsunuz. Bu direnişçiler, Mustafa Kemal'in gönderdiği güçlerdir. Birkaç gün önce bu kürsüde, M. Bailly, Mustafa Kemal'in Çanakkale'de hem bizi hem de İngilizleri yendiğini anlattı. Gerçekleri görmenin zamanı geldi. Ankara'da Milli Meclis de açan Türkler bizi atmadan, biz çekilelim"* diye konuşunca

salondaki tansiyon yükseldi. Gerginlik sürünce de, görüşmeler bir sonra ki çalışma gününe bırakıldı.

Son tartışmalar, Fransız gazetelerinin Haziran'ın son haftası boyunca çıkan sayılarında genişçe yer alıyordu. Bu gazetelerden Le Figaro, Meclis'te yapılan konuşmaların özetini verirken, Le Petit Journal ile Le Matin, özellikle Ernest Lafonne, Antoine Bailly ve J. L. Montfort'ın sözlerini ön plana çıkarıyor, *"Milletvekillerinin dilinde Mustafa Kemal var. Çanakkale'de Fransızları ve İngilizleri yenen*

komutan yine ortaya çıktı. Fransız askerleri için Kilikya'dan çekilme zamanı geldi. Mustafa Kemal'e bağlı direnişçiler işgalimizi kıldı" başlıklarını kullandıkları uzun haberler yayınlıyordu.

Fransızlar için beklenen son yavaş yavaş gelmeye başlamış, işgal ettikleri Türk top-

raklarında tutunamayacaklarını anlamışlardı. Bu konudaki kesin kararlarını, Türk ordusunun 13 Eylül 1920 tarihinde kazandığı Sakarya Meydan Savaşı'nın ardından verdiler.

Paris Hükümeti, eski Bakanlardan H. Franklin Boullion'u, yeni Türk devletini tanımak ve barış yapmak için Ankara'ya yolladı. Bir süre Ankara'da kalan Boullion, birkaç kez de Mustafa Kemal ile görüşmüştü. Paris'e döndüğünde, görüşmelerine ilişkin Fransız Dışişleri Bakanlığı'na

"Ankara'da Milli Meclis de açan Türkler bizi atmadan, çekilelim"

“Gördüğüm kadarıyla, dünya sadece muzaffer bir komutanı değil, büyük bir devlet adamını da kazanıyor.”

Mustafa Kemal, Fransa'nın eski Bakanlarından Franklin Boullion ile verdiği 12 Aralık 1921 tarihli raporunda, *“Dilimizi gayet iyi bilen Mustafa Kemal ile Fransızca konuşmak, çoğu zaman işimi kolaylaştırdı. Gördüğüm kadarıyla, dünya sadece muzaffer bir komutanı değil, büyük bir devlet adamını da kazanıyor. Tarihte önemli bir yere sahip olacak. Fransa'nın böyle bir liderin dostluğuna ihtiyacı var”* diyordu.

Franklin Boullion ile yapılan görüşmelerin ardından, 20 Ekim 1921 tarihinde, Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı. Antlaşma, yeni Türk Devletinin Fransa tarafından tanınmasını sağlamış, güney cephesindeki savaşı bitirmiş, ayrıca güneydeki sınırları da belirlemiştir.

Ankara Antlaşması'nın askeri alanda da büyük bir katkısı olacaktır, çünkü Fransa uçak, tüfek, üniforma başta olmak üzere Türk ordusunun

gereksinim duyduğu, malzemeleri de bırakıp çekilecektir. Ankara Antlaşması'nın imzalanmasının öncesinde ve sonrasında, Fransız Milli Meclisi'nde yapılan konuşmalarda, tartışmalarda Mustafa Kemal'e ilişkin değerlendirmeleri, gazetelerde yayınlanan haberleri, yorumları zaman zaman yazacağım.

Konuya ilişkin çok daha ayrıntılı bilgileri, Kurtuluş Savaşı yıllarında, Avrupa'daki parlamentolarda Mustafa Kemal ile ilgili tartışmaları konu ettiğim ve halen üstünde çalıştığım yeni kitabımda bulacaksınız. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

"Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, istiklâlden mahrum bir millet, medenî insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye lâyık sayılamaz."

M. Kemal Atatürk

Unutturamaz seni hiçbir şey

1940'lı yılların sıkıntılı günlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin varoluş uğraşında, harfleri yanyana getirerek okuma-yazmayı çözmeye çalışan bir öğrenciydim. Adana Ziyapaşa İlkokulu'nun portakal çiçeği kokan o harika bahçesinde ve sevgili öğretmenim Cavidan Yurtsever'in denetiminde beden eğitimi dersleri yapardık keyifle. Gazi Terbiye Enstitüsü mezunu öğretmenimin, hayatım boyunca bana önderlik eden ulu önder Atatürk'ten alıntı, "Spor; sağlıklı ve ülkesine yararlı bir insan gibi yaşamının temel ilkesidir." söylemini hiç unutmadım.

Ve okul müdürümüz Sami İçten'in yine Mustafa Kemal Atatürk'ün o harika söylemlerinden birini okul girişine astırdığı günü anımsarım, derinliğine olmasa bile...

"Geleceğimizi emanet ettiğimiz çocuklarımız spor yapmalıdır" demişti Atatürk. Ve yıllar öncesinde daha neler söylememiştii, o büyük insan.

“Geleceğimizi emanet ettiğimiz çocuklarımız spor yapmalıdır” demişti Atatürk.

Yaşamımın her evresinde, sporu ve yararlarını belleklerimize bir dantel gibi işleyen öğretmenlerimize ve Atatürk’e ne denli borçlu olduğumuzu anımsamalıyız.

Kasım ayında sararan yaprakları; soluk yeşilin, koyu sarı ile karışmasının hüznünü bir şair dizelerine, bir ressamın ise tablolarına yansıtması beceri işidir. Sonbaharın ileriye dönük çağrıştıracığı kış günlerinin insanın içini titreten olumsuzlukları, hayatımızın yaşanması gerekli bir dönemidir kuşkusuz. Bu ayın belleklerimiz kazınan hüznü, 10 Kasım 1938’in dokuzu beş gece’sinde gözyaşına dönüşüyorsa, yıllardan bu yana Anıtkabir yollarına düşerek Ata’sına gidenlerin sayısal üstünlüğü, bu vatan evlatlarının vefa borcunun asla tükenmeyeceğinin tarihsel bir belgesidir.

Atatürk’le yaşamak ve onun dahi fikirlerini yaşamımıza uygulayabilmek, çocuktan gence, gençlikten yaşamının son yıllarına doğru yürüyen her Türk insanının da sermaye birikimidir.

Atatürk’le yaşamak değerli giderek artan ve beyin sermayesini yükselten bir olgudur.

Hiç kimse öğütlememiştir 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları’na Atatürk tarafından gönderilen sporcularımıza... Ve hiç kimse faşist lider Adolf Hitler’in vereceği yemeğe ”sakın katılmayın” talimatı vermemiştir.

Ama orada genç Türkiye’nin genç temsilcisi sporcuların, “Bizler cumhuriyetin varlığını içimize sindire sindire buraya gönderildik. Faşist bir liderle, insanlara zulmeden biriyle aynı masada aynı yerde olamayız.” söylemleri, spor arşivlerinin tozları arasında ne yazık ki kaybolmuştur.

Ünlü bestekar, rahmetli Ekrem Güyer’in bir şarkısı gençlik yıllarımda beni hayli etkilemişti. Başımızda kavak yelleri eserken sevdamızı dağlara taşlara yazarken, dilimizden düşmezdi bu şarkı, “Unutturamaz seni hiçbir şey” Bir aşk şarkısı, bir başka büyük aşkla bütünleşirken; varolan ve asla yok olmayacak sevgi tomurcukları nakil işlemlerini kolaylıkla gerçekleştirebilir.

Günümüzün yaşam sürecinde yüce Atatürk aleyhine tavırlar canınızı sıktığında bu şarkıyı en yüksek tonda söylemelisiniz; “Unutturamaz seni hiçbir şey...” •

metingoren@butundunya.com.tr

67

Atatürk'ün Konya'da Kızılay Şubesinde Kadınların Çay Ziyafetinde Konuşması

Saygıdeğer Hanımlar ve Beyefendiler;

Bu dakikada Konya'nın çok seçkin kıymetli hanımlarıyla, çok saygıdeğer aydın hemşirelerimizle ve kendilerine eşlik eden arkadaşlarıyla hep bir arada bulunmaktan çok memnun ve duyguluyum. Bize böyle samimi, mutluluk verici, kıymetli dakikalar gösteren Konya Kızılay Kadınlar Şubesi'ni teşkil eden hanımefendilere özellikle teşekkürlerimi arz ederim.

Özellikle hemşiremiz hanımefendinin, cemiyetlerinin duygularının tercümanı olarak hakkımda söyledikleri son derece övgülere karşı teşekkür ederim.

Hanımlar, Efendiler! Bu son yılların devrim hayatında,

ateşli özverilerle yüklü mücadele hayatında, milleti ölümden kurtararak kurtuluşa ve bağımsızlığa götüren kararlı çalışma hayatında, her millet bireyi çalışması, gayreti ve emeği ile özveride bulunmuştur.

Bunlar içinde en fazla yüceltilmesi, anılması ve daima teşekkür ile tekrar edilmesi gereken bir emek vardır ki, o da, Anadolu kadınının göstermiş olduğu çok yüce, çok yüksek, çok kıymetli özveridir. Dünyanın hiçbir

yerinde, hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadınının üstünde kadın çalışması gerçekleştirdiğini söylememize imkânı yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını “Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar gayret gösterdim.” diyemez.

Hanımlar ve Efendiler!

Kadınlarımız aslında sosyal hayatta erkeklerimizle her zaman yan yana yaşadılar. Bugün değil, eskiden hatta uzun zamandan beri, kadınlarımız erkeklerle baş başa, mücadele hayatında, ziraat hayatında, geçinme hayatında, erkeklerimizden yarım

adım geri kalmayarak yürüdüler.

Belki erkeklerimiz ülkemizi istilâ eden düşmana karşı süngüleriyle, düşmanın süngülerine göğüslerini germekle düşman karşısında varlıklarını ispat ettiler. Ancak erkeklerimizin oluşturduğu ordunun hayat kaynaklarını kadınlarımız işletmiştir. Kimse inkâr edemez ki, bu savaşta ve ondan önceki savaşlarda milletin hayat

kabiliyetini tutan hep kadınlarımızdır.

Çift süren, tarlayı eken, ormandan odunu, keresteyi getiren, ürünleri pazara götürerek paraya çeviren, aile ocaklarının dumanını tütüren, bütün bunlarla beraber sırtıyla, kağnısıyla, kucağındaki yavrusuyla, yağmur demeyip, kış demeyip, sıcak demeyip cephenin savaş malzemelerini taşıyan hep onlar, hep o yüce, o fedakâr, o ilâhi Anadolu kadınları olmuştur.

Bundan dolayı hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı şükran ve minnetle sonsuza dek kutlayalım.

Saygıdeğer Hanımlar ve Beyler,

Hepinizce bilinir ki, kadınlarımızın bu kadar özverisine ve hizmetine, erkeklerden hiçbir yerde geri kalmayan bu kadar becerilerine karşın düşmanlarımız ve Türk kadınının ruhunu bilmeyen yüzeysel bakışlar, kadınlarımıza bazı yüklemelerde bulunmaktadır. Kadınlarımızın hayatta tembelce yaşadıklarını, bilgi ve gelişme ile ilişkileri bulunmadığını, medeni ve sosyal hayat ile ilgili olmadıklarını,

kadınlarımızın her şeyden mahrum kaldıklarını, onların Türk erkekleri tarafından, hayattan, dünyadan, insanlıktan, iş-güçten uzak tutulduğunu söyleyenler vardır.

Ancak işin gerçeği böyle midir? Şüphesiz ki Türk kadını bu şekilde görmek, Türk kadınına hiç görmektir. Yabancıların ve bizi düşman gözüyle görenlerin tanımlayıp tanıttığı

kadınlar, bu vatanın asıl kadını, Anadolu'nun asıl Türk kadını değildir. Öyle kadınlar bizim asıl hayatımızda ve asıl memleketimizde yoktur.

Türk kadınına yanlış görüp anlatanlar, özellikle büyük şehirlerimizde, gelişmiş, medeni zannedilen yerlerde bazı Türk hanımlarının dış görünüşlerine bakarak aldanıyorlar. O kadınların dış görünüşlerini aleyhimizdeki kötü yorumlara uygun bir zemin olarak alıyorlar. Milletin genel hayatına oranla çok sınırlı ve değersiz olan o kadınları, onların dış görünüşlerinden çıkardıkları manayı bütün Türk kadınlığına yayıyorlar.

İşte ilk düzeltilecek hata ve ilk ilân edilecek gerçek buradadır. Dış görünüşleriyle düşmanlarımıza ve özellikle içimizdeki kötülere bilerek ve daha çok da bilmeyerek haklı bir yalan sermayesi veren görüntülere, hepimiz biliyorsunuz ve herkes biliyor ki, en fazla memleketimizin en büyük şehri olan, asırlarca devletin başkenti ve hilâfet merkezi bulunan İstanbul'da rastlanıyor. Düşmanlarımız bu görüntüdeki kadınlardan aldıkları izlenimler ile acı hükümler veriyor ve diyorlar ki: Türkiye medeni bir millet olamaz. Çünkü Türk halkı iki parçadan oluşmuştur. Kadın ve erkek diye iki kısma ayrılmıştır.

Halbuki bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleriyle beraber yürümeye ilerlemesi ve medenileşmesine bilimsel olarak imkân yoktur.

Saygıdeğer Hanımlar,
düşmanlarımızı aldatan bu dış görünüş, özellikle kadınlarımızın

O şekiller dinimizin gereği değil, karşıtıdır. Dinimizin önerdiği örtünme hem hayata, hem erdeme uygundur.

giyinme şeklinden ve örtünme biçiminden doğuyor.

Gerçekten memleketimizin bazı yerlerinde, en fazla büyük şehirlerinde, giyim şeklimiz, kıyafetimiz bizim olmaktan çıkmıştır. Şehirlerdeki kadınlarımızın giyim ve örtünme biçiminde iki şekil oluşuyor; ya aşırıya kaçmış (ifrat), ya da geri kalmış (tefrit) görülüyor.

Yani; ya ne olduğu bilinemeyen, çok kapalı, çok karanlık bir dış görünüm gösteren bir kıyafet, ya da Avrupa'nın çok serbest balolarında bile dış kıyafet olarak giyilemeyecek kadar açık bir giyim.

O şekiller dinimizin gereği değil, karşıtıdır. Dinimizin önerdiği örtünme hem hayata, hem erdeme uygundur. Kadınlarımız şeriatın teklifi, dinin emri gereğince örtünselerdi ne o kadar kapanacaklar, ne o kadar açılacaklardı.

Şeri olan örtünme, kadınlar için zorluk gerektirmeyecek, kadınların sosyal hayatta, ekonomik hayatta, geçinme ve ilim hayatında erkeklerle işbirliği etmesine engel bulunmayacak basit bir şekildedir. Bu basit şekil toplumumuzun ahlâk ve adabına

aykırını değildir.

Biz, kendi zevkimize, kendi arzumuz, kendi terbiye ve seviyemize göre istediğimiz kıyafeti seçebiliriz. Bununla birlikte; daha güvenle, daha dürüst olarak yürüyeceğimiz yol vardır. Büyük Türk kadınına çalışmamıza ortak kılmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadınına bilimsel, ahlâki, sosyal, ekonomik hayatta erkek ortağı, arkadaşı, yardımcısı ve destekçisi yapmak yoludur.

Hanımlar ve Efendiler,

Örtünme şekli görünümde kolaylıkla, güvenle yürüyebilmek dinin, eski milli geleneklerin, akıl ve mantığın, ahlâk ve faziletin emrettiği doğal ve basit şekli kabul etmektir. İslâm dinimizin tarif ettiği şekilden yararlanmak ve onu hayatımıza uygulamak amaca varmak için yeterlidir.

Kadınlarımızın her millette olduğu gibi, bizim milletimiz için de ne kadar yüksek önemi olduğunu söylemeğe gerek yoktur. Bizim milletimizde kadın, eskiden bu önemi gerçekten en

yüksek derecede kazanmıştır. Büyük atalarımız ve onların anaları, tarihin ve olayların tanıklığıyla sabittir ki, cidden yüksek erdemler göstermişlerdir.

Burada birçok noktalardan sayabileceğimiz o faziletlerin en büyüğü ve en önemlisi kıymetli evlâtlar yetiştirmeleriydi. Gerçekten

Türk ulusunun bütün dünyada yalnız Asya'da değil Avrupa'da bile büyük üstünlükler göstermiş olması, gösterişli hareketler yapmış olması, hep öyle kıymetli anaların erdem sahibi evlâtlar yetiştirmesi ve daha beşikten çocuklarının ruhuna mertlik ve erdem aşılması sayesindeydi.

Şunu söylemek istiyorum ki, kadınlarımızın toplum görevlerinde üzerlerine düşen hisselerden başka kendileri için en önemli, en hayırlı, en faziletli bir görevleri de iyi anne olmaktır. Zaman ilerledikçe, ilim geliştikçe, uygarlık dev adımlarıyla yürüdükçe, hayatın, asrın bugünkü gereklerine göre evlât yetiştirmenin zorluklarını biliyoruz.

Anaların bugünkü evlâtlarına vereceği terbiye eski devirlerdeki gibi basit değildir. Bugünün anaları için gereken karaktere sahip evlat yetiştirmek, evlâtlarını bugünkü hayat için çalışan bir parça haline koymak, pek çok yüksek özellik ve değerlerin sahibi olmaya bağlıdır. Bundan dolayı

kadınlarımız hatta erkeklerden daha çok aydın, verimli ve bilgili olmak zorundadırlar. Eğer gerçekten milletin anası olmak istiyorlarsa böyle olmalıdırlar.

Saygıdeğer Hanımlar ve Beyler, Çok büyük teşekkür duygularımızla görüyoruz ve görmekteyiz ki, her yerde hanımlarımız erkeklerle fikir ve aydınlanma yolunda yarışarcasına yürüyorlar. Yine teşekkürle söylemek gerekir ki, hiç bir yerde kadınlarımız erkeklerden aşağı değildir.

Hemen her yerde kadın ve erkek seviyesi arasında bir eşitlik görmekteyim. Bu durum övgüye değerdir. Kadınlarımızın, daha uygun olmayan şartlar altında erkeklerden geri kalmayı ve belki aynı şartlar altında erkeklerden ileri gidişi övünmeyi gerektirir. Ancak kadınlarımız bununla gururlu olmalı değil, özellikle aydın hanımlarımız yabancıların, düşmanların ve içimizdeki kötülük isteyenlerin kendilerine atfetmek ve yüklemek istedikleri gerçek ve doğru olmayan eksiklerin gerçekten var olmadığını ve doğru olmadığını göstermek mecburiyetindedirler. Bunu fiilen, maddeten, giyimleriyle, tavır ve hareketleriyle, her şeyleriyle göstermişler ve ispat etmişlerdir.

Şunu ilâve edeyim ki, kadınlık meselesinde görünüşteki şekil ve kıyafet ikinci derecededir. Asıl mücadele alanı, kadınlarımız için şekilde ve kıyafette başarıdan fazla,

Kadınlık meselesinde görünüşteki şekil ve kıyafet ikinci derecededir.

Asıl mücadele alanı, kadınlarımız için şekilde ve kıyafette başarıdan fazla, aydınlanma, bilim ve gerçek faziletle süslenmek ve donanmaktır.

aydınlanma, bilim ve gerçek faziletle süslenmek ve donanmaktır.

Ben, saygıdeğer hanımlarımızın Avrupa kadınlarının aşığına kalmayacak, tersine pek çok yönlerde onların üstüne çıkacak aydınlık ve irfanla hazırlanacaklarına kesinlikle şüphe etmeyen ve buna kesinlikle emin olanlardanım.

Sözlerime son vermeden önce sözlerini dikkatle dinlediğim hemşiremiz Hanımefendi'nin benim ve eşim Lâtife'nin hakkında kardeşçe gösterdikleri tebriklerden dolayı kendilerine ayrıca teşekkür eder, Konya hanımlarına önderlik eden sizlerin karşısında bize mutlu dakikalar geçirttiğiniz için hepinize teşekkür ederim. •

21 Mart 1923 Konya

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: Konya Lisesindeki Konuşması)

Hakimiyeti Milliye

Yabancı Uzmanlar

Ülkede esaslı düzenlemeler yapmaya karar verirken; yabancı uzmanlardan yararlanma kararı da birlikte alınmalıdır.

Çeşitli milletlerin tarihleri ortadadır. Gelişmiş milletlerin seviyesine ulaşmak isteyen her ülke bu yoldan yürüdü. Alınan sonuçlar olumludur. Cumhuriyet Yönetimi, düzenleme çalışmalarında aynı yolu izliyor. Şimdiye kadar getirilen uzmanlardan çok yararlanılmaktadır.

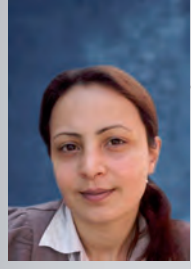
Devrim kuşağı, özellikle yaşam ve teknik alanında gerçekçi olmak zorundadır. Dışarıdan ne yabancı uzmanlığına, ne de yabancı sermayesine ihtiyaç duymamak bizim için bir amaç olabilir. Fakat bu amacın çok uzak olduğunu unutmamalıyız. Hiçbir iş sahasında, teoriler ve soyut temenniler, deneyimin ve uzmanlığın uygulama yeteneğinin yerini dolduramıyor. Onun için bir taraftan Avrupa'ya öğrenci gönderirken, diğer taraftan oradan uzmanları getirmek zorundayız. Bugüne kadar, Avrupa'da yetiştirdiğimiz ve bundan sonra da yetiştireceğimiz öğrencilerden çok şeyler bekliyoruz. Ancak bu değerli gençlerimiz, uzun yıllar deneyim ve uygulama alanında yetişinceye kadar yabancı uzmanlardan da yoksun kalamayız. Uzmanlar konusunda, bir kısım vatandaşlarımızın yanlış kanaatleri vardır: Güya, Avrupa bize iyi

uzmanlar göndermiyor, oradan gelenler, yetenek ve uzmanlık itibariyle, ihtiyacımıza yeterli olacak düzeyde değildirlir. Gençlerimiz bunların yerini doldurabilir.

Böyle bir kanaate saplanıp kalmak, tehlikeli bir hayalperestlik olur. Bir kez, Türkiye'ye iyi uzman gelmediği kanaati dayanaktan yoksundur. Türkiye'ye **Moltke** gibi, **Von Der Goltz** gibi, **Gambel** gibi birinci derecede adamlar geldi. Eğer biz bunlardan yararlanamadıysak, bunun sorumluluğunu başkalarına yüklemek haksızlık Meşrutiyet döneminde idi; maliyemizin düzenlenmesi için bazı uzmanlar getirilmişti. Anlamsız bir gurur, kendi eksik bilgimize olan güvenimizin aşırılığı onlardan da yararlanmaya engel olmuştu. Değerli olmak ne kadar büyük bir beceri ise, başkalarının değerlerini de görebilmek ve ölçebilmek de o kadar büyük bir erdemdir.

Aslında gücü ve mesleki uzmanlığı eksik olanların uzun süre yetki makamlarını korumaya olanak yoktur. Çünkü uzmanlık da tıpkı inci gibidir. Onun gerçeğini sahtesinden ayırmakta güçlük yoktur. Ülkemize gelen uzmanların, uzmanlık ve yeteneklerini takdir etmek, özellikle asla bunların çalıştıkları kuruluşların memurlarına düşmez. Bu hak ve yetki hükümetindir. *Hâkimiyeti Milliye/13 Temmuz 1929*

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Türk Bilimadamı Aziz Sancar

Kimya
Alanında
Nobel
Ödülü'nü
kazandı.

2015 Nobel Kimya
Ödülü'nü
“DNA onarımı”
hakkındaki bilimsel
çalışmasıyla Prof. Dr.
Aziz Sancar kazandı.

Sancar ödülünü aynı dalda İsveçli bilimadamı Tomas Lindahl ve Amerikalı bilimadamı Paul Modrich ile paylaştı.

Sancar, Orhan Pamuk'tan sonra Nobel alan ikinci, bilimsel alanda Nobel

kazanan ilk Türk oldu. İsveç Kraliyet Bilim Akademisi, ödül sahiplerini açıkladığı basın toplantısında, Lindahl, Modrich ve Sancar'ın “hücrelerin hasar gören DNA'yı nasıl onardığını ve genetik bilgiyi nasıl koruma altına aldığını” ortaya çıkardıkları için Nobel Kimya Ödülü'ne layık görüldüklerini

bildirdi. Açıklamada, ‘‘  bilim adamının çalışmaları, hücrelerin nasıl işlediğine yönelik son derece önemli bilgi sağlayarak yeni kanser tedavilerinin geliştirilmesine yol açtı’’ ifadesi kullanıldı.

İsveç Kraliyet Akademisi  d l sahiplerini basın toplantısında tanıttı

ÇIĞIR AÇAN BİLİMADAMLARI

İnsan DNA’sının her gün ultraviyole ışınlar, serbest radikaller ve diğer kanserojen maddeler nedeniyle zarar g rd ğine işaret edilen açıklamada, şunlar kaydedildi:

‘‘Ancak bu tür dış saldırılar olmadan da DNA molekülleri, kalıtsal olarak değişken bir yapıya sahiptir. Hücrenin genomunda her gün çok sayıda değişiklik meydana gelir. Daha da ötesi insan vücudundaki hücreler her gün milyonlarca kez bölünür ve bu esnada DNA kopyalanır.

‘‘ d l m  Cumhuriyet devrinin başlattığı eğitime borçluyum’’ diyen Aziz Sancar, Amerika’da dostlarıyla

DNA'nın kopyalanması sırasında bazı bozukluklar ortaya çıkar. Genetik materyalin tam bir kimyasal kaosa düşmemesinin nedeni, hiç durmadan DNA'yı izleyen ve meydana gelen hasarları onaran moleküler sistemler barındırmasıdır. 2015 Nobel Kimya Ödülü, bu onarım sistemlerinin nasıl işlediğini moleküler düzeyde gözler önüne seren çalışmalarıyla alanlarında çığır açan üç bilim adamına verilmiştir."

Prof. Dr. Aziz Sancar, North Carolina Üniversitesi Biyokimya ve Biyofizik Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapan Gwen Boles Sancar ile evli.

Daha önce de, kanser tedavisinde "ritmik saat" buluşuyla dünya çapında üne kavuşan Prof. Dr. Aziz Sancar ve ödülü paylaştığı meslektaşları, şu ifadelerle tanıtıldı:

"1970'lerin başlarında bilim adamları, DNA'nın son derece istikrarlı bir molekül olduğuna inanıyordu ancak Lindahl, DNA'nın aslında yer-yüzünde yaşamın gelişimini imkansız kılacak bir yavaşlıkta bozulduğunu ortaya çıkardı. Öngörüsü, Lindahl'ın DNA'nın çökmesine sürekli engel olan moleküler bir makineyi keşfetmesini sağladı. Aziz Sancar, hücrelerin

ultraviyole ışınlarının DNA'da neden olduğu hasarı tamir etmek için kullandığı nükleotid eksizyon onarım mekanizmasının haritasını çıkardı. Paul Modrich de hücrelerin, hücre bölünmesi esnasında DNA'nın kopyalanmasında ortaya çıkan hataları nasıl düzelttiğini buldu."

"BU ÖDÜLÜ CUMHURİYET DEVRİNİN BAŞLATTIĞI EĞİTİM BORÇLUYUM"

Nobel Medya Merkezi'nden Adam Smith'e verdiği röportajında, ödül aldığı

1946 yılında Mardin Savur'da dünyaya gelen Aziz Sancar, sekiz kardeşin yedincisiydi. Başarılı bir öğrenci olan Sancar, İstanbul Tıp Fakültesi'den 1971'de mezun oldu. 6 yıllık tıp eğitiminin ikinci yılında aldığı biyokimya dersinden etkilenen Sancar, biyokimya araştırmacısı olmaya karar verdi. Üniversite eğitiminin ardından iki yıl boyunca doktorluk yapan Sancar, 1997'den itibaren de Amerika Birleşik Devletleri North Carolina-Chapel Hill'de North Carolina Üniversitesi Biyokimya ve Biyofizik Bölümü'nde bilimsel çalışmalarını sürdürüyor. ABD Ulusal Bilimler Akademisi'nin ilk Türk üyesi olan Sancar, pek çok ödülün yanı sıra, hazırladığı 415 makalesine de sayısız atıf aldı.

2007 yılında üstün bilimsel nitelikleri ve insan sağlığına yapmış olduğu üst düzey katkılar nedeniyle “6. Vehbi Koç Ödülü” verilen Prof. Dr. Aziz Sançar, aldığı 100 bin dolarlık ödülünün tamamını da Türkiye'nin tanıtımına harcadı. Eşi Gwen Sançar'la uzun süredir hayalini kurdukları “Türk Evi” projelerini hayata geçiren Aziz Sançar, “Bu para gelince, hayattayken bu hayalimizi gerçekleştirilelim istedik. 100 bin dolar da kendi cebimizden koyduk ve evi 660 bin dolara aldık. 19 Mayıs 2008 yılında Türk evini açtık.” diyor. Prof. Dr. Sançar ödülünü 10 Aralık'ta Stockholm'de düzenlenecek törenle alacak.

haberini sabah 5'te gelen bir telefonla aldığını ve şaşırıldığını anlatan Sançar, “Yıllardan bu yana ‘Ne zaman Nobel ödülü alacaksın’ diye sormalarından yorulmuştum, ülkem adına çok mutluyum.” dedi. Sançar, kendisini Nobel'e götüren başarısının temellerinin ise Türkiye'de atıldığını şu sözleriyle vurguladı:

“Çok iyi öğretmenlerimiz vardı. Bu ödülü memleketime ve Cumhuriyet devrinin başlattığı eğitime borçluyum. Mardin'den Kars'a, Edirne'ye kadar bütün çocuklarımıza bilim alanında eğitim öğretim vermemiz lazım. Özellikle kızlarımızı okutmak lazım. Kızlarımızı okutmazsak insan gücümüzün yarısını kaybetmiş oluyoruz. Özellikle Doğu ve Güneydoğu'daki kardeşlerimizden kız çocuklarını okula göndermelerini tekrar tekrar rica ediyorum. Annem, babam okuma,

“Özellikle Doğu ve Güneydoğu'daki kardeşlerimizden kız çocuklarını okula göndermelerini tekrar tekrar rica ediyorum.”

yazma bilmezdi. Onların çocuklukları Cumhuriyet'in ilk yıllarıydı. Annem ve babam bizi okutmak için ellerinden geleni yaptı. Çok iyi öğretmenlerimiz vardı. Bizi çok iyi eğittiler. En önemli şey okumak.

Bilimsel konularda, fizik, kimya, biyoloji, teknoloji alanlarında iyi eğitim görmek Türkiye'nin görevidir. Bizim de bilime katkımız olsun.” •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Kandaşlık Dindaşlık Yurttaşlık

1982 yılında Ermeni Terör Örgütü ASALA'nın cinayetlerini protesto etmek için kendisini yakan **Artin Penik** adlı Ermeni kökenli Türk yurttaşımızın hastaneye kaldırıldıktan sonra çekilen görüntülü konuşmasını izliyorum. Ağır yanıklarla hastaneye kaldırılan Ermeni kökenli Türk yurttaşı, bu konuşmasında, acılar içerisinde kıvrılarak:

“Ermeniler adına cinayetler işleyen ASALA katillerini protesto etmek için kendimi yaktım. Öleceğim ama pişman değilim. Şimdi kurtulacak olsam ASALA'yı protesto etmek için kendimi bin kez daha yakarım. Türkler ve Ermeniler kardeşdir. Başta Fransa olmak üzere Ermenilerle Türklerin

arasını açmak isteyenlere lanet olsun. Ben Ermeni kökenliyim ama Türküm, Atatürkçüyüm. Türk yurttaşayım!” diye haykırıyor ve bir kaç gün sonra da ölüyor.

Kandaşımız olmayabilir, dindaşımız da olmayabilir, fakat yurttaşımızdı Artin Penik...

Türk diplomatlarını öldüren ASALA katillerini protesto etmek için kendini yakmış ve Türk yurttaşlığını savunmak uğruna ölmüştü. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yurttaşlık bağının ne denli önemli ve nelere kaadir olduğunu apaçık gösteren en çarpıcı olaylardan biridir bu.

Yaklaşık iki yıl önce katıldığım bir Ceviz Kabuğu programında olayı ayrıntılarıyla anlatarak, Taksim'e bir Artin Penik anıtı dikilip kaidesine son sözlerinin kazanması ve her ölüm yıl dönümünde törenlerle anılması

Binlerce yıl önce, yeryüzünde insan toplulukları aşiretler, kabileler, klanlar biçiminde kandaşlık bağlamında örgütleniyordu.

dileğimi belirtmiştim. Sonraki dönemlerde, Saadet Partisi liderinin bu görüşü sahiplenip savunduğunu okudum gazetelerde. Önerimin yankı bulmasına sevindim. Evet, bu anıt en güzel biçimde yapılınsın ve Ermeni kökenli Türk yurttaşı Artin Penik'in anısı önünde hiç değilse yılda bir kez saygıyla eğilelim.

Bir “Yurttaş Artin Penik”in oluşum süreci, binlerce yıl sürmüştür. Binlerce yıl önce, yeryüzünde insan toplulukları aşiretler, kabileler, klanlar biçiminde kandaşlık bağla-

mında örgütleniyordu. Yasaları da kandaşlığı temel alan yasalardı. Öyle ki, bir aşiret üyesi, diğer aşiretten birini öldürdüğü zaman, öldürenin aşireti tümüyle katil sayılırdı ve o aşiretten cinayetle hiç ilgisi olmayanlar bile yakalandıklarında bu cinayetten sorumlu sayılır ve öldürülürdü.

Kan davaları, töre cinayetleri, toplulukların kandaş-aşiretler biçiminde örgütlendikleri dönemin yasalarından doğuyordu; insanlığı bu ilkel durumdan kurtaran, din kardeşliğine dayalı dindaş örgütlenmeler olmuştü.

Kan kardeşliğinin yerini din kardeşliği; kandaşlığın yerini dindaşlık, aşiret yasalarının yerini din yasaları aldıktan sonra, suçun kişiselliği ve dolayısıyla cezanın da ancak o suçu işleyen kişiye verileceği ilkesi ege-men oldu. Bu açıdan bakıldığında, kandaş-

lık bağlarının yerini dindaşlık bağlarının alması, insanlık tarihinde çok büyük bir ilerlemedir.

Eğer geçmişte kandaş aşiret toplumların yerini dindaş ümmet toplumları; aşiret hukukunun yerini din hukuku almış olmasaydı, çağımızda yurttaş ulus toplum örgütlenmesine geçmek çok daha zor, belki de olanaksız olacaktı.

Dolayısıyla yurttaş ulus toplumlar bugünkü varlıklarını -aşiret hukukunu ortadan kaldırmadaki başarısı ölçüsünde- dindaş ümmet toplumlarına, dinsel hukuka ve bir önceki ümmet evresine

borçludur diyebiliriz. İnsanlık ancak kandaş aşiret bağları çözen, önemsizleştiren, etkisizleştiren, evcilleştiren, uygarlaştıran dindaş ümmet aşamasından geçtikten sonradır ki yurt kardeşliğini odak alan yurttaşlık bilincine varabilmiş ve yurtaş ulus toplum aşamasına ulaşabilmiştir.

Aşiret bağlarını çözerek aşiret savaşlarını ortadan kaldırmak üzere “farklı aşiretten olsak da aynı dindeniz, öyleyse din kardeşiyiz, hiç değilse aynı dinden olanlar birbirleriyle savaşmazlar” anlayışını yerleştirmeye yönelik dindaş ümmet döneminde, bu kez de önce farklı dinler arasında din savaşları çıkmış, ardından aynı din içinde kanlı mezhep savaşları patlak vermiş, dindaşlığa dayalı ümmet toplum düzeni’nin aynı dinden olan insanları bile barış içinde bir arada yaşatmadığı yaşanarak ortaya çıktıktan sonradır ki hem aşiret savaşlarını hem de din ve mezhep savaşlarını ortadan kaldırmak üzere, yurt kardeşliği, yurttaşlık eşdeyişle ulus-toplum ve ulus-devlet kavramları oluşmuştur.

Ulus’u oluşturan yurttaşlık kavramı, sınırları belli bir ülkede yaşayan herkesi hangi soydan gelirlerse gelsinler, hangi dine inanırlarsa inansınlar yurt kardeşi sayıyordu. Yurt kardeşliği demek olan yurttaşlık’ın benimsenmesiyle, insanlar arasında soy ayrılığı ya da din ve mezhep ayrılığı nedeniyle kan dökülmesi önlenilecekti.

Yurttaşlık kavramıyla bir ve aynı yasaya bağlanıp bir ve aynı eğitimi

olarak bir ulus oluşturabilen toplumlar, bilim ve teknik alanında dev adımlarla ilerliyor, aşiret ya da ümmet aşamasında takılan toplumlarsa her bakımdan geride kalıyordu.

Osmanlı, son döneminde bu gerçeği kavramış, ümmetçi “**Osmanlı Milletler ve Eyaletler Düzeni**”nden, Osmanlı devleti sınırları içerisinde yaşayan herkesi eşit yurttaş sayan “**Tek Osmanlı Milleti**” anlayışına geçmeye davranmış, ama devletin ömrü, ümmetçiliğe son verip “**Tek Osmanlı Ulusu**” tasarısını gerçekleştirmeye yetmemiştir.

İ Dünya Savaşı’nın ardından

● Bağımsızlık Savaşı’yla ortaya çıkan Türkiye Cumhuriyeti, kandaş aşiret ve dindaş ümmet kavramlarını aşır yurttaş ulus toplum kavramına bağlanmaksızın, Türkiye’nin varlığını, birliğini korumanın ve sürdürmenin olanaksız olduğunu daha Osmanlı döneminde kavramış olan kadroların çabalarıyla kurulacaktır.

Türkiye’nin yurttaşlık temelinde ulus-devlet olarak kuruluşunun en önemli basamaklarından biri olan Lozan görüşmeleri sırasında, Türkiye’deki gayrimüslim azınlıklara tıpkı Osmanlı’nın “Milletler ve Eyaletler Düzeni”nde olduğu gibi ayrı millet ayrıcalıkları verilmesi istendi. Türk sözcüler bu istemlere karşı çıktıklarında; “*Sizin anayasanızda yasanızın Mecelle olduğu yazılıdır. Mecelle İslam yasası olduğuna göre ve İslam yasaları da gayrimüslimlere uygulanmayacağına göre, gayrimüslimlerin kendi din mahkemelerini*

Lozan Antlaşması 24 Temmuz 1923'te Türkiye'nin Dışişleri Bakanı İsmet İnönü tarafından imzalanmıştır

kurmaları İslam'ın da bir gereğidir. Öyleyse kendi dininize uyun ve gayrimüslimlere kendi din hukuklarıyla ayrı cemaatler olarak yaşama hakkı tanıyın!" dedi.

Sözcülerimiz, Osmanlı'nın bu ayrıcalıklar yüzünden dağıldığını, yeni Türkiye'de müslim ya da gayrimüslim herkesin eşit olacağını, tüm dinlerin üyelerine eşit olarak uygulanabilecek nitelikte tek bir yasa yapılacağını, müslimlerin de gayrimüslimlerin de uyabileceği nitelikte böyle bir **Tek Yasa** yapıldıktan sonra, artık "azınlık ayrıcalığı" diye bir durumun kalmayacağını söylemişlerdir.

Türk sözcülerin bu savı, diğer devletler tarafından alaylarla karşılanmıştır. Lozan görüşmeleri yapıldığı sırada Anayasamızda İslam yasası olan Mecelle'nin uygulanacağı maddesi bulunduğunu ve tüm dinlere uygulanacak bir yasanın yapılmasının da olanaksız olduğunu öne süren

gayrimüslim devlet sözcüleri, yeni Türkiye'de eskiden olduğu gibi gayrimüslimlere azınlık hakları tanınması konusunda diretmişlerdir.

Lozan Antlaşması, görüşmeler yapıldığı sırada Anayasamızda Mecelle benimsenmiş durumda olduğu içindir ki, azınlıklara ayrıcalık tanıyan maddelerle imzalanmış; fakat hemen sonra, Adalet Bakanlığı, gayrimüslim azınlık sözcüleri ile görüşmelere başlayarak,

"İsviçre Medeni Yasası'nı benimseyeceğiz, İsviçre'deki

Müslümanlar İsviçre Medeni Yasası'yla yargılanıyor, İsviçre'deki Museviler ve Hıristiyanlar da İsviçre Medeni Yasası'yla yargılanmaktalar, siz de Türkiye İsviçre Medeni Yasası'nı benimseyince bu yasayla yargılanacaksınız, bir itirazınız var mı?" sorusunu yöneltmiştir.

Musevi ve Hıristiyan cemaat sözcüleri bu konuyu kendi kilise ve havralarında din önderleri ve ileri gelenleriyle görüşmüşler, İsviçre Medeni Yasası'nın benimsenmesi durumunda, kendilerine Lozan'da tanınan azınlık ayrıcalıklarından vazgeçip eşit yurttaşlar olmayı kabul edeceklerini bildirmişlerdir.

1925'de önce Musevi cemaati, ardından Ermeni cemaati ve sonra da Rum Ortodoks cemaati, **"İsviçre Medeni Yasası benimsenirse biz de Lozan'daki azınlık haklarımızdan vazgeçeriz Türk yurttaşı oluruz,"** demişlerdir. Bu cemaatlerin yazılı

olarak verdikleri azınlık haklarından feragat dilekçeleri, devletin arşivlerindedir.

İşte Türkiye’de yurttaşlık, müslimlerin ve gayrimüslimlerin aynı medeni yasaya bağlanmalarıyla böyle kurulmuştur.

Gelgelelim, Türkiye’deki azınlıkları kendi çıkarları doğrultusunda kışkırtmak isteyen devletlerin hiç hoşuna gitmemiştir bu durum.

Örneğin Almanya, Musevilerin azınlık haklarından feragat zorlandıklarını, bunu gönüllü olarak yapmadıklarını, dolayısıyla feragatin hukuken geçersiz olduğunu öne sürmüş ve Yunanistan da Türkiye’deki Rum Ortodoks cemaatinin zorla ve korkutularak azınlık haklarından feragat ettiklerini ve bu feragatin hukuken

geçersiz sayılması gerektiğini öne sürerek o dönemin Birleşmiş Milletler Örgütü durumunda olan Milletler Cemiyeti’ne başvurmuştur. Milletler Cemiyeti bu itirazı inceledikten sonra azınlıkların zorlamayla değil kendi özgür istemleriyle azınlık ayrıcalıklarından vazgeçip Türk yurttaşı olmayı yeğlediklerine karar vermiş ve azınlık cemaatlerinin Lozan’da kendilerine tanınan ayrıcalıklardan feragat dilekçelerini hukuken geçerli saymıştır.

Bu süreçte: Milletler Cemiyeti Konsey Komitesi, başvuruları inceleyerek itirazları Konsey’de görüşülmeğe değer bulmamıştır. İtirazcı devlet-

ler, böyle bir durumda La Haye Adalet Divanı’na başvurma hakkı Lozan Antlaşması’nın 44. maddesiyle kendilerine tanınmış olduğu halde, bunu kullanmayarak, azınlıkların zorlamayla değil kendi özgür istemleriyle azınlık ayrıcalıklarından vazgeçip eşit Türk yurttaşı olmayı yeğlediklerini kabul etmiştir ve sonuç olarak, azınlık cemaatlerinin Lozan’da kendilerine tanınan ayrıcalıklardan feragat dilekçeleri, hukuken geçerli sayılmıştır.

Dolayısıyla 1923’te Lozan’da -o sırada Anayasamızda Mecelle benimsendiği için zorunlu olarak tanınan

Türkiye’deki azınlıklar kendi iradeleriyle Türk yurttaşı olmayı yeğlemişlerdir

azınlık ayrıcalıkları, 1926’ya gelindiğinde -Mecelle’nin yürürlükten kaldırılıp İsviçre Medeni Yasası’nın benimsenmesine bağlı olarak ortadan kalkmış, müslim ve gayrimüslim herkes, tek hukuka bağlanarak eşit haklara ve ödevlere sahip yurttaşlara dönüşmüştür.

1990’lardan günümüze “azınlık hakları” ve “azınlık ayrıcalıkları” kavramları yeniden ortaya atılıp alevlendirilirken, 1926’da gerçekleşen azınlık haklarından feragat dilekçelerinin Milletler Cemiyeti tarafından hukuken geçerli sayıldığı gerçeği yok

sayılmaktadır. Tartışmalarda “Lozan’ da tanınan azınlık hakları o azınlıkların verdikleri feragat dilekçeleriyle 1926’da ortadan kalkmıştır” demeye kalkanların sesleri kısılmıştır.

Evet, 1926’da ülkemizde her türlü azınlık ayrıcalıkları kalkmış ve yurttaşlık birliği kurulmuştu. Hem de öylesine kurulmuştu ki, 1933’te Bir Alman Musevisi’nin yazdığı “Musa Dağda 40 Gün” adlı romanda Türkler Ermenilere soykırım yapmakla suçlandığında, Türkiye’deki Musevi ve Ermeni yurttaşlarımız, bu roma-

Dahası, Ermeni kökenli Türk yurttaşlarımız 15 Aralık 1935 günü İstanbul Pangaltı Ermeni Kilisesi’nde toplanıp bütün dünya basınına da çağırarak, tüm dünyanın gözleri önünde “Türkler Ermeni Soylarını yaptılar” diyen bu romanı ve yazarın portresini üzerine gaz dökerek yakmış ve “**Bizler Ermeni asıllı Türk yurttaşlarıyız, Türkiye’de Türkler ve Ermeni kökenliler yurt kardeşidir, yurttaştır, hepimiz kardeşiz, yurttaşız, işte aramızı bozmak isteyen romancının resmini de romanını da yakıyoruz!**” diye haykırmışlardır.

Bu gerçekleri unutmaktan korumak ve bugün bir takım üniversitelerde biraraya gelerek “Türkler Ermeni soykırımı yapmıştır” diyen bir takım “aydın” (!)ların suratına bu gerçekleri haykırmak, tüm yurttaşlarımızın boynunun borcu olmalıdır.

Emperyalistler kendileri dışında hiçbir ülkenin

Emperyalistler kendileri dışında hiçbir ülkenin aşiret ve ümmet aşamasından kurtulup yurttaşlık aşamasına ulaşmasını istemezler

na karşı çıkararak ayağa kalkmış, Musevi kökenli Türk yurttaşlarımız, Türk yurttaşlığı bağlarını öne çıkararak, kendi kandaşları ve dindaşları olan bu romancıya lanetler okumuş, Ermeni kökenli Türk yurttaşlarımız da 1935’te kandaşlık ve dindaşlık bağlarını geriye itip Türk Yurttaşlığı bağlarına sınıksız sarılarak; “**hayır bu roman yalan söylüyor, Türk kardeşlerimiz asla bizlere soykırım yapmadılar, bu roman bizim aramızı bozmak istiyor,**” diye haykırmışlardır.

aşiret ve ümmet aşamasından kurtularak yurttaşlık aşamasına ulaşmasını istemezler. Bu yüzden yurttaşlığa yönelik bizim gibi ülkeleri kendi dinleriyle vurarak yurttaşlıktan uzaklaştırmaya çalışırlar. Kendi diniyle vurmak konusunu bir örnekle açıklayabilirim.

Bilirsiniz İncil’de “bir yanağımıza tokat atanlara öteki yanağınızı da uzatın” buyruğu vardır. Kişi Hıristiyanı bu buyruğa uymakla yükümlüdür. Şimdi ben bir Hıristi-

yan'a bir tokat atsam, o da dönüp bana vurmaya kalksa, ben de ona İncil'i açıp: **"Sen bir Hıristiyan'sın, senin kitabında bir yanağın var, senin öteki yanağın da uzatın yazıyor, bir yanağına vurdum, şimdi sana düşen İncil'e uyup öteki yanağı uzatmaktır"** desem, işte bunun adı kişiyi kendi diniyle vurmaktır.

Peki Müslümanlar da kendi dinleriyle vurabilirler mi?

Evet. Nasıl mı?

Karşınıza geçip; **"Hazreti Muhammed Medine Vesikası yapmıştır. Buna göre bütün aşiretler özerk olarak örgütlenmiştir. Öyleyse şimdi siz de böyle yapacaksınız. Eğer Müslümanız diyorsanız, Türkiye'deki bütün aşiretlere, mezheplere, dinlere Peygamberinizin 1400 yıl önce yaptığı gibi ayrı ayrı özerklik tanıyacaksınız, yoksa dinden çıkmış sayılırsınız,"** derler ve Türkiye'yi **"Allah! Peygamber! Kur'an! Hadis! Sünnet!"** diye diye bölerler!

Nitekim bir takım siyasal dinci

yazarlar aynen bunu söylemekte ve Müslümanları emperyalistler adına kendi dinleriyle vurmaya çalışmaktadır. Oysa onların bugün Peygamber'in Sünneti diyerek uygulamaya çalıştıkları o Medine Vesikası, Peygamber döneminde yalnızca bir kaç yıl yürürlükte kalabilmiş ve sonra bizzat Peygamber tarafından yürürlükten kaldırılmış, dolayısıyla bugün uygulanması gerekmeyen bir belgedir.

Kandaşlık ve dindaşlık bağlarını birer alt kimliğe dönüştüren ulus bilincini, başka bir deyişle yurttaşlığı, yurt kardeşliği bilincini korumak, pekiştirmek, günümüzün en canalıcı uğraşı olmalıdır. Tüm sorunlarımızın çözümü, yurttaşlık bağlarımızın bütün diğer bağların üzerinde tutularak korunmasına bağlıdır. Kandaşlık ya da dindaşlık bağlarını öne çıkartıp aşiret ya da ümmet aşamasına geri dönmemizi isteyen emperyalistlerin tuzaklarına düşmemek için, yurttaşlık bağlarımıza sarılalım ve bu bağımızı koparacak her türlü girişime var gücümüzle karşı çikalım. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

"Doğudan şimdi doğacak olan güneşe bakınız. Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsan, uzaktan bütün doğu milletlerinin de uyanışlarını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve egemenliklerine kavuşacak olan çok kardeş millet vardır. Sömürgecilik ve emperyalizm yer yüzünden yok olacak ve yerlerini milletler arasında hiç bir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı hakim olacaktır."

***

"Bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi ırkıdan büyük tanıdığı insanlardan vefasızlık, felaket görmesi daha acıdır."

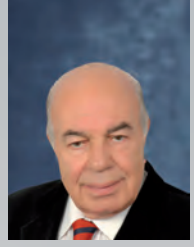
Mustafa Kemal Atatürk

Fırçalayarak
Serdar Günbilen

Çağdaş Düşünce
Dr. Öğüt Yazman

Türkiye'nin Dış Politikası

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ve Atatürk devrimlerinin evrensel değerinin önemli bir unsuru da Dış Politika ilkeleri ve uygulamaları olmuştur. (1)

ORTAK YURTTAŞLIĞA DAYALI ULUS ANLAYIŞI

Atatürk, Türkiye Cumhuriyetinde İslamcı bir anlayışla Osmanlı İmparatorluğu'nun çok uluslu yapısını (Panislamizm) sürdürmediği gibi Asya'nın Türk soyundan gelen halklarını da kapsayacak büyük bir Türk devleti kurmak (Panturanizm) düşüncesini de gerçekçi bulmamıştı.

Yeni Devlet, ulusal soydaşlık ile gerçekçi ve savunulabilir sınırlar içinde ortak yurttaşlığa dayandırılmıştır. Halk, bireyler tebaa değil, eşit yurttaşlardan oluşan bir toplum olarak ümmet olmaktan çıkmış, millet olmuştur. Padişahlık ve halifelik sona ermiştir. Türkiye Cumhuriyeti, parlamenter demokrasiye sahip, halkının çoğu müslüman bir ülkede dünyada ilk ve tek laik devlet olmuştur.

DIŞ POLİTİKANIN TEMELLERİ

Cumhuriyet'in dış politikasının 100 yıla yaklaşan geçmişinde temel bir sürekliliğe sahip olduğu görülür.

Yakınında yaşanan çatışmalar ve savaşlara karşın Türkiye bunların dışında barış içinde bir istikrar örneği olarak kalabilmiştir. Dış politikadaki bu süreklilik iki önemli temele dayandırılabilir.

OSMANLI MİRASI

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu kadroları, bağımsız Osmanlı Devlet geleneği içinde yetişmişti.

Onlar, İmparatorluğun üç kitada savaşarak çöküş sürecini ve yapılan hataları biliyordu. Kurtuluş Savaşı'nda ve sonrasında sivil ve askeri Osmanlı bürokrasisi, Padişahlıkla bağlarını koparıp Anadolu'ya geçmiş, karşılaşılan zorlukların giderilmesinde etkili olmuşlardır.

ATATÜRK'ÜN MİRASI

Barışı ve

istikrarı sürdürebilmenin ikinci önemli temeli ise Atatürk'ün **“Yurtta barış, dünyada barış”** ilkesidir.

Bu ilke, Atatürk'ün Türkiye'ye mirası ve uluslararası topluma armağanıdır. Sevr'den sonra Lozan konferansına Ankara ve İstanbul hükümetleri birlikte davet edilmişti. Galip devletler, böylece paylaşım isteklerini kolayca kabul ettirebileceklerini sanmıştı.

Atatürk, kurtuluş savaşıyla kurulan yeni Türk Devleti'nin Türkiye'yi tek başına temsil etmesi gerektiğini belirterek ikili yapıyı önlemiş ve Lozan Barış konferansı bundan sonra

Lozan Konferansı
(1923)

başlayabilmişti. Ancak ulusal egemenlikle bağdaşmayacak tekliflerde ısrar, savaş tehditleri ve İngiliz delegesi Curzon'un “beklemeye tahammülüm yok” tafasına karşı Türk Delegasyonu görüşmelerden çekilmişti. (4 Şubat 1923)

Bundan bir kaç gün sonra Gazi Mustafa Kemal İzmir İktisat Kongresi'nde şöyle diyordu: “Nihayet bugün bütün cihan bilsin ki bu millet tam

denetimi başarı ile üzerinden atan Müslüman halklar arasında tektir.” (2)

YURTTA BARIŞ DÜNYADA BARIŞ Mustafa Kemal savaş sırasında:

“Bir kere daha tüm dünyaya ifade etmek isteriz ki, biz uluslararası hukuk ve kuruluşlarla uyumlu biçimde yaşamak isteyen uygar bir toplumuz.”

“Bir ulusun hayatı söz konusu olmadıkça savaş bir suçtur.” diyor; her zaman barış görüşmelerine Türkiye'nin hazır olduğunu belirtiyordu.

Bu hümanist yaklaşım, Türkiye Cumhuriyeti'nin barışçı dış politikasının diğer önemli bir unsurudur. Yeni Devlet, empar-

bağımsızlığının sağlandığını görmedikçe yürütmeye başladığı yoldan bir an dahi geri kalmayacaktır.” (17 Şubat 1923)

Görüşmeler yeniden 23 Nisanda başladı ve 24 Temmuz 1923 günü yeni Türkiye Devleti'nin siyasal ve ekonomik bağımsızlığını, dünya milletlerinin tescil ettiği bir anlaşma olarak imzalandı. Türkiye uzmanı Harvard'lı tarihçi Roderick Davison şunları yazmıştı:

“Türkiye, 1918'de yenilmiş uluslar arasındaydı. Bir iki yıl içinde kendi aleyhine verilen kararı değiştirip yeni bir barış anlaşması için itilaf (galip) devletleriyle eşit statüde görüşmelere girişen tek devlettir. Kendilerine olumlu bir uluslararası ortam yaratmaya yönelik Türk mücadelesi, yabancı

yalist devletlerle savaşarak kurulmuştur. Ama onlara hasım olma-

”

Kendilerine olumlu bir uluslararası ortam yaratmaya yönelik **Türk mücadelesi, yabancı denetimi başarı ile üzerinden atan Müslüman halklar arasında tektir.**

yı sürdürmemiştir.

Yunanistan, İngiltere ile dostluk ilişkileri kurmuş, tehditlerini sürdüren

İngiliz Kralı VIII. Edward'ın Dolmabahçe'de Atatürk tarafından karşılanması (4 Eylül 1936)

İtalya ile ilişkilerini düzeltmiş, Suriye'de mandater devlet olan Fransa ile ortaya çıkan anlaşmazlıkları karşılıklı anlayışa dayalı bir barış ortamına çevirmiştir.

Çağdaş uygarlığı hedefleyen laik yapısıyla uluslararası barış çalışmalarına katılmış, savaş karşıtı Briand-Kellogg Pakti'ni ilk imzalayan devletlerden biri olmuştur. Atatürk'ün dış politikasının çok belirgin bir özelliği de tarihte bir çok örneğine rastlanan bağımsızlıktan sonra gelen askeri rejimlerin pervasızca giriştikleri maceracı dış politikalara sapmayışıdır.

"Hayır" demesini bildiği kadar, durmasını ve nerede duracağını da bilmiştir.

CUMHURİYET HÜKÜMETLERİ

Çok partili hayata geçildikten sonra da göreve gelen hükümetlerin programında Atatürk'ün dış politikasına bağlı kalınacağı belirtilmiştir.

AKP'nin Meclis çoğunluğuna sahip son Hükümetinde Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun okuduğu programda ise

Atatürk ve Dış Politikasından hiç söz edilmemiştir. (1 Eylül 2014)

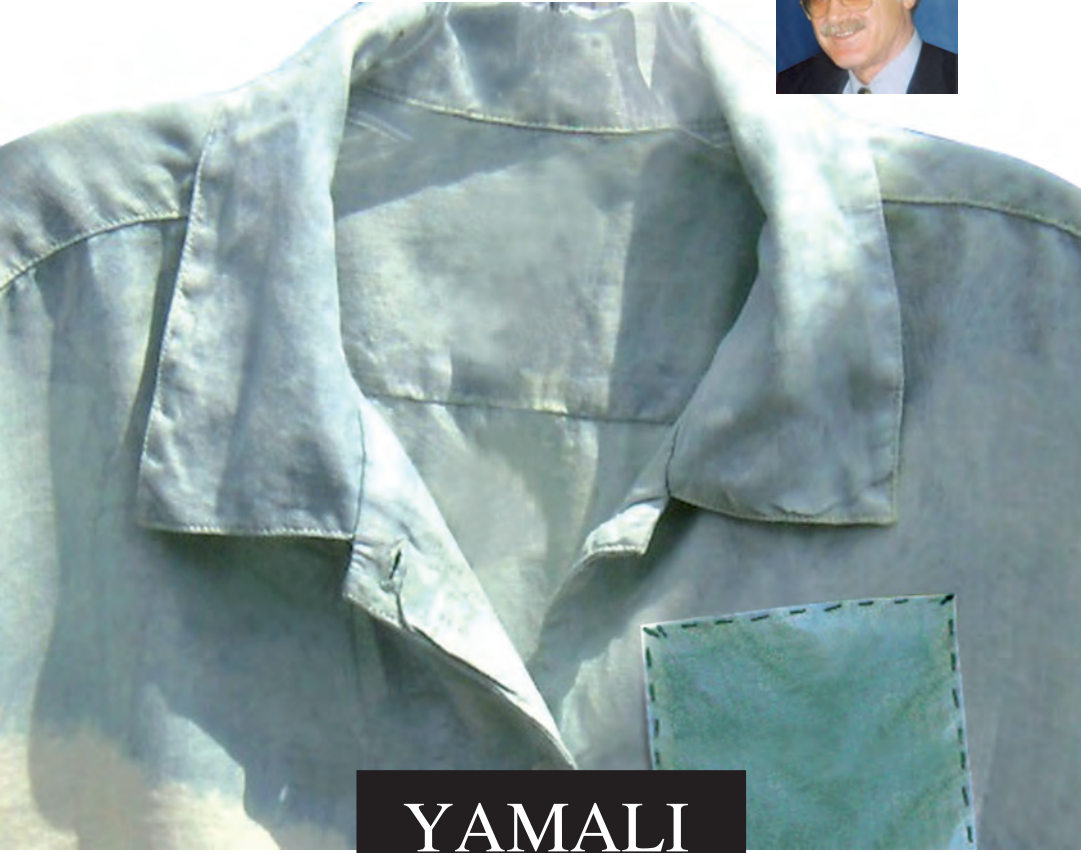
İlginç olanı, daha önce ileri sürdükleri **"komşularla sıfır sorun"** dan da hiç bahsedilmemiştir. Yabancı yazarlar **"from zero problems to zero friends"** -Türkiye **"sıfır sorun"**dan **"sıfır dost"**a nasıl geldi diyerek dış politikadaki perişanlığı anlatıyorlar. (3)

Ne yazık ki Türkiye "sıfır sorun"dan "sıfır sorun-sıfır dost" noktasındadır. Atatürk'ün dış politika ilkelerinin de rafa kaldırıldığı, ona hakaret edenlerin özel sofralarda ağırlandığı günlerdeyiz. •
ogutyazman@butundunya.com.tr

(1) Ögüt Yazman, "T.C.'nin Evrensel Değeri" Bütün Dünya Ekim 2014. (2) Roderic Davison, (1972) "Turkish Diplomacy from Mudros to Lausanne" New York. (3) Piotr Zalewski, "How Turkey went from zero problems to zero friends" Foreign Policy, 22 August 2013.

Bilelim ki milli benliğini bilmeyen milletler başka milletlere yem olurlar. **M. Kemal Atatürk**

Kurtuluş Savaşı'ndan Zeki Sarıhan

YAMALI GÖMLEK

Kurtuluş Savaşı'nın önder kadrosu, milletin bütün fertleri gibi kadınların aktif desteği olmadan bu savaşın kazanılamayacağını bilincindeydiler. Kadınları harekete geçirmenin en etkili aracı, Kızılay'ın o zamanki adı olan Hilali Ahmer'dir. Bu kuruluşun merkezi İstanbul'daydı ve Balkan ve Birinci Dünya Savaşı'nda askerler için yardım toplamak, göçmenlere yardım etmek

ve yaralılara bakmak gibi pek önemli işler görmüştü. Şimdi bir Kurtuluş Savaşı verilmekteydi ve Hilali Ahmer'i büyük görevler bekliyordu.

16 Mart 1920'de İstanbul'un işgali üzerine yurtseverler gruplar halinde Ankara'ya geçtiler. Bunlardan birisi de Halide Edip Hanım'dır. Onun ilk yaptığı işlerden biri İstanbul'dan gelmiş ve Ankara'nın yerlisi olan

Kurtuluş Savaşı'nda Türk kadınları

kadınları Hilali Ahmer'de örgütlemek olmuştur.

Ankara Hilali Ahmer Kadınlar Kolu'nun bütün Türkiye kadınlarına yaptığı "örgütlenin" çağrısına ilk yanıt veren illerden biri, Sivas Kongresi'nden beri zaten yurt savunması için yoğun bir çalışma ve örgütlenmenin bulunduğu Kastamonu'dur.

Orada Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Öğretmenler Cemiyeti, Gençlik Kulübü faaliyet halindedir. Halide Edip'in çağrısı üzerine 1921 Nisan'ında bunlara Kastamonu kadınları da katılmıştır.

20 Nisan 1921'de Mevlevi Dergâhı'nda yapılan toplantıya koşan kadınlar, 12 kadından oluşan bir Hilali Ahmer Kadınlar Merkezi, 5 kişilik de bir yönetim kurulu oluşturmuşlardır.

Kimdir bu kadınlar?

O zamanın geleneklerine göre kadınların adları ulu orta söylenmez, babalarının, eşlerinin adlarıyla tarif edilirdi. Adları belli olanlar yalnızca

Hafız Selma, Hafız Nebiye, Münire, Zekiye, Bedriye'dir. Diğerleri komutan, il yöneticisi, memur ve şehir ileri gelenlerinin eşleri, kızları, anneleri olarak anılmaktadır.

Kastamonu Hilali Ahmer Kadınlar Kolu, kısa sürede Kastamonu ilçelerine de dal budak salmıştır ve kadınlardan yardım toplamaya başlamıştır. Bu kentte yayımlanan ve Kurtuluş Savaşımızın en özgün gazetelerinden biri olan Açıksoz, 9 Mayıs 1921 tarihli sayısında yardım yapan kadınların adlarını ve yardım miktarlarını yayımlamaktadır.

Taşköprü ilçesinde açılan yardım kampanyasına katılan 34 kadının adı yayımlanmıştır:

*"Bir köylü kadın 30 kuruş
Miraç oğlu Ahmet Ağa'nın eşi
200 kuruş
Terzi Hasan Efendi'nin eşi
100 kuruş
Sinoplu Madam Terzi hanım
100 kuruş
Tütüncü Salih Efendi'nin eşi*

50 kuruş

Orman Bekçisi Nuri Efendi' nin eşi 20 kuruş

Belediye kalemisi Asiye hanım 150 kuruş

Muzaffereddin Kız Mektebi Baş-öğretmen Yardımcısı Mahrure Hanım 250 kuruş."

Liste böyle uzayıp gidiyor.

Kastamonu Kadınları, Türkiye için ölüm kalım günleri olan Sakarya Savaşı sırasında 700 yataklı bir hastaneyi şu eşya ile donatmışlardır: 406 yatak, 4.108 yorgan, 1.030 yastık, 558 çarşaf, 68 sürahi bardak, 272 maşrapa, 859 havlu, 104 minder, 322 terlik, 114 bakır sahan, 225 bakır tas, 1.415 çatal kaşık, 25 lamba, 17 büyük tencere, 26 tülbent, 178 top Devrekâni bezi ve benzeri eşya...

Bu kampanyaya Kastamonu'da yaşayan Rumlar da 225 takım yatak vererek katılmışlardır.

Kastamonu Hilali Ahmer kadınları Sakarya boylarında yaralanıp bu hastaneye getirilen askerleri ziyaret ederek onlara sigara, şeker ikram etmişlerdir. Vatan için dövüşürken yaralanan subay ve er için arkasında böyle bir kadın ordusunun bulunduğunu bilmek kadar güçlü bir moral kaynağı olabilir mi?

Kastamonu kadınları, yaralılara ve onların çocuklarına yardım için konser de düzenlemişlerdir. Burada 157 lira 50 kuruşluk bilet, 16 lira 30 kuruşluk rozet satmışlardır. 247 lira 20 kuruşluk da yardım toplamışlardır. Konser sonunda çok duyulanan bir kadın, kulağındaki küpeyi çıkararak

üstündeki bütün parası ile birlikte Hilali Ahmer'e bağışlamıştır.

Kastamonu Hilali Ahmer kadınlarının düzenlediği bir eşya piyangosu ise herkesi duygulandırmıştır.

Riyazülbenat Okulu'nun üst katında düzenlenen sergiye tam 1.030 parça eşya bağışlanmıştır.

Yoksul bir kadın, eşya piyangosu için vereceği başka bir şeyi olmadığı için yamalı bir gömlek vermiştir.

Yoksul bir kadın, eşya piyangosu için vereceği başka bir şeyi olmadığı için yamalı bir gömlek vermiş; bunu verirken de utancından ağlamıştır.

Bunu verirken de utancından ağlamıştır.

Sergiyi düzenleyenler yamalı gömleği salonun başköşesine asmışlardır.

Üzerine iki satır bir yazı yazmışlar, diğer eşyalarda bağışlayanın adı bulunduğu halde bu yamalı gömleği veren kadının adı yazılmamıştır.

Bu olay herkesi çok duygulandırmıştır. Açıksöz gazetesi; bu bağışı, malı olup da vermeyenlere örnek göstermiştir. "Asıl onlar ağlasın" diye yazmıştır...•

zekisarihan@gmail.com

Kaynak: Açıksöz, Sayı 162, 18 Nisan 1921, Sayı 180, 9 Mayıs 1921, Sayı 181, 10 Mayıs 1921. Açıksöz Sayı 261, 20 Ağustos 1921'den Mustafa Eski, Kastamonu Basımında Milli Mücadele'nin Yankıları, s. 12.

Bilginizi Denetleyin

1-Aşağıdakilerden hangisi Nobel ödülleri kapsamında değildir?

- a-**Fizik**
b-**Kimya**
c-**Ekonomi**
d-**Sinema**

2-Christoph Colomb Amerika kıtasının kıyılarına ilk ayak bastığında, hangi ülkenin bayrağını dikmiştir?

- a-**İspanya**
b-**İtalya**
c-**Fransa**
d-**Portekiz**

3-Ayasofya'nın müze olarak insanların ziyaretine açılması hangi tarihte gerçekleşmiştir?

- a-**1932**
b-**1935**
c-**1944**
d-**1945**

4-İslam dininin kutsal kitabı olan Kuran'da ayetlerden meydana gelen sureler kaç bölümden oluşur?

- a-**99**   b-**114**
c-**121**   d-**134**

5-Yol üzerinde çıkıntı yapmayacak biçimde döşenmiş özel raylarda hareket eden yolcu taşıtına ne ad verilir?

- a-**Tren**
b-**Trolleybüs**
c-**Metrobüs**
d-**Tramvay**

6-Zehirler, zehirlerin belirtileri ve etkileriyle ilgili araştırma yapan bilim dalının adı nedir?

- a-**Toksikoloji**
b-**Hematoloji**
c-**Bakteriyoloji**
d-**Rinoloji**

7-Bazı tahıllarda bulunan ve gıda sanayinde kıvam verici olarak kullanılan, gluten maddesine karşı, ince bağırsağın ömür boyu süren bir hassasiyet göstermesinden kaynaklanan rahatsızlığa ne denir?

- a-**Anaflaksi**
b-**Egzama**
c-**Çöl yak**
d-**Astım**

8-Dalın gövde içinde başlangıç yeri olan ve kesilmiş tahtalarda dairesel bir şekil biçiminde görülen koyu renkteki bölümüne ne ad verilir?

- a-**Kütük**   b-**Budak**
c-**Omaca**   d-**Kabuk**

9-Bin adet binden oluşan sayı aşağıdakilerden hangisidir?

- a-**Milyon**
b-**10 milyon**
c-**Milyar**
d-**10 Milyar**

10-Aşağıdakilerden hangisi atmosferin başlıca bileşenlerinden birisi değildir?

- a-**Azot**
b-**Argon**
c-**Karbondioksit**
d-**Helyum**

11-Aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklıdır?

- a-**Şiringa**
b-**Enjektör**
c-**Damla**
d-**İğne**

Büyük Yapıtlarımız Konur Ertop

Gözüpek bir eylemci olduğu
kadar bir gönül adamı

Başaran'ın Yolu Tonguç'un Yoluydu

Eğitimci, aydınlanmacı yazar-
ozan Mehmet Başaran bir
şairinde kendisini şöyle
tanımlamıştı:

*Kimliğim mi? Türkiye dedim
Doğumum mu? 17 Nisan
Sorun beni Bedreddin'den*

Yunus'tan,

*Dedem Pir Sultan
Yolum Tonguç yolu.*

Lüleburgaz'ın Ceylan köyünde
doğan yoksul köylü çocuğu Mehmet'e

okumanın, öğretmenlik mesleğinin
kapılarını Köy Enstitüleri açtı. O
nedenle doğum tarihi diye Köy
Enstitülerinin kurulduğu günü
gösteriyordu.

Gözüpek bir eylemci olduğu
kadar bir gönül adamıydı. **Hasan Âli
Yücel**'in, Köy Enstitüleri tasarısını
yaşama geçiren **Tonguç**'un, eğitim
emekçisi **Ferit Oğuz Bayır**'ın yolunu
izledi. Usta bellediği yazarlar arasında
**Orhan Burian, Sabahattin
Eyüboğlu, Vedat Günyol** gibi öncü

aydınlar bulunuyordu. Ulusal-evrensel kültürü, aydınlanma öğretisini, sanatın gizlerini onlardan öğrendi. Yaşamı boyunca bütün bu öncülerin ilkelerine bağlı kaldı, yapıtlarında o ilkeleri uyguladı.

Kitaplarından biri, **Aydınlanma Yolunda... Eğitim Emekçisi Ferit Oğuz Bayır** başlığını taşır.

Başaran bu yapıtında, aydınlanma devriminin vazgeçilmez ilkeleri olarak bağlandığı değerleri, Köy Enstitüleri tarihine damgasını vurmuş bir eğitiminin yaşam öyküsünden yola çıkarak sergilemişti.

İlköğretim Genel Müdürü Tonguç, şube müdürü Bayır'ı tanımlarken şöyle demiş:

“Ömrü boyunca geceyi gündüze katarak ilköğretimle, öğretmen yetiştirme işinin gelişmesine hizmet eden, bu uğurda her türlü özveriyi göze alan, daima müspet düşünen ve ileri fikirlere bağlı bir arkadaş...”

Ferit Oğuz Bayır

Bu sözlerde enstitülerin kurucuları kadar o kaynaktan bütün yetişenlerle onlardan biri olan öğretmen-yazar Mehmet Başaran'ın kendisini de buluruz.

Onun Enstitü kaynağından edindiği birikimi kendi meslek yaşamında nasıl sürdürdüğünü, ölümünün ertesinde, öğrencisi olmuş yazarlar içtenlikle dile getirdi. **Zeki Coşkun** şöyle diyordu:

“Yaşam yolculuğunun henüz başlarında, lisenin ilk sınıfında, ilk gençlik çağındaydık. Başımızda esen kavak yellerine tarihin, içinde yer aldığımız coğrafyanın ve toplumun sert kasırgaları eşlik ediyordu. Öğretmenimiz, rehberimiz ama bunlardan önce de koruyucumuzdunuz. Savrulmadan, kırılmadan, hiçbirimizin kılına zarar gelmeden yaşam, düşünce ve eğitim yolculuğumuzun sürebilmesi için gözümüzün içine bakıyor, üstümüze titriyordunuz.

Yazının, edebiyatın estetik tasarım ve üretim olduğu kadar, toplumsal yükümlük getirdiğini de... Köyü ve insanı dönüştürmeden hiçbir şey yapılamayacağını da sizden öğrendim, öğrendik.”

Metin Celal'in anlattıkları arasında da şunlar vardı:

“Öğrencilerine tatlı dille, güler yüzle divan şiirinin en zor dizelerini anlatıp açıklamakla kalmıyor, olağandışı anlatımıyla ilginç tüm ders boyunca sürmesini de sağlıyordu. Ciddiyetini hiç bozmadan, işi hiç sulandırmadan ama dostane bir dille... Hem de size önem verdiğini belirtecek şekilde herkese ismi ve

soyadı ile hitap ederek. Belleği çok güçlüydü.

Başaran'ın dersleri sadece edebiyat ders kitabıyla, müfredatla sınırlı kalmazdı. Çağdaş edebiyattan, dünya klasiklerinden de söz ederdi. Verdiği ödevler de alışlageldik ev ödevlerinden farklıydı. Kitap okumayı, okuduğunu anlamayı, kendini doğru ifade etmeyi öğretecek ödevler verirdi."

Metin Celal'in dile getirdiği bir anı ise dikkat çekicidir:

"Lislerde ilk öğrenci eylemleri başlamıştı. Fizik dersinde çıkan siyasi bir tartışma neticesinde solculuk yaptığımız suçlamasıyla neredeyse bütün sınıf disipline verilmiştik. Disiplin kurulu üyelerinden biri de Mehmet Başaran'dı. Bizi sorularıyla ustaca yönlendirip olayın nasıl

gerçekleştiğini öğrenmiş sonra da ceza almadan disiplin kurulundan ayrılmamızı sağlamıştı. Kuruldan çıktıktan sonra da eğer siyaset yapacaksak doğru düzgün kitaplar okumamız gerektiğini söylemiş, kitap adları vermişti."

1976 yılının bir lise sınıfında öğrencilerin dünyasını karartabilecek böyle bir olayın benzerleri Başaran'ın da yaşamı boyunca pek çok kez başından geçti.

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nü bitirerek Aksu Köy Enstitüsü'nde göreve başlamıştı. Tam da bu sırada enstitüleri karalayan siyasal hareket doruğa tırmandı.

Başaran'la enstitü çıkışlı arkadaşları hep birlikte askere alındı. Bundan sonraki gelişmeler, **Memetçik, Memet** romanına konu olmuştur.

Askerlikleri ertelenmiş öğretmenlerin -cezalandırır gibitoptan Yedeksubay Okulu'na gönderilmelerini, bu anı-

romanda deneyimli bir

meslektaşları pek doğru bir biçimde değerlendiriyordu: *"Eskilerden Hamdi Esmer Hoca üzgün. 'Çok bi ince oyun bu' diyor. 'Herbir şey çıkabilir altundan. Sizleri Enstitülerden uzaklaştırmak istiyorlar anladığıma göre. Bu yaşuma geldim, böyle hükümet görmedim. Okuyana, kitaba düşman gözüyle bakıyor yahu!'"*

Kitap okumayı, okuduğunu anlamayı, kendini doğru ifade etmeyi öğretecek ödevler verirdi.

Köyü aydınlatmayı, kalkındırma-
yı amaçlayan eğitim hamlesini bir
düşman olarak görmeye başlamışlardır.
Yeni dönemin Enstitü düşmanı
kesilmiş eğitimcileri, artık bambaşka
değer yargılarına bağlıdır:

“Usta mi, öğretmen mi yetiştire-
ceğiz burada? Nedir o öğretmene,
öğrenciye bir örnek giysiler, postallar
giydirmekler... Tümüne sırtlarıyla taş
taşıtmaklar, aynı sofrada yemek
yedirmeler? İşlikler, tarım alanları...
Bunların bir anlamı yok mu yani?
Enstitünün adı ‘kolhoz’ a çıkmış halk
arasında. Bina yaptırılacaksa, verilsin
müteahhitlere efendim. Asker kışlaları
gibi ter kokuyor her yan. N’ oluyoruz
yani? İşletme mi, inşaat alanı mı, okul
mu burası? Ya o dillere düşen kız-
erkek ilişkileri...”

Yedek Subay Okulu’nda sınavlar-
da başarısız oldukları savıyla alaya
çıkartılan enstitülüler sürgün alayla-
rında ayrıca çile çekecektir. Örneğin
bir yüzbaşının yeni dönemde yaygın-
laşmış söylentileri nasıl sıraladığını
aktarmaktadır anılarında Başaran:

“Köy Enstitüleriyle Komünizmi
köylere yayağa kalktı bazı hainler.
Bereket erken davranıldı, yapışıldı
yakalarına...”

Sonra da onaylatmaya çalışır
dediklerini:

“Doğru değil mi Hasanoğ-
lanlı?..’

Böcüler uçuşmaya başladı
gözlerimin önünde, tepemin taşı attı
atacak. (...) ‘Ne susuyorsun ulan!
Neydi sizin o Moskova’ dan emir alan
başımızın adı?’

Patladım:

‘Yalan, tümü yalan bunların!
Köylünün okumasını, gözünün
açılmasını istemeyenlerin uydurma-
ları. İftiraları!..’

Dünya duruvermişti sanki,
öylesine olağanüstü bir suskunluk
uzadı. Kızardı, morardı Azrail’ in yüzü.
Dondu kaldı. (...)

‘Götürün hapse!’ dedi sadece,
ekmek, yemek verilmeyecek!..”

Anı-romanda Başaran’ın, Yedek
Subay Okulu’ndan çavuş çıkarılma-
sıyla ilgili kararın kaldırılması iste-
miyle Milli Savunma Bakanlığı’na
karşı açtığı davaya, bu davanın
reddedilmesine de ayrıntılarıyla yer
verilmiştir.

Bu yıpratıcı zaman kesintisinin
ardından mesleğine dönebilen
Başaran, binlerce öğrenci yetiştirdi.

Deneyimli eğitimci, aydınlanma-
cılığın ışığında Hasan-Âli dönemini
değerlendirirken günümüze uzanan
gelişmeleri de eleştiri masasına
yatırmıştır:

“Köy Enstitüleri, Dünya Klasik-
leri’ nin çevrilmesi, liselerde yazın
eğitiminin çağdaşlaştırılması, yeni ve
ilerici devinimler, hep gizli bir planın
uygulanmasıydı gericilere göre.
Korkunç bir hava yaratılmıştı ülkede
ve bu hava içinde Hasan-Âli /Kenan
Öner davası başladı.

O gün bu gündür, karşı devrim
sürmektedir. Ülkemizde ‘demokrasi’
adına Atatürk’e, devrimlere saldırıl-
makta, tam bağımsızlıktan, o doğrultu-
da geliştirilmiş kurumlardan uzakla-
şmaktadır. Giderek Cumhuriyet
lisesini, bilimsel bilgi veren okulu da,

dinsel öğreti yandaşı kurtlar yemiştir.”

Başaran, Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın kurucularındandı. Meslektaşlarının haklarını aramalarına öncülük etti.

Kendisi de yaşamı boyunca haksızlıklardan yakasını kurtaramadı. Başına gelen olaylardan birini şöyle özetlemiştir:

“Kendi maaşımla Almanya'ya gönderilecektim, bir yıllığına. Kursu katıldım. Her bir hazırlık yapıldı. Pasaport emrim çıktı, masrafını yatırdım...”

Ama pasaportunu almaya gittiği gün İçişleri Bakanlığı'nın kendisiyle ilgili kararını öğrenir:

“Almanya'ya gitmem sakıncalıydı. Danıştay da değiştiremedi bu gerçeği. Böylece, Almanya büyük bir tehlikeden kurtulmuş oldu.”

Bu olayın ayrıntıları onun **Giz Kocan Suskunluk** kitabındadır.

Başaran'ın aydın, eğitimci, yazar kimliklerine öncülük eden alan, elbette şiirdi.

Sabahattin Eyüboğlu **Ahlat Ağacı** kitabının başında, onun şiirini konu ederken edebiyatımızın derin, gür bir kanalını tanımlıyor, sanatımıza bir gelişme yolu gösteriyordu:

“Köyün şehirde şehirin köyde eriyebileceğini ve bu erimeden en lezzetli

fikir meyvalarımızın doğacağını insan Başaran ve Başaran gibileri gördükçe anlıyor. Ahlat Ağacı iki köklü ağacın ta kendisidir.”

Başaran bu yoldan yaşamı boyunca hiç uzaklaşmadı. •

konurertop@butundunya.com.tr

“Almanya'ya gitmem sakıncalıydı. Danıştay da değiştiremedi bu gerçeği.”

ARKADAKI YOLCULAR

Amerika'da 22 no'lu karayolunda görev yapan polis, minimum 50 km. ile gidilmesi gereken yolda bir aracın 22 km hızla gittiğini farkederek aracı durdurmuş.

Aracı kullanan çok yaşlı bayan sürücü: "Polis bey çok mu hızlı gidiyordum?" diye endişe ile sormuş.

Polis: "Hanımefendi, aksine çok yavaş 22 km hızla gidiyor ve bütün trafiğini etkiliyorsunuz!"

Yaşlı bayan, "Ama, otoyolun girişinde 22 yazıyordu polis bey" demiş

Polis: "Hanımaefendi o 22, otoyolun numarası. Bu yolda minimum 50 km hızla gitmelisiniz."

Kadın, "Tamam, bundan sonra hızlanacağım" demiş.

Arkadaki 3 yaşlı kadına gözü takılan Polis "Hanımefendi bu arkada oturan kişilerin nesi var? Çok korkmuş gözüküyorlar?"

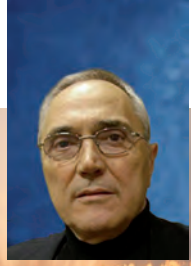
Kadın yanıtlamış: "Vallahi ben de anlamadım, 160 no'lu karayolundan çıktığımızdan beri böyleler."

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Karizma (Fr.) a-Özel b-Tümleşik c-Büyüleyici d-Saygınlık	6 Rölanti (Fr.) a-Dirençli b-El aynası c-Yavaşlatılmış d-Olay, olgu	11 Baz (Fr.) a-Öğretici b-Süs eşyası c-Gezegen d-Temel
2 Okazyon (Fr.) a-Fırsat, kelepirci b-Görünüş c-Bindirim d-Oturum	7 Efekt (İng.) a-Kargaşa b-Tahta set c-Çözümleme d-Sesleme	12 Trend (İng.) a-Eğilim b-Renkizlilik c-Antlaşma d-Belgesel
3 Fenomen (Fr.) a-Görüngü b-Kırıcı c-Sanrı d-Karmaşık	8 Duple (Fr.) a-Sağlam başlık b-Gemi bayrağı c-Çift d-Sert içki	13 Frikik (İng.) a-Egemen b-Serbest vuruş c-Düşünüş yolu d-İpek tül
4 Viyadük (Lat.) a-Denetçi b-Tapınma c-Karşılama d-Köprü yolu	9 Kriter (Fr.) a-Ölçüt b-Büyültme c-Sırnaşık d-Dalaveracı	14 Prestij (Fr.) a-Gizlilik b-Fıçı cinsi c-Saygınlık d-Tekdüze
5 Patent (İng.) a-Tuzak b-Buluş c-En üstün d-Köşeleme	10 Masaj (Fr.) a-Kışkırtma b-Ovma c-Geveze d-Sargı	15 Banner (İng.) a-Çalıştırıcı b-Uyarılma c-Reklam bandı d-Fiyaka

İnsanlık tarihinde
bütün büyük
medeniyetlerin,
inançların
en başta gelen
önermesi:

NOSCE TE IPSVM

Bu kez yazımın başlığını Latince koydum. Niye mi? Bilim dili olduğu kadar felsefe ve sanat dili olarak da oldukça zengin kadim bir dil olduğu için.

Üstelik günümüzde konuşulan bir çok dile de kaynaklık etmiş. Bu zenginliği kendisinden daha da kadim bilim, felsefe ve sanat dili olan Antik Yunancaya borçlu. Dünyaca ünlü **nosce te ipsvm** vecizesi de Antik Yunan vecizesi **gnothi seauton** (γνωθι σεαυτόν)'un Latince çevirisi. Bizim dilimiz Türkçemizdeki karşılığı **kendini bil** demek...

Kimi okuyucunun; “Peki neden yazının başlığını Latince koyup da lafı bunca dönüp dolaştırdın, a Tekin Özertem” Doğrudan 'Kendini Bil' diye döşenseydin ya şu başlığı yazının en başına kendini bil diye!”

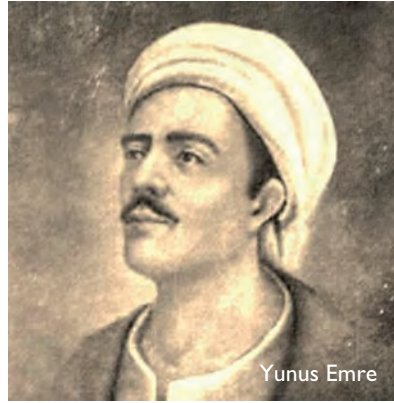
düşündüğünü hisseder gibiyim. Hayır, amacım lafı döndürüp dolaştırmak değil. Araya yabancı sözcükler sıkıştırıp, bilgiçlik taslayıp züppelik etmek de! Birazcık dikkat çekmek düşüncesi yatsa da bu seçimimin altında asıl vurgulamak istediğim **“Kendini Bil”** sözünün, ne denli kadim bir deyiş olduğunu, kendini bilmenin ne kadar önemli bir erdem olduğunun yazının başlığından başlayarak altını çizmek.

Antik Yunancasının Delphi'deki⁽¹⁾ Apollon Tapınağı'nın girişinde altın harflerle yazılı olduğunu bildiğimiz bu öz deyişi ilk kim söylemiş belli değil. Rivayet muhtelif: Spartalı Chilon diyenler de var, Miletli Thales, Sokrates, Pisagor, Atinalı Solon diyenler de. Kimi kaynaklar da mitolojiye, Apollon'un şair kızı **Phemonoe**'ye gönderme yapıyorlar. Latin şairi Decimus Junius Juvenalis da bu öz deyişin cennetten çıkma olduğunu söylemiş. İşin bu yanı tarihçilere ait. Bence kimin söylediği değil, söylenmiş olan sözün içerdiği derin anlam ve düşünce önemli...

Sadece Batı kültürlerinde değil, Doğu kültürlerinde de yüz yıllar önce-

sine dayanan erdemlerin en başlıcası kendini bilmek, kendini tanımak. Hem dini hem felsefi anlamda. Budizm'den tutun da bir zamanların İslam uygarlığına kadar.

Yaşamlarının bir bölümü aynı yıllara raslayan Mevlana ve Yunus Emre'nin⁽²⁾ de önemle vurgulamışlar kendini bilmenin ne denli önemli bir erdem olduğunu:

İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsen
Ya nice okumaktır.👉

“Yarabbi bildir de ben beni bileyim, beni bilen ben ile kendime geleyim.” demiş Mevlânâ Celâleddîn-î Rûmî ! Yunus Emre de “İlim ilim bilmektir/ İlim kendin bilmektir/ Sen kendini bilmezsen/ Ya nice okumaktır.” diye sürdürmüş.

Günümüzde de halk arasında “Sen seni bil sen seni, seni seni bilmez isen patlatırlar enseni” diye yarı alaycı yarı uyarıcı bir deyişe dönüşmüş. Sezen Aksu'nun “Sen seni bil sen seni / sen sıkı tut çeneni / eline diline hakim ol/ yoksa öcüler yer seni.” sözlerini içeren şarkısı da bunun kanıtı. Bu dönüşümü olumsuzlayan bir duruş. Alaycı, alaycı olduğu kadar da eleştirel bir karşı çıkış Sezen Aksu'nun “Yerimiz mi dar yenimiz mi?” diye başlayan “Hadi Bakalım” adlı bu şarkısı.

Ben de “hadi bakalım” deyip sıralayayım sorularımı:

Söyler misiniz lütfen, ne demek bu özdeyişin anlamı?

Ne demek kendini bil?

Neden söylenmiş bu söz?

Ve neden hâlâ özen ve önemle vurgulanarak söylenerek tekrarlanmakta bu sözün içeriğini, özünü kavramış düşünürlerce?

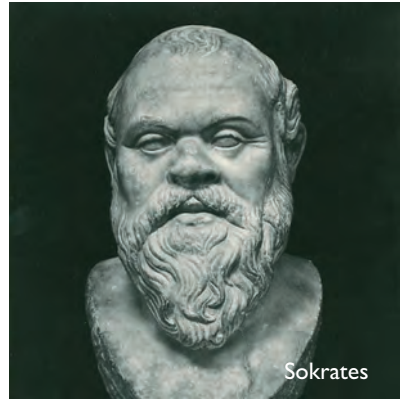
Aslında yanıt basit!

Yanıt basit de kendini bilmeyi başarabilmek pek kolay değil! Eğer kolay olsaydı, insanlar, en azından bu sözün Apollon Tapınağı'nın girişine altın harflerle yazıldığından günümüze uzanan bunca yüz yıl sonra bu kadar yabancı olmazlardı kendilerine. Kültürler bu sözün özüne göre

şekillenir, yaşam daha bir anlam kazanırdı kısa ömürler süresince.

Acaba tapınağın dışına, girişe değil de içine, çıkarken insanların görebilecekleri şekilde yine kapının üzerine mi yazılmalıydı bu özlü söz diye düşünürüm zaman zaman. İbadet sonrasında arınmış olarak tapınaktan çıkılırken görülüp okusaydı daha güçlü mü yer ederdi kendini bilmek insanların günlük yaşamlarında? Belki de derim kendi kendime, tapınağın girişine yazılmış olmasının nedeni tapınağa girenlerin içeride hadlerini bilmelerini, ayaklarını denk almaları gerektiğini hatırlatmak içindir diye geçiririm aklımdan. Olamaz mı? Bal gibi de olur! Sonra da yine kendim itiraz ederim bu komplo teorime (!) mabedin dışına yazılmasının nedeni belki de mabede ibadete gelenler kadar gelmeyenlerin de okuyup düşünmesi içindir diye. O zaman da bir tebessüm yayılır dudaklarıma, aklıma Sokrates ile ilgili bir söylence gelir:

Bir gün pazardan dönerken, mabedin önünde bir öğrencisi ile karşılaşır Sokrates. Öğrencisi,

Sokrates

“Hocam neden siz de herkes gibi mabede gelmiyorsunuz? Herkes sizi dinsiz diye suçluyor!” diye üzüntüsünü dile getirip serzenişte bulunur hayatında hiç mabede gitmemiş Sokrates'e.

Biraz düşündükten sonra:

“Siz ne yapıyorsunuz orada?” diye sorar Sokrates bu duyarlı öğrencisine.

“Dua ediyoruz, hocam. Tanrılardan dileklerde bulunuyor, günahları-

söyleyemez, herkesi inandırsa da kendisini inandıramaz diye. Öyle gibi gelir ama aslında öyle değildir. Gerçek: İnsanların kendilerini kandırmayı kolayca başarabildikleridir.

Kendini bilmek, bir insanın kendini değerlendirip yaşamındaki eğri ve doğruları görebilme, eksiklerini giderip gediklerini kapatma; iyi, doğru ve güzelden yana olma ve kendini adil bir şekilde yargılamayı becerebilme yeteneğidir. Erdemlerden yana olmak, insanı sevmek, insanların yararına davranabilmek demektir. Sahip olduğu mevki ve makamını, gücünü ve mevkiini insanların yararına kullanabilmeyi insanlar ancak kendilerini bilerek, bilmeye gayret ederek öğrenebilirler. Bu da ancak eğitim sonucunda elde edilen davranış değişikliği ile mümkündür. Yolda gördüğü bir taşı

☺ Kendini bilmek, bir insanın kendini değerlendirip yaşamındaki eğri ve doğruları görebilme, eksiklerini giderip gediklerini kapatma; iyi, doğru ve güzelden yana olma ve kendini adil bir şekilde yargılamayı becerebilme yeteneğidir. ☺

mızı affetmelerini istiyoruz.” diye yanıtlanır sorusu.

“İşte ben de bunun için gelmiyorum. Benim tanrılara akıl öğretecek halim yok. Ne yapacaklarımı benden daha iyi bilirler.”

Gelelim yukarıda sorduğum, “Ne demek kendini bil?” sorusunun yanıtının neden basit, kendini bilmeyi başarabilmenin neden güç olduğuna.

Bunu biraz açmam gerek. Bir söz vardır, duymuşsunuz ya da okumuşsunuzdur; insan asla kendine yalan

kendi ayağına takılmasa da başkalarının ayağına takılır endişesi ile alıp kenara koymadığında bunun farkına varabilmektir. Başkalarının acılarını paylaşabilmek, acılara neden olmaktadır. Neyi ne kadar bilip bilmediğinin farkında olmaktır.

Ve hepsini sıralayacak olursak sayfalar dolusu daha bir çok şey... Aksi son derece tehlikeli bir kişilik bozukluğu, bir hastalık. Üstelik oldukça etkin ve bir salgına dönüşebilecek toplumlara içlerinden çökertebilecek

kadar tehlikeli bir hastalık...

Bu hastalığın sağltilmasında/ tedavisinde sanatın işlevselliği ve gerekliliği büyük bir önem taşıyor . Çünkü sanat hem insanın hem toplumların aynası ve de yol göstericisidir. Kendini bilmek, bilebilmek sanat sayesinde evrilebilen kültürel bir olgudur. Bu iddali tanımım kanıtı bu öz deyişin Apollon Mabedi'nin ön yüzüne hem de altın harflerle yazılmış olmasıdır. Çünkü Apollon, mitolojide sanatların müziğin, şiirin tanrısıdır. Altın harflerle yazılmış olması da bu erdemin insan yaşamındaki değerini vurgulamaktadır.

Aldırmazlık, bencillik gibi kişisel eksiklik ve bozuklukların büyük ölçüde artarak çoğaldığı günümüzde kültürümüzün iyiden, doğrudan, güzelden ve insandan yana evrilmesi büyük bir önem ve öncelik taşıyor. Harf Devrimi, Atatürk'ün ölüm yıldönümü, Atatürk Haftası, Dünya Çocuk Hakları Günü, Öğretmenler Günü, Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü gibi önemli gün ve haftaları içeren kasım ayında bu konuyu ele alıp işlememin nedeni bu tür önemli gün ve haftaların anlamını gereğince kavramış bir topluma dönüşmenin

ancak kendini bil'mek ile mümkün olabileceğine olan inancım.

Amacım "Kendini Bil"menin ne demek olduğundan yola çıkıp bu erdemin toplumlar için de ne denli önemli olduğunun, toplumların, ulusların kendilerini bil'memelerinin nelere yol açacağından söz etmektir. Ama öncelikle işin kişisel boyutuna değinmemek de olmazdı. Sevgili Sezen Aksu'nun "Hadi Bakalım"ının başında sorduğu soruyu cevaplayarak, yenim dar değil ama yerim dar diyerek "Kendini Bil"menin toplumlar, uluslar için önemine bir sonraki yazımda değineceğim. Yazının başlığı da bu kez ister istemez **nosce te ipsvm II** olacak.

Kasım ayının önemine ilişkin bir başka önemli not da 1 Kasım günü yapılacak 26. Dönem Milletvekili Genel Seçiminin, 1 Kasım 1922 yılında kaldırılmış olan "Saltanatın" 93. Yıl dönümüne denk gelmiş olması...

Kendini bilen, düşünüyorsam varım diyen insanların giderek çoğaldığı kendini bilen bir toplumda / ülkede yaşamak umut ve dileği ile...•
tekinozertem@butundunya.com.tr

1-Delphi, Yunanistan'da Korent körfezinin kuzey kıyısında milattan önceki çağlarda şiir ve müzik tanrısı Apollon'un tapınağının olduğu kasabanın adıdır. Eski Yunanlıların inanışlarına göre de yeryüzünün orta noktasıdır.

2-Mevlana :1207 - 17 1273 / Yunus Emre: 1241-1320

"İnsanlar dağların doruklarını, denizin dalgalarını, geniş nehirleri ve koca okyanusu seyretmek için yolculuk yaparlar, ama en yüce mucize olan kendilerini görmeksizin geçer giderler.

Aziz Augustin (İtiraflar)

"İlacın kendindedir farketmiyorsun. İletin kendindedir görmüyorsun. Zannedersin ki sen küçük bir parçasın; halbuki sen büyük bir alem saklarsın"

Hz. Ali

Türk Dili
Orhan Velidedeoğlu

Yabancı Sözcükler:

Gala

Büyük şehirlerimizde, özellikle ‘memur ve öğrenci kenti’ olarak tanımlanan Başkent Ankara’da ekinsel etkinlikler eylül ayında filizlenip ekim / kasım aylarında boy atar ve yaz dinlencesine girilen haziran ayına kadar canlılığını korur.

Opera, tiyatro, sinema vb. **sanatsal etkinlikleri** sunmak, tanıtmak amacıyla düzenlenen ve sonbahar/kış mevsiminde yoğunlaşan böylesi toplantılar için kullanılan yabancı kaynaklı **gala** sözcüğü yanında, prömiyer, lansman, diva, duayen, vizyon ve hatta matine/suare gibi sözcükler -doğru ve yerinde mi kullanıldığı düşünülmeden- gazete sayfalarında uçuşturur.

Batı kaynaklı olup dilimize de yerleşen bu sözcüklerin en cafacafı, en yaygın ve de en yanlış kullanılanı “gala”dır.

Şenlik, festival anlamındaki “gala”yı sözlükler, ansiklopediler, bilgisayarlar şöyle tanımlar:

Gala:

“(Fr. < İtl.) Bir filmin, bir oyunun vb. gösterime girmeden önce eleştirmenlere, değişik konumdaki ilgililere ve dost çevresine sunulması.”

“(Fr. < İsp.) Bir tiyatro ya da filmin, genellikle çağrılı olarak resmi elbise ile gidilen ve davetliler huzurunda yapılan ilk oynanışı veya gösterilişi...”

“Bir oyun veya filmin ilk gösteriminde oyuncuların da katıldığı büyük

tören. Önceden yer ayırılarak yüksek girimlik ödeyen izleyicilerin yanı sıra seçkin çağrılılara ve gösterimde rol alan sanatçılara yer verilen özel gösterim...”

“Halkın beğenisine sunulacak olan görsel veya yazınsal sanat etkinliklerinin tanıtımı için düzenlenen ve halka mal olmuş ünlülerin çağrılı olduğu tören...”

“Daha çok opera için kullanılan ve protokolün resmi giysiyle katılması zorunlu gösteri...”

“Resmi törenlerin sonunda verilen şölen.”

***

Bu genel tanımları harmanlarsak, bir gösterimin **gala** olabilmesinin öncelikli gerekleri şöyle sıralanabilir:

1- Sinema, tiyatro, opera gibi sanatsal bir sahne oyununun ilk ve özel gösterimi olacak.

2- Davetli beyler gösterime resmi giyimle, bayanlar tuvaletli olarak katılacak.

3- Yapıtın sunumundan sonra, davetli ve katılımcılarla bir arada bulunan sanatçılar, karşılıklı görüş aktarımında bulunabilecek.

4- Galaya gelen katılımcılar, önceden saptanan, desteklenmesi gereken bir yardım kuruluşu belirlenmişse, bağış olarak yüksek girimlik ödeyecek.

***

Gala ile ilgili yukarıdaki

tanımları destekleyen birkaç gazete haberi:

“New York’ ta düzenlenen MET galası bu yıl da yıldızların akınına uğradı. Davetiyelerin 25 bin dolara satıldığı galaya katılan ünlü yıldızlar sınırları zorlayan transparan elbiselerle kırmızı halıda boy gösterdiler...”

“Film, özel gösterimle Ankaralı sinema severlerin karşısına çıkacak. Gala sonrasındaki söyleşide sinema-severler soru sorarak merak ettiklerini öğrenme olanağını bulacak.”

“Berlin Galası!.. Alhambra Sinemaları’ nda gerçekleşen galaya iki binden fazla izleyici katılırken, yüzlerce seyirci fuayede oyuncularını

GALA’nın bir diğer önemli özelliği, ‘gece toplantısı’ olmasıdır. İçeriğinde ‘gece’ anlamı da bulunan ‘gala’ sözcüğü, ‘gala gecesi’ biçiminde kullanılmamalı.

görmek için bekledi. Alkışlar eşliğinde karşılanan oyuncuları görmek için insanlar adeta birbirleriyle yarıştı.”

“Zorlu AVM’ de yapılan filmin galasında izdiham yaşandı.”

“Geliri, Down sendromlu çocuklara bağışlanacak bu filmin galası, önceki akşam ünlü isimlerin katılımıyla gerçekleştirildi.”

“... filmin galası, önceki akşam Özdilek Park AVM’ de yapıldı. Kütüphanesi olmayan 20 köy okuluna kütüphane kurmak için düzenlenen

*galaya ünlü davetliler ellerinde
kitaplarla geldiler...”*

***

GALA'nın bir diğer önemli özelliği, 'gece toplantısı' olmasıdır. İçeriğinde 'gece' anlamı da bulunan 'gala' sözcüğü, 'gala gecesi' biçiminde kullanılmamalı.

Pek çok yayın organında bu sözcük "gala gecesi" biçiminde kullanılıyor ki, "ay mehtabı", "deniz sahili" der gibi, "gece toplantısı gecesi" denmiş oluyor. (!)

Gerçi, dilde özleşmenin öncülerinden ünlü gazeteci Falih Rıfki Atay (1894-1971)'ın bile "Bir **gala gecesi**, localar ve koltuklar, her yer zengin kadın tuvaletlilerle dolar..." demesine

bakarak, basının bugün "düğün gecesi", "kına gecesi" dercesine "gala gecesi" demesini hoş görebilir miyiz?

Ya, futbol maçlarının başlama-sıyla ilk karşılaşma için "gala" diyenler...

Beşiktaş - Trabzonspor karşılaşmasını iri/kalın harflerle manşete taşıyan bir büyük gazete:

"**Olimpiyat'ta Dev Gala...**"(!)

Yakın zamanda, aynı gazetenin spor sayfasından bir başka başlık:

"19 Mayıs stadyumunda **gala gecesi**: Ankaragücü, seyircisi önünde ilk maçına çıkıyor..." (!?)

Ne denir!.. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

DÜŞÜNCE SİSTEMİNİZİ DEĞİŞTİREBİLİRSİNİZ

Duyularımızın farkında olduğumuz sürece olumlu yönde değişebimmemiz mümkündür. Farkındalığımız varsa yapılması gereken, olumluya dönüştürülmesi gereken düşünce yapımızın değiştirilmesidir. Aksi takdirde olumsuz düşünme sistemi olumsuz duygulara ve davranışlara dönmüştür. Sonrasında ise insanın tahammülsüz, yaşamın ise son derece keyifsiz hatta çekilmez hale gelmesi kaçınılmazdır.

Öyleyse öncelikle düşünme sistemlerinde değişime başlayabiliriz. İnsanları en rahatsız eden duygulardan birisi de kırgınlıklardır. Sonrasında affedip affetmeme konusunda kararsızlıklar başlar. Bu kararsızlığın temelinde ise "affedersem tekrar yapabilir" düşüncesinin yanlışlığı hakimdir. Oysa affetmek unutmak demek değildir. Siz, affederek yaşadığınız olumsuzluğu çok daha iyi hatırlayabilir, bu sayede de anlayabilirsiniz.

Bir diğer düşünce şekli de; "affedersem değişmiş olurum, aslında o değişmeli" yönündeki düşüncedir. İnsanın ne hayatı ne de başkalarını değiştirmesi mümkün değildir. Başkalarını değiştirme düşüncesi sadece kendinize eziyet ve gereksiz vakit kaybedir. İnsan, yalnızca kendi duygu ve düşüncelerini değiştirebilme gücüne sahiptir.

Ayrıca; hayatın adil olduğu, kötülerin cezalandırıldığı ve iyilerin ödüllendirildiği düşüncesi de yanlıştır. Herkes isteyebilir ancak kimse kimseye hayatın adil olduğu garantisini veremez. Hayat her bir insanın adalet beklentisini karşılama doğrultusunda değildir, belirli dengeler üzerine kurulmuştur.

Güzel bir söz ile tamamlamak gerekirse;

Adalet beklentisi içinde olanlar için: İyi bir insan olduğunuz için dünyanın size adil davranmasını beklemek, vejetaryen olduğunuz için bir boğanın size saldırmamasını beklemek gibidir.

Mitolojiden Yansıyanlar

Haluk Erdemol

Altın Post ve Argo Denizcileri

5

Geçen sayımızda Argonotları Marmara'dan Karadeniz'e çıkmak için Bosphorus'a doğru yönelirken bırakmıştık.

Phineus'un Çarpışan Kayalar hakkında anlattıklarından dolayı herkes heyecan içindeydi. Geçiş geceye bırakmamaya özen göstererek dikkatle yaklaştılar. Çarpışan Kayalar dalgaların köpükleriyle oluşan sisin arkasında görüldüğünde heyecanları korkuya dönüştü. Dev bir ağız gibi duran açıklığın önüne geldiklerinde Phineus'un dediğini yaptılar.

Yanlarında getirdikleri güvercini Argo'nun burnundan ileri doğru fırlattılar. Güvercin aralarına girer girmez Kayalar kapanmaya başladı. Hareketin oluşturduğu girdaplı suların üzerinden süzülen kuşu seyrederken İason derin bir endişeye kapıldı. Kuş belki geçebilirdi, ama Argo bir kuş olmadığına göre bu engeli nasıl aşacaktı? Phineus'un sözlerine güven-

Bu bölüm için sunabildiğimiz tek sanat yapıtında ressam Charles de La Fosse (1636-1716) Argonotların Colchis'e ayak basmalarını betimlemektedir. Bu resim Versay Sarayı'nın Diana salonunu süslemektedir.

mekten başka çareleri yoktu. Beklediler. Güvercin geçmeyi başarmış, çıkarken kuyruk tüylerinden birini kaptırmıştı sadece. Kayalar açılmaya başlarken var güçleriyle küreklere asıldılar, fakat kayaların hareketiyle oluşan ters akıntı Argo'nun hızını birden kesmiş, üstelik gemi iki yana çarpıp geri gelen dalgaların sıkıştırmasıyla geçişin ortasında kalakalmıştı. Kürekler boşa inip kalkıyordu. Argonotlar üzerlerine doğru gelen kayalara bakarken kendilerini ancak bir mucizenin kurtarabileceğini düşünüyordular. O mucize tam zamanında geldi: Apollonius'un anlatımıyla, "O zaman Athena sol eliyle kayalardan birini tutarken sağ eliyle Argo'yu ittirip yoluna devam etmesini sağladı. Böylece gemi kanatlı bir ok gibi süzüldü, geçti." Güvercinin kuyruk tüyünü kaptırdığı gibi Argo da kış direğinin süslü ucunu bırakmıştı

arkada.

Argo geçtikten sonra Çarpışan Kayalar bir daha kapanmadılar, çünkü aralarından bir insan geçince Kayalar'ın hareketsiz kalmasını buyurmuştu tanrılar.

Argo artık Karadeniz'deydi. Kıyıyı sağda gözden yitirmekten ilerlediler. Şafakta vardıkları Thinius Adası'nda (Kefken Adası) ışıklı Apollo'ya bir keçi kurban ettikten sonra Sangarius'un (Sakarya Nehri) ağzını geçip Mariandini'lerin yaşadığı yörede karaya çıktılar. (Kdz. Ereğli civarı.) Buradaki mağaraların yeraltı diyarının girişlerinden birisi olduğuna inanılırdı. (Bugünkü Cehennem mağazı Mağaraları.) Herakles 12 uğraşının birinde bu mağaralardan inerek Hades'in bekçisi Kerberos isimli canavar köpeği kaçırmıştı. Yörenin kralı Lykus Argonotları dostça karşıladı. Başlarından geçenleri dinledi. Kendisini komşu yörenin saldırgan kralı Amykus'tan kurtaran bu yabancılara ikramlarda bulundu. Ne yazık ki Denizciler burada kaldık-

ları süre içinde iki kayıp verdiler. Biri hastalıktan biri de yaban domuzu saldırısı sonucu öldü.

Argo birkaç gün sonra Paflagonia sularına girdi. Doğal korunağı ile yörenin gözde limanı olan Sinope'ye (Sinop) vardılar. Nehir tanrılarında Asopos'un kızı olan Sinope'yi Zeus kaçırarak bu kıyılara getirmiş, fakat kızın bakire kalma dileğine saygı göstererek onu burada bırakıp uzaklaşmıştı. (Jüpiter gezegeninin uydularından biri Sinope adını taşımaktadır.) Argonotlar mola sırasında karşılaştıkları üç genci aralarına alarak boş kalmış olan kürek başlarını doldurdular. Bu üç savaşçı Herakles'in 12 uğraşından biri olan Amazonlar seferine katılmış, yollarını kaybederek bu kıyılara düşmüşlerdi. Argonotlar Thermodon (Terme) Irmağı'nın sula-dığı komşu yörede Amazonların yaşadığını biliyorlardı. Onlarla karşılaşma için Sinope'deki molayı kısa kesip bu kez biraz daha açıktan dümen tuttular.

Kıyıya yakın küçük Aretes (veya Ares) Adası'nın (Giresun Adası) yanından geçerken yabanıl kuşların saldırısına uğradılar. Tepelerinden her geçişlerinde demir gibi sert tüyler bırakan bu kuş sürüsünü savuşturmak için Phineus'un öğütlerine uyarak ikiye ayrıldılar. 25 denizci kürek çekerken 25 denizci de hem ok ve kılıçlarıyla kuşlara karşı koydu hem de kalkanlarıyla kürekçileri korudu. Kıyıya ulaşmayı başarıp kaya oyuklarına sığınarak tehlikeyi atlattıkları günün akşamında şiddetli

bir fırtına koptu. Şafak vakti kıyıya vuran gemi parçaları arasında baygın durumda dört kazazede buldular. Yardımlarıyla kendilerine gelen gençlerin anlattıklarını dinleyince hem şaşırıldılar hem de sevindiler. Kazazedeler Friksus'un oğulları olduklarını, onun vasiyeti üzerine Colchis'ten Yunan topraklarına giderken fırtınada gemilerinin battığını, amaçlarının dedeleri Athamas'tan babalarına kalan krallığı geri almak olduğunu söylediler. Friksus altın tüylü koçla Colchis'e vardiktan sonra kral Aetes'in kızı Chalciopie ile evlenmişti. Bu gençler onların çocuklarıydı. Argonotlar yazgının garip bir cilvesiyle karşılaşmışlardı. Kendileri Friksus'u Colchis'e getiren Koç'un postunu geri almak

Friksus altın tüylü koçla Colchis'e vardiktan sonra kral Aetes'in kızı Chalciopie ile evlenmişti.

için Colchis'e giderken Friksus'un oğulları olan bu gençler baba ocağı bildikleri yere, yani Argonotların sefere çıktıkları topraklara gidiyordu. Akıllarına düşen bir şey daha vardı: Bu gençler Altın Post'u elinden almak için gerekirse çatışmaya girecekleri kral Aetes'in torunlarıydı. İason kim olduğunu, Argo'nun seferini, yani Friksus'un anısını taşıyan Altın Post'u yabancı ellerden alıp ait olduğu yere

götürmek amacıyla yola çıktıklarını anlatınca Friksus'un oğulları bir yandan kuzenleri İason'la karşılaşmanın sevincini yaşarken öte yandan babalarının anısı ile dedelerine karşı cephe almanın korkusu arasında ikilemede kaldılar.

Fakat karar vermeleri uzun sürmedi. Babalarının mirasını geri almak uğruna çıktıkları seferi ondan kalan kutsal emanetle, hem de kuzenleri İason'un başkanlığında sürdürmek genç yüreklerinde yeni bir heyecan yaratmıştı. Argonotlar'a katıldıklarını ve doğup büyüdüğü Colchis yöresinde onlara yardımcı olacaklarını söylediler.

Günler sonra ufukta heybetli Kafkas Dağları görüldü. Colchis'e ulaşmışlardı. Phasis (bugünkü Rioni) Nehri'ne girip Argo'yu korunaklı bir giriştiye çektiler.

Sabah olunca İason arkadaşlarını toplayıp bundan sonrası için yapmayı düşündüğü şeyleri paylaştı onlarla. Friksus'un oğullarıyla birlikte kral Aetes'in karşısına çıkıp Altın Post'u istediklerini açıkça söyleyerek önce Kral'ın tepkisini beklemek uygun olacaktı. Olumsuz bir yanıt halinde başka bir yol, gerekirse zor kullanıp kullanmamayı daha sonra düşünürlerdi. Sözlerini herkes onaylayınca İason ve kuzenleri Kral'ın huzuruna çıkmak için uygun biçimde hazırlanıp Colchis'in başkenti Aea'ya doğru yola çıktılar.

Zamanın coğrafyasında güneşin doğduğu ufukların, yani Doğu'nun bilinen en uç diyarı Colchis'in hüküm-

darı olan ve güneş tanrı Helios'un oğlu olmakla övünen Aetes güçlü bir kraldı. İlk eşinden olan kızları Chalcioppe ile Medea ve ikinci eşinden olan oğlu Apsyrtus ile birlikte ışıltılı sarayında mutlu bir yaşam sürüyordu. Batı'dan gelen yabancılardan hoşlanmamakla birlikte Altın Koç'un sırtında ülkesine gelen Friksus'a tanrı misafiri gibi davranmış ve Koç'u kurban ettikten sonra onun değerli postuyla kendisini onurlandıran bu genci kızı Chalcioppe ile evlendirerek ailesine kabul etmişti. Chalcioppe dört oğlan doğurduktan sonra Friksus'un ölümüyle dul kalmıştı.

Her kral gibi Aetes'in de taht korkusu vardı. Gelecek hakkında sık sık bilicilere danışırdı. Torunları ergenliğe eriştiğinde biliciler ailesinden birinin ihanetine uğrayacağı öngörüsünde bulunmuşlardı. Aetes bu ihanetin torunlarından birinden geleceği endişesiyle onları Colchis'ten uzaklara göndermeyi düşünmüş ve bahane olarak da babalarının mirasını sahiplenmeye yönlendirmişti onları. Yolculukları için eski bir gemi vermekle de korkusundan tamamen kurtulmayı düşünmüştü. Torunlarının yolda ölümden kurtularak Argonotlarla birlikte geri döneceğini ve kurtulmak istediği ihanetin onlardan değil, ailesinin başka bir bireyinden geleceğini bilemezdi.

Argonotların Colchis'te başından geçenleri ve Altın Post'u almayı başarıp başaramadıklarını gelecek sayımızda sürdüreceğiz. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

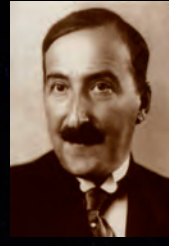
Kültür Dünyası
Yaşar Öztürk

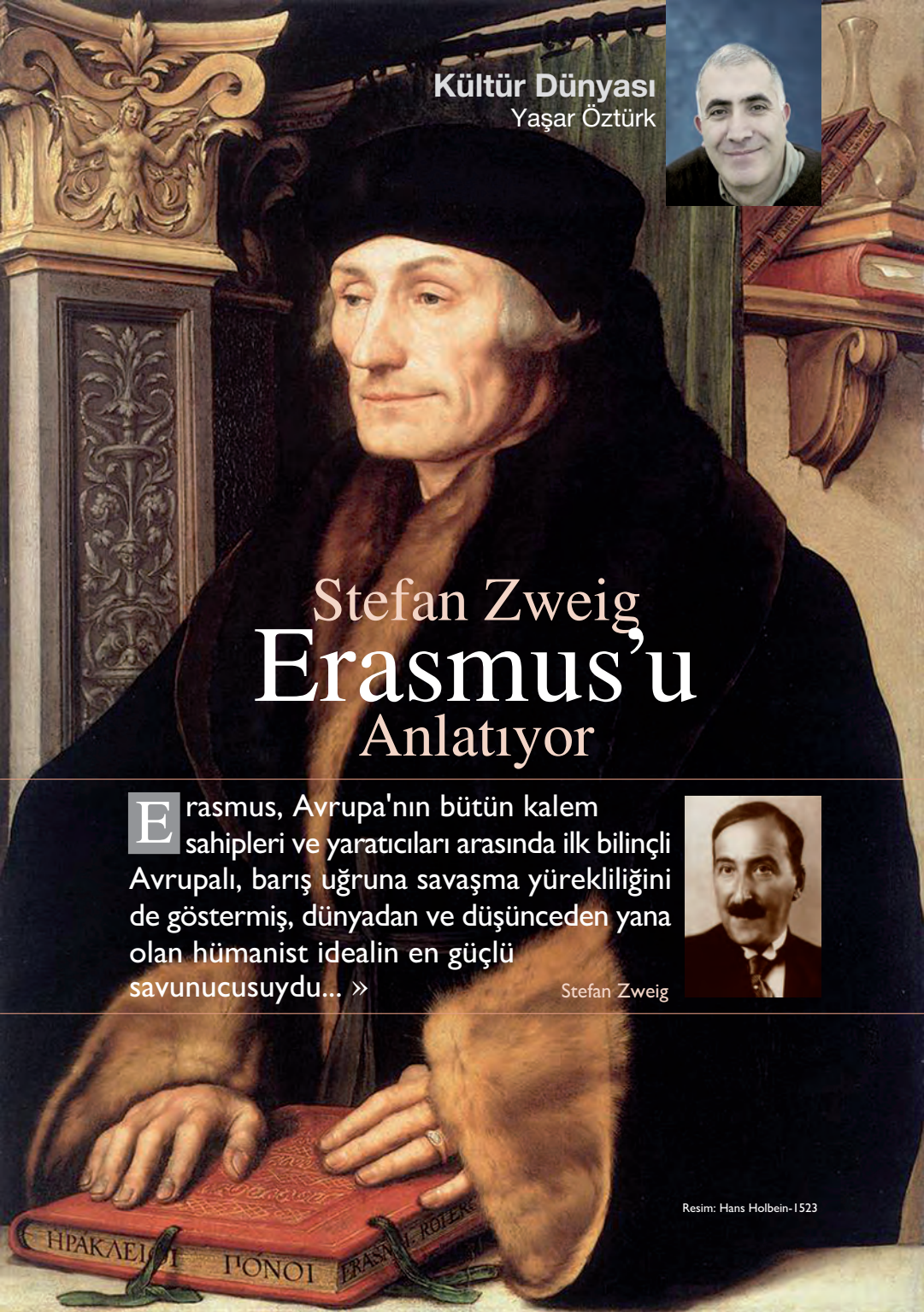
Stefan Zweig Erasmus' u Anlatıyor

Erasmus, Avrupa'nın bütün kalem sahipleri ve yaratıcıları arasında ilk bilinçli Avrupalı, barış uğruna savaşıma yürekliliğini de göstermiş, dünyadan ve düşünceden yana olan hümanist idealin en güçlü savunucusuydu... »

Stefan Zweig

Resim: Hans Holbein-1523

Yeryüzünde aklın ve mantığın gerçek düşmanı sayıp reddettiği tek şey ise bağnazlık oldu. İyi niyetliliğinde ve insanların iyiliğini istemesinde içtendi...

Hiçbir fark gözetmeksizin bütün insanlığı sevdi. Erasmus'un gözünde, başkasının düşüncesine karşı hoşgörü ile bağdaştırılmaz her davranış, yeryüzünün ezeli kötülüğüydü. Ona göre birey ve toplum arasındaki bütün çekişmeler, kışkırtıcılar gerginlikleri sürekli körüklemeseler, bütün anlaşmazlıklar barış yoluyla sonlanabilirdi. Bu yüzden Erasmus, bağnazlığın her türlüşüne karşı çıktı.

Sırtlarında ister papaz, ister profesör cüppesi taşıсын, at gözlüğü takanların hepsinden uzak durdu. Her alanda başkalarının onu herhangi bir düşünceyi benimsemeye zorlaması karşısında direndi.

Düşüncece bağımsızlık, Erasmus için en doğal nitelikti. Erasmus'a göre, Hazreti İsa ile Sokrates, Hristiyan öğretisi ile antik çağ bilgeliği arasında farklılık yoktu.

Kendisi kutsanmış bir din adamı olduğu halde, sonsuz bir hoşgörü ile putperestleri de düşünce cennetine almıştı.

Erasmus'a göre felsefe, Tanrı'yı arayışın bir başka ve ilahiyat kadar yüce bir yoluuydu. Her türlü düşman-

lığa karşı çıkmış "Erasmus Anlayışı"nın güçsüz kalmasının sebebi ise bellidir.

Sadece toplumun esenliğini amaçlayan bir ideal, geniş halk kitleleri için hiçbir zaman tümüyle yeterli olamaz; ucuz kafaların var olduğu yerde, salt sevginin yanı sıra nefret de o karanlık hakkını ileri sürer. Somut olan, her zaman kitleye soyut olandan daha kolaylıkla nüfuz eder.

Nefret, bağnazlığın ateşini körükleyebilecek en büyük güçtür.

Buna karşılık hümanizm, bağrında nefrete yer vermemiştir.

Erasmus'un kişisel trajedisi ise, Avrupa'da tarihin gördüğü en çılgın, dinsel ve ulusal kökenli kitle patlamalarından birinin dalgaları

Desiderius Erasmus

Nefret, bağınazlığın ateşini körükleyebilecek en büyük güçtür. Buna karşılık hümanizm, bağrında nefrete yer vermemiştir.

arasında kalmış olmasıdır.

Savaş bazen öylesine şiddetli gerilimler doğurur ki, bütün yeryüzü ikiye bölünür ve oluşan kocaman çatlak, her kişiden, yürekten geçer. Böyle kesin bölünmeler, toplumsal ya da dine bağlı bir nedenden ötürü ortaya çıkan karşıtlıklardan doğabilir ve bağınazlık için, barut fıçısına düşen kıvılcımın kaynağı önemli değildir; o, yalnızca çevresini ateşe boğar. Savaş tanrısı ise, aklın dizginlerini koparıp yeryüzüne saldırmak için kitle çılgınlığının bu tür bunalımlı anlarını seçer. Böyle bir durumda düşünürün

salt gözlemci kalma isteği boşunadır. Zamanla o da, sağ ya da soldaki anafordlardan birine sürüklenir. Erasmus'un trajedisi, bu noktada başlar. O, ilk Alman reformcusu olarak Katolik Kilisesi'ni akılcı yasalara göre yeniden düzenlemek istemişti. Ancak

kader onun karşısına, Luther'i çıkardı. Ve Martin Luther'in demir gibi yumruğu, Erasmus'un yalnızca kalem tutmaya alışkın parmaklarını bir vuruşta parçalayıverdi.

Hristiyan dünyası, yüzyıllar boyu sürüp gidecek bir çekişmeye düştü. Katolikler Protestanlara, Kuzey Güney'e, Cermenler Romalılara karşı çıktılar. O anda bir Alman için Papa ya da Luther yanlısı olmak, İnci'li seçmekten başka çıkar yol yoktu. Erasmus ise, önderlerin arasında yansız tek kişi olarak kaldı.

Ama çevresinde bağınazlık-tan başka bir şey yoktu.

Erasmus ise salt adalete hizmet etmek istiyordu. Kültür varlığını bu kargaşadan çıkarabilmek için kendine ortada bir yer seçti ve en tehlikeli noktaya gelmiş oldu. Erasmus iki ayrı ucu birleştirmeye çabaladı.

Başlangıçta her iki uçta yer alanlar, onu kendi aralarına alabileceklerini sandılar. Ama bu özgür kafa, hiçbir dogmanın savunuculuğunu üzerine almadığı anlaşılır anlaşılmaz, dört bir yandan

alaylara hedef oldu.

Protestan Luther, onun adını lanetledi; Katolik Kilisesi ise bütün kitaplarını yasakladı. Ancak Erasmus'un yansızlığı bozulmadı. "Hiçbirine katılmak istemiyorum" ilkesine son nefesine kadar bağlı kaldı, kendinden yana olmanın bütün sonuçlarını cesaretle üstlendi.

Sanatçı, partilerin safında değil, onların üzerinde kalmalıydı, anlamsız, mutsuzluktan başka bir şey getirmeyen nefretle savaşıyordu. Erasmus'un bu bilinçli duraksamaları, dönem diye suçlanmasına, alaylara hedef olmasına yol açtı.

Gerçekten de Erasmus, hiçbir zaman açıktan açığa meydan okumadı. Bir kamış gibi eğilip büküldü sağa sola sallandı, ama bunu her eğilişten sonra yine doğrulabilmek için yaptı.

Kitle çılgınlığının yol açtığı en vahşi çarpışmalar sürüp giderken, zaman zaman arka yollardan geçerek korundu. İnsanlığa olan inancını, çağının nefret fırtınalarından zedelenmeksizin kurtarmayı başardı.

Çağdaşları arasında hep yalnız, fakat bağımsız ve özgür kaldı. Ne var ki barışçı çabalar harcayanları pek sevmeyen tarih; kendini sessiz sedasız

insanlığa adayan bu kulunu görmezden geldi.

Reform hareketinin etkili olduğu yerlerde din savaşlarının alevleri yükselir, yakılıp yıkılan şato ve kaleler, her bağınaz kafanın ayrı biçimde yorumladığı Hazreti İsa'nın ne denli kirlendiğine tanıklık eder.

Bütün bu kaostan ortasında, Erasmus'un ince hatlı, belli belirsiz bir acının izlerini taşıyan yüzü yükselir. Hiçbir işkence direğine bağlanmamıştır. Eli kılıç tutmamış, çehresinde hiçbir zaman aşırı bir tutkunun izleri belirmemiştir.

Holbein'in fırçasıyla ölümsüzleşen, içinde mavi parıltılar uçuşan sıcak gözleri, bakışlarını o kitleler kargaşasından bugüne kaydırır. Yüzünde, kaderine boyun eğiş vardır.

İnsanoğlunun ezeli çılgınlığına yabancı değildir, ama öte yandan hafif, fakat kendinden emin bir gülümseme de titrer dudaklarında. Çünkü bir bildiği vardır:

Bütün tutkuların kaderi, günün birinde gevşemektir. Akıl ise beklemesini ve direnmesini bilir. Kimi zaman, çevresindekiler sarhoşluk içerisinde tozuttuklarında, susmak zorunda kalır.

Ama onun sesini duyuracağı günün de geleceğini bilir. •

yasarozturk@butundunya.com.tr

ERASMUS'UN KALEMİNDEN

Ben bir özgürlük severim. Bir kesime hizmet etmeyeceğim ve edemem.

***

Kendimi tarif etmek, kendime sınır çizmek olur; kudretimin ise asla sınırı yoktur.

***

Talih, cesaretli ve atılganlara güler yüz gösterir.

***

İtiraf edin ki, güzel, hoş olarak yaptığınız ne varsa, hepsini bu deliliğe borçlusunuz.

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

SUYUN
GİZEMİ

Suya Yazı Yazılmaz Denir!

Geçen yazımızda , Dr. Masaru Emoto'nun suyla ilgili ilginç araştırmalarını aktarmaya başlamıştık. Önceki yazımızda da belirttiğimiz *“Yeryüzünde her oluşum bir enerjidir ve kendine göre bir titreşimi vardır. Düşünce de bir enerjidir ve onun da bir titreşimi vardır. O halde, olumlu ya da olumsuz herhangi bir düşünceyi suya yönlendirdiğimizde, bundan etkilenecektir”* savından yola çıkarak yine ilginç bir çalışma başlattı Dr. Emoto ve çalışma ekibi....

Bu kez suya sesli mesajlar vererek, oluşan kristalleri görüntülediler. Aralıksız 12 yıl sürdürdüğü araştırmaları sırasında 10.000'den fazla deney yaptı ve sayısız kristal fotoğrafı çekti. Suya pozitif titreşimler yüklendiğinde elde edilen kristaller birbirinden güzel, parlak, düzgün şekilli ve sayıca çok oluyor, aksi şartlarda ise kristalleri ya şekilsiz oluyor ya da hiç oluşmuyordu. Örneğin, “her şey yolunda gidecek” sözcüğü,

Dr. Masaru Emoto

sanki kristallere güven vermişcesine harika görüntüler oluştururken, “her şey kötü gidiyor” sözcüğünde neredeyse hiç kristal yoktu. “Sen güzelsin” ile “sen çirkinsin” sözcükleri taban tabana zıt görüntüler vermişti. Yine “anneciğim”, “melek”, “umut”, “mutluluk”, “birlik” sözcüklerinden elde edilen kristaller sanki birer sanat şaheseri gibi şekiller oluştururken, “şeytan”, “mutsuzluk”, “ümitsizlik”, “tükenmişlik” sözcükleri kristal bile oluşturamamıştı. Kısaca su, olumlu sözcük ve düşüncelere, sanki bunlardan çok keyif aldığını göstermek istercesine birbirinden güzel, göz alıcı kristaller oluşturarak yanıt verirken, tersine, olumsuzluklara karşı isteksiz davranıp, içine kapanıyor.

Konferansını dinleyenlerden biri Dr. Emoto’ya *“Şayet suya önce olumsuz bir söz, örneğin ‘beni rahatsız ediyorsun’ desek, hemen ardından ‘seni seviyorum’ ya da ‘sen ne güzelsin!’ desek, su yine güzel kristaller oluşturabilir mi?”* diye sorar.

Aldığı yanıt *“Elbette!... Özellikle ‘sevgi’ ve ‘teşekkür’ sözcükleriyle en güzel su kristallerini elde ettik”* olur.

Bir başka söyleşide “Çektiğiniz fotoğraflardaki en güzel su kristalini yakalamak için ne yaptınız?” diye sorulduğunda, Dr. Emoto hiç düşünmeden *“Sevgi ve minnettarlık ifadeleri kullandım”* diyor ve konuşmasını sürdürüyor: *“Neden sevgi ya da minnettarlık sözcüklerini ayrı ayrı değil de birlikte kullandığımı açıklayayım: Sevgi, genellikle bizim başkalarına verdiğimiziz, minnettarlık ise*

Enerjinin en büyük ve en güzel formu verilen pozitif enerjiyle alınan pozitif enerji arasındaki uyumdan doğar.

başkalarının verdiği enerji karşısındaki olumlu duygularımızdır. Enerjinin en büyük ve en güzel formu ise verilen pozitif enerjiyle alınan pozitif enerji arasındaki uyumdan doğar. Hepimiz ashında bu iki değer peşindeyiz. Evrende mevcut uyumun temel nedeni de bu iki kavramdır. Evrene baktığımızda, bazı şeyleri kaos olarak algılasak bile, ortaya

çıkan büyük resim, aslında tam bir uyumdur.”

Dr. Emoto, **Sudaki Mucize** (The Miracle of Water) kitabında şunları söylüyor:

“İçtiğiniz su ne denli temiz olursa olsun, dikkatsizce kullandığımız negatif sözler ve size egemen olmalarına izin verdiğiniz negatif düşünceler, içtiğiniz suyun güzel formlarını bozar. İçinizdeki su kristalleri, bulunduğunuz çevre ve düşündüğünüz ya da kullandığınız sözcüklere göre her an değişirler. Sözcükler ne denli temiz ve pozitif olursa, içinizdeki su da o denli temiz ve pozitif kalır.”

Sözcükler ne denli temiz ve pozitif olursa, içinizdeki su da o denli temiz ve pozitif kalır.

“Sözcükler aslında birer titreşimdir. İçinizdeki su güzel sözcüklerle etkilendiğinde, sizin doğrudan bir katkınız olmadan, sağlığınızın daha

iyi olduğunu duyumsarsınız. Bunun tersi durumlarda ise, yani olumsuz sözlerden etkilendiğinizde, bunların negatif titreşimlerinin bedeninizde olumsuz etkileri olur. Bu nedenle negatif ve yıkıcı sözcüklerin insan bedeni üzerinde yıkıcı etkilere sahip olmaları şaşırtıcı gelmemeli. Tek bir sözcüğün bile üzerinizdeki olası etkileri, tahmin edemeyeceğiniz kadar büyük olabilir.”

“Su, bana insan ruhunun zarafetini ve sevginin yeryüzündeki büyük olumlu etkisini öğretti. ‘BEN NEYİM Kİ?’ deyip geçmeyelim. Bakışlarımızda ve niyetlerimizde dünyayı değiştirecek güç var. İnsan bedenindeki su, çevresiyle rezonans içindedir. Sevgi ve huzurun iyileştirici gücünden daha üstün bir şey olmadığını anlarız. Sevgi dolu oldukça negatif güçleri ortadan kaldırıp bedenimize yeniden dinçlik ve sağlık kazandırırız. Düşündüklerinizin ve söylediklerinizin kalitesinde yaşarsınız.”

Buraya kadar aktarmaya çalıştığımız çalışmalarını ve düşüncelerini Dr. Emoto'nun geniş imgeleme gücü gibi görünse de, teknolojinin bugün geldiği düzey, anlatılanları bilimsel olarak açıklayabiliyor, daha ötesi kanıtıyor. Bilindiği gibi su molekülü kimyasal olarak iki hidrojen ve bir oksijen atomundan oluşur. Bu iki hidrojen atomu oksiji-

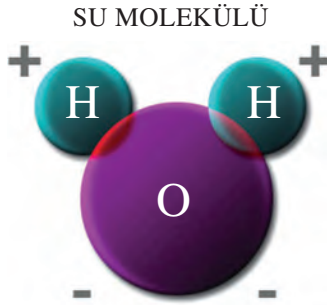
Üzerlerine nefret ve Sevgi sözcükleri yazılan kavanozdaki piriçlerin 1-2 ay sonraki durumu

jenle bir zincir oluşturacak şekilde birleşmez; aynı tarafta yer alarak molekülün bir tarafının artı yüklü olmasını sağlar. Diğer taraf ise oksijenden dolayı eksi yüklüdür. Yüklerin bu şekilde dağılımı ile su güçlü

bir dipolar (iki kutuplu) molekül olur. Bu sayede moleküller birbirini çekerek kümeler oluşturur. Bu kümeler ise bellek hücresi görevi görür. Modern araçlar sayesinde suyun her bir bellek hücresinde 440.000 bilgi hücresi bulunduğu kaydedilmiştir. Bu hücrelerin her biri, çevre ile kendine özgü bir etkileşim türü sağlamakla yükümlüdür. Bilgiler, sanki bir manyetik bant gibi kaydedilir. Suyun kimyasal özelliği değişmemiştir. Su yine H₂O'dur ama su moleküllerinin oluşturduğu kümelere yüklenen bilgiler nedeniyle **yapısı** değişmiştir. Suyun yapısı demek, onun moleküllerinin nasıl organize olduğu demektir. Yapılandırılmış suyun enerjisi, normal suya göre kat kat daha fazladır.

Dr. Emoto'nun çalışmalarından şu sonuç çıkarılabilir. Günlük yaşamda kullandığımız sözcükler, sadece diğer insanlarla iletişim kurmayı sağlayan araçlar olarak görülür. Elbette birer iletişim aracıdır ama çok önemli bir görevi daha vardır ki kendilerine yüklenen titreşimleri taşırlar.

Biliyoruz ki yeryüzünün %70'i sularla kaplı. Yine biliyoruz ki bed-

nimizin de %70'i sudur ve içi sıvı dolu trilyonlarca hücre dediğimiz odacıklardan oluşur. Bu denli çok sayıda hücre hem birbirleriyle hem de dış ortamla inanılmaz bir iletişim içindedir. Düşüncelerimiz,

konuştuklarımız, vücudumuzdaki suya kaydolur. Ve su, hücreler arası bilgi alışverişini sağlar.

“Düşündüklerinizin ve söylediklerinizin kalitesinde yaşarsınız” derken bu kastediliyor. Negatif düşünceler ya da çevreden gelen negatif titreşimler bedenimize zarar verir. Emoto, negatif duygu ve düşüncelerden kurtulmak için yapılması gereken tek şeyin, negatif duygunun tam zıddı olan duyguyu devreye sokmak olduğunu söylüyor.

Örneğin, stresli geçen bir günün gerginliğini açık havada, çiçekli bahçelerde yürüyerek, sakin bir köşede dinlendirici bir müzik dinleyerek, ılık bir duş alarak atabiliriz. Sevdiğimiz biri ile yaptığımız telefon konuşması sonrasında genellikle “Seninle konuşmak bana çok iyi geldi, çok rahatladım” deriz. Dr. Emoto'nun çalışmalarından da anlaşılıyor ki, yaşam kaynağımız olan su, düşünce de dahil olmak üzere çevre koşullarından anında etkileniyor. Formül ise çok basit:

“Düşündüklerinizin ve söylediklerinizin kalitesinde yaşarsınız.”

O halde karar bizim!..•

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Gelecek sayı: **Roraima Dağının Gizemi**

Aralarında bir çok Fortune 500 şirketlerinin de bulunduğu iş dünyasında üst düzey yöneticilik yapan Kaya Boztepe başta Wal-Mart zinciri olmak üzere organik, dönüşümlü ürün, arıtma ve doğal enerji projelerini başlattı. Dünyanın birçok şehrinde holding ve şirketlere gerek bu konularda, gerek yöneticilik, iş idaresi, insan kaynakları, pazarlama ve kişisel girişim konularında eğitim ve seminerler veren Kaya Boztepe Amerika'daki Türk radyo ve TV'si ile Türk Amerikan Gençlik Derneği kurucusu ve ilk Başkanıdır. Yazar, konuşmacı ve eğitim danışmanı olan, uzun yıllar Türk Amerikan Demekleri Federasyonu Kongre Başkanlığı görevinde bulunan Kaya Boztepe, halen Türk Amerikan Dayanışma ve Dostluk Grubu Başkanlığı görevini yürütmektedir.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Jack
London'un
romanına esin
kaynağı olan
karakter

David Rasmunsen

David Rasmunsen'i tanır mısınız?
Öyle tarihi bir kişilik değil, ama dünyanın
en serüvenci yazarlarından biri sayılan
Jack London'un romanlarından birine
birebir olmasa da kaynak oluşturması
açısından önemli.

Ayrıca, yaşam için verilen mücadelede yanlış adımların insanın başına ne gibi felaketler getirebileceğine de bir örnek.

Tıpkı Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Ermeni asıllı ABD’li yazar William Saroyan’ın babasının New York’ta “nar” satmaya kalkıp da iflas etmesi gibi, Rasmunsen de Alaska’da yumurta satmaya kalkarak kendi sonunu hazırlamıştır.

David Rasmunsen, Kaliforniya’nın Los Angeles kentinde yaşayan kendi halinde bir adamdır. Girişimcidir. 1800’lü yılların ikinci yarısında Alaska’ya başlayan “Altına Hücum”dan o da çok etkilenir, ama farklı şekilde.

Herkes altın aramak için ekipmanlarıyla birlikte bir gemiye, tekneye atlayıp Alaska yolunu tutarken, Rasmunsen’in aklına daha parlak bir fikir gelir. Bu Alaska denilen meçhul ve soğuk yerde insanların yiyecek ihtiyacının çok fazla olduğunu, balıktan başka bir şey yemediklerini

düşünerek, onlara yumurta götürmeye karar verir. Düzinesi 15 sentten bin düzine yumurta satın alır. Rasmunsen’in aklında yumurtaları Alaska’nın Dawson kentinde düzinesini 5 dolardan satmak vardır. Bu da 5 bin dolar taze para anlamına gelmektedir

ki, çoğu insan Alaska’ya altın aramaya gidip, eli boş dönmüştür.

Yumurtalar için 150 dolar harcar. Bölgeyi iyi bilen ve doğaya karşı dayanıklı bir Kızılderili yardımcı bulur. Acil durumlar için bir yığın araç-gereç ve bir de tekne satın alır.

Toplam bin dolar para

harcar ve yola koyulur. Sadece yumurtaların bulunduğu yerden tekneye taşınması için 1 poundluk ağırlığa 50 sent ödemeyi kabul eder.

Alaska’ya yaklaştıkça sıcaklık sıfırın altına düşmeye başlar. Alaska’nın başkenti Juneau’ya vardığında kötü kötü öksürmeye başlar ve midesi rahatsızlanır. Daha da kuzeydeki Stewart’a ulaştığında bacağının bir kısmı donmuştur ve ayak parmaklarından birkaç tanesini kaybetmiştir.

Getirdiği tüm yumurtalar elinde kaldığından Rasmunsen için hayat bitmiştir.

Rasmunsen, Dawson'a ulaştığında elindeki yumurtalardan bir kısmını hemen satar ve kendine bir yer bulur.

Bulduğu yer son derece korumasız ve sağlıksız bir ahşap kulübedir. İçeride ateş yakacak şömine düzeneği de olmadığından, Rasmunsen kapının önünde ateş yakıp ısınmaya çalışır. Yemek yapacak kap kacak da bulamaz. Sefilliğin son aşamasındadır artık.

Satış işlerini bu kulübede yapar. Yumurtaları özenle kulübenin önüne

dizer ve beklemeye başlar. Yumurtaların donmaması için de altına battaniyesini sermiş-tir. Sırtına da kalın bir gocuk geçirir. Üşümesi geçmemiştir. Ayak parmaklarında ve bacaklarında dayanılmaz bir sızı vardır. Kangren olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunun da farkında değildir. Bekleyerek acısının ve ağrılarının geçeceğini ummaktadır.

Birkaç gün sonra sattığı yumurtaları alan müşterilerinden biri gelip, "bu yumurtalar bozuk" diye çıkışır. O andan sonra da tek bir yumurta bile satamaz. Getirdiği tüm yumur-

talar elinde kaldığından Rasmunsen için hayat bitmiştir. Tam bu sırada Big Jim Murray adında bir adam Rasmunsen'e tüm yumurtaları köpek-lere yedirmek üzere 200 dolar teklif eder. Rasmunsen, tüm hayallerinin yıkıldığı bir anda gelen bu adamı hemen kovar ve birkaç saat sonra da kendini asar.

Tipik bir Jack London hikayesidir bu, ama Jack London tarafından yazılmamıştır. Rasmunsen gibi Jack London da altın aramak üzere Alaska'ya gitmişti. "Yanan Gün Işığı" romanında bu macerasını biraz da abartarak ve kendini yücelterek anlatır. Büyük bir ihtimalle London, Rasmunsen'in bu dramatik öyküsünü biliyordu ve "Yanan Gün Işığı" romanına da onun öyküsü temel oluşturdu. •

munmtazidil@butundunya.com.tr

Gelmiş geçmiş
en büyük serüven
yazarlarından biri

Jack London

Yazan: MÜMTAZ İDİL

Jack London, Rasmussen' den biraz daha şanslıydı. Daha dayanıklıydı, daha deneyimliydi en önemlisi de 9 mermisi vardı. Koyukuk ırmağının buzulları çözülmüncüye kadar 9 mermiyle 9 sincap öldürebilirse, yanındaki Kızılderili arkadaşıyla yaşayabilecekti.

Yanan Gün Işığı romanında olmazı başardı ve 9 sincap öldürdü ve arkadaşı ile birlikte hayatta kaldı.

Gelmiş geçmiş en büyük serüven yazarlarından sayılan Jack London'un **Yanan Gün Işığı** romanı yazarın en çok okunan romanlarının başında gelir. İnsanüstü bir yetenek betimlenir romanda ve bir bakıma gerçekten de Jack London'un kendisidir anlatılan. Ancak, ne Alaska'da altın

bulmuştur London ne de Kaliforniya'ya döndüğünde parasını kaptıran zengin bir adamdır.

Ama edebiyat açısından en önemli romanı **Martin Eden**'dir. Bir anlamda otobiyografik bir roman olan Martin Eden'de Jack London, sevgilisi **Ruth**'u ve ayyaşlığa varan hayatını, eğitimini ve yazarlığını anlatır.

Romanda Ruth, Jack London'un okumasını ve bir meslek edinmesini ister. Bu nedenle de sürekli onu okula gitmeye zorlar.

Ancak London'un "örgün eğitim" ile arası hiç yoktur. Okulda da haylaz bir adam olarak sürekli sorun çıkartmakta, olmadık şeylere itiraz etmektedir.

Ruth da artık bıkmıştır. Karnesi önüne gelip de, dil dersi dışında tüm derslerinden "çakmış" olduğunu

görünce, son tehditini savurmakta da gecikmez: "Eğer okumayacaksan, bu birlikteliğimizin bir anlamı yok Jack..."

London'un buna yanıtı hazırdır:

"Bir sınıf, donanmaya benzer Ruth. Donanmada en hızlı giden amiral gemisi, en yavaş giden yük gemisine ayak uydurmak zorundadır. Yalnız giden hızlı gider..."

Ayrılırlar.

London'un Ruth'tan sonraki hayatı alkol ve altın maceralarıyla doludur. Hiç altın bulamadan döndüğü Alaska'dan, onlarca öyküyle dönmüştür.

Jack London, mücadeleci bir tipin en somut örneğidir. **Irwing Show**, onun bir keresinde Çinli korsanların gemisine tek başına atladığını ve 8 Çinli korsanı bertaraf ettiğini söyler.

Buna benzer bir yığın dinamik öyküsü vardır London'un ve yazdığı romanlarda mutlaka kendisinden söz etmektedir.

Bugün artık Jack London gibi yazar kalmamıştır. Gezginci yazarların en sonuncusu sayılan **Andre Malraux'** dan sonra, masa başından dünyayı gezmenin de getirdiği rahatlıkla, yazarlar bütünüyle felsefe ile bütünleşen düşünce biçimine yönelmişlerdir.

Bu da, belki ters gelecek ama, felsefenin de zayıflamasına neden olmuştur. Nitekim, ilk kez tarihte

alır ve tek başına denize açılmaya başlar. Macera ve serseri hayatı başlamıştır.

Jack London'un sosyalist fikirleri, bu serserilik günlerinde, yani işsizler, serseriler arasında geçirdiği günlerde olgunlaşır. Çalışma koşullarının ağırlığı yüzünden birçok uzvunu ve hayatının önemli dönemlerini kaybeden insanlar London'u etkilemiştir. Düzenin çarpıklığına ve işçilerin bu düzeni değiştirecek tek güç olduğuna inanarak yeniden Oakland'a döner ve kendini kitap okumaya verir.

Çalışma koşullarının ağırlığı yüzünden birçok uzvunu ve hayatının önemli dönemlerini kaybeden insanlar London'u etkilemiştir.

felsefe bilimin arkasında kalmıştır.

Her şeyi etkilediği gibi, gazeteciliği de etkilemiştir masa bağımlılığı. Masa başı üretimin insanlığı getirdiği son nokta budur.

London'un cenaze töreninde **Upton Sinclair**, onun bu sevgisinden söz edip bunu da Martin Eden romanında "Ruth" olarak ölümsüzleştirdiğinden söz edince, ön sıralarda bulunan bir kadının başını öne eğerek törenden hızla uzaklaştığı anlatılır.

1876 yılında, San Francisco'da dünyaya gelen Jack London, çok erken yaşlarda okumaya başladı. En büyük tutkusunun okumak ve bir şekilde dünyaya dolaşmak olduğu söylenir.

13 yaşındayken ilk teknesini satın

Darwin hayatında

çok önemli bir yer tutarken, Nietzsche ve Marks da çok etkiliyordu London'u. Ama üçünü aynı kalıpta eritecek bir "yöntem" bulamıyordu bir türlü. Hem üstün insan diye bir varlığa ulaşmak istiyor hem de sosyalist düşünceyi benimsiyordu.

Sonunda London, işçi kesiminin en çok okuduğu yazar

Yüksek öğrenimini tamamlamaya karar verir ve bunun için Oakland lisesine yazılır. Liseye yazıldığında 19 yaşındadır ve arkadaşlarına uyum sağlamakta zorluk çekmektedir. Bu yıllarda çeşitli derneklerle ve sosyalist partiyle ilişkisi olur.

Tutuklanmalarla, kovuşturmalarla devam eden yıllar birbirini izler. Bir yandan da yazılarına devam eder.

Artık yazdıklarında maceranın yanı sıra insanın doğa ve çevresiyle mücadelesi ana konuyu oluşturmaktadır.

Dünya literatüründe "sosyalist" bir yazar olarak ün yapan Jack London aslında hem metafizik hem idealist felsefe hem de marksist felsefeyi bir arada yaşatmaya uğraşan bir yazardı. Son romanı **Yıldızlar Korsanı** bütünüyle metafizik ve sosyalist düşünce-nin birleşmesini amaçladığı başarısız bir roman olarak tarihe geçti.

durumuna geldi. Amerikan okurunun beğendiği orta ve zengin sınıfı anlatan yazarlardan farklı bir üslup ve konu yaratmayı başarmıştı. Fabrika işçisi olsun, tarım işçisi olsun, tayfasından, gazete dağıtıcısına kadar bütün işçiler, Jack London'u tekrar tekrar okurlar. Amerikan işçi sınıfının bir numaralı yazarı haline gelmeyi başardı.

Jack London'a dünya çapında ün kazandıran ve sosyalist edebiyatın en ünlülerinden olan eseri **Demir Ökçe'** de Marks'ın düşüncelerinden yararlandı. Ama ölümünden sonra, en iyi ve yetkin romanının, bir çeşit otobi-yografi olan **Martin Eden** romanı olduğu kabul edildi.

Son sosyalist nitelikli romanı **Yanan Günışığı** ise gerek serüven romanı gerekse de mücadele romanı olarak unutulmazlar arasına girdi.

1916 yılında odasında ölü bulundu. İntihar edip etmediği hâlâ tartışmalıdır. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Şiir ve. Şair

*"Ben baharı mevsim
bildim / Gözlerin
ömür oldu bana /
Yılları ümitle yitirdim
/ Kar olup yağdın
saçlarıma."*

Gönüllerin sesi olan şiirler, şarkılarda nağme, türkülerde ezgi olup gönüllere ve dillere geri dönerler. Şiir, şarkı ve türkülerin ve dünyanın temel ögesidir. Yoğun duyguları ile algıları, sesle uyumu ve uyumla anlamı bütünleştirerek söz sanatına aktaran şair, bir çağlayan gibi gürleyerek yücelerden sonsuzluğu serinletir. Bir deniz rüzgârı gibi ılık ılık eserek gönüllere su serper, gözlerde umut, rüzgârda ses, ozanda nefes olur. Dizelerden yaptığı basamaklarla yücelere çıkar. Yarattığı eserin temasında kendini bulur. Güzel sanatlara tema, kanat ve kol olur.

Yazan: YAHYA AKSOY

Prof. Dr. Erhan
Güzel, Matematik ve
Şiir makalesinde
sunları ifade ediyor:

*"Şiir, yüksek bir
matematiksel düzenek olan evrenin
küçük bir örneğidir. Şairin özgün bir
kurgulamayla kağıda aktardığı yete-
nek-matematiksel zekâ uyumu, belki
de evrenin gizli şifrelerini barındırdığı
için şiir her çağda insanların vazgeçil-
mezi olmuştur."*

İtalya'nın Verona kentinde doğan
ünlü şair **Catullus** (İÖ 84-54) İznik
kentine gelir, daha sonra Troia'ya
kardeşinin mezarını ziyarete gider ve
bu ziyaretini şiire aktarır:

*"Birçok ülkeler, birçok denizler
aştm geldim / Yeraltına bu acıklı
göçüne, kardeşim / Son ödevi
yapmak için ölümünde sana / Sessiz
külüne sesleneyim diye boşuna. /*

*Yazgı ayırdı seni bir kere benden
artık / Zamansız yitirdiğim mutsuz
kardeşim yazık. / Ana-babamın eski
türesince bugün de / İşte acı sunula-
rım yeraltı göçünde / Bol bol döktü-
ğüm kardeşçe göz yaşlarımı al /
Sonsuzluk içinde, kardeşim, güle
güle kal."*

Batıda edebiyat eleştirisi söz konusu olduğu zaman "**Yeni Eleştiri Okulu**"nun kurucusu olan Eliot'un seçkin yeri her zaman ve herkesce tartışmasız kabul edilmekte. Eliot'un, edebiyat üzerine düşünceleri, deneme ve eleştiri yazıları özet olarak şu başlıkları taşımakta ve bize şiir ve şair hakkında fikir vermekte: "Gelenek ve Şiir / Metafizik Şairler / Din ve Edebiyat / Şiirde Musiki / Küçük Şiir Nedir / Şiirin Sosyal Görevi / Şiir ve Tiyatro / Eleştirinin sınırları..."

Edebiyatın ve şiirin görevi, içinde yaratıldığı kültürün değerlerini çağın ve şairin perspektifinden güzel bir biçim içinde sunmaktır...

T. S. Eliot

Sanat eseri, bir toplumun sosyal gerçeklerini ve ideal edindiği değerleri didaktik olmaksızın yaratıcısının perspektifinden sunan, içinde yaşadığımız kargaşaya bir düzen getiren bu düzen duygusunu içimizde de uyandırarak bizi önce kendimizle, sonra da toplumla barıştıran organik bir bütündür.

Böyle bir sanat eserinin nihaî görevi Virgil'in Dante'yi terkettiği noktada ilahî gerçeğin sınırlarında bırakmaktır.

Eliot'a göre, "*Şiir dili, konuşma dilinin ve ondaki musikinin en kusursuz şeklini sunmak zorundadır.*" Evrensel sayılması gereken şairlerin, "verimlilik, çeşitlilik, bütünlük ölçütlerini yansıtmaları esasını getiren Eliot, "Tıpkı bir heykeltıraş gibi şair de kullandığı maddeye sadık kalmalıdır; yaratacağı melodi ve ahengi işittiği seslerde bulmalıdır" demekte.

Çağımızda şiir, çoğunlukla okunmak için yazılmaktadır. Asırlık karaağaçların dallarında arıların vızıltısından ve güvercinlerin ağıtlarından başka söylenecek şeyler de vardır. Şiirin bütünündeki musikiyi yaratan duygu dalgalarını ve ritmini vermek için, şiirin duygu yükü daha yoğun ve daha az yoğun olan kısımları arasında geçişler yer alır. Şiirde duygu unsurunun az olduğu kısımlar, yoğun olduğu bölümlerle kıyaslandığı zaman, nesre daha yakın bir dilde ifade edilecektir.

"Öyle ki hiç bir şair, nesir diline hâkim olmadıkça, büyük bir şiir yazamaz."

Nasrettin Hoca'nın Akşehir'li hemşehrisi usta şair Şevki Akar, "Kitab-ı Kebir" öykü şiirinde örümcek, karınca ve arıda ilahi gücü görür: "*Kilim oldum dokundum bir örümceğin yerinde / Arındım yıkamıp karıncanın terinde /*

Kuran, İncil, Zebur, Tevrat iki nokta iki hat / İlahiyatı okudum arının eserinde."

Gönül dilini ve sevgiyi, bir yüreğin iki yarısı olan ve suları coşan iki nehir gibi okyanuslara akan **Mevlânâ** ve **Şems**'te görmekteyiz: "*Senin sevgin yüzündendir ki, göz güneşten nur alır, bulut topraktan su içer.*"

Çağlar ötesinden gelen ve geleceğe izler bırakan bir rüzgâr ve su gibi akıp gitmekte olan sanat dalları arasında yer alan şiir, tarihle ve insanla yaşıttır. Dünyaca ünlü Şili'li şair **Pablo Neruda**, ölümünün 40. yılında şiirlerinden yapılan şarkılarla anılmakta.

Ünlü bilgin **İbn-i Sinâ**, "*İlim ve sanat takdir edilmediği yerden geç eder*" demiş.

Atatürk, sanatı "bir ulusun hayat damarı" olarak görmüştür.

Y. K. Beyatlı ve **R.E. Ünaydın** gibi ünlü şair ve yazarları T.C. büyükelçisi olarak yurt dışında görevlendirmiştir.

Bacon: "*Sanat, doğaya eklenmiş insan demektir*" diyor.

"Öyle ki hiç bir şair, nesir diline hâkim olmadıkça, büyük bir şiir yazamaz."

A. Maurois, Yaşama Sanatı eserinde: "*Tablonun, heykelin, şiirin, trajedinin ham maddelerini sağlayan doğadır; insan, aklının isteklerini yerine getirmek için bu maddelere şekil verir, onları düzene sokar*" demekte.

Şiirsel anlatımı kullanan yazarların eserleri, okuyucuyu büyüler. Tıpkı, insan ruhunun derinliklerine inip orada çözümlemeler yaparak şifrelerini

Garcia Marquez

çözen, sihirli sözcüklerle hayal gücünü, dil ve gönül zenginliğini şiirsel anlatımla harmanlayan, yakın tarihte ölümüyle tüm dünyada yankılar yaratan Latin Amerika'nın nobel ödüllü yazarı **G. Garcia Marquez** gibi. (1927-2014)

Anadolu'yu gençliğe armağan eden ünlü şair **Mehmet Emin Yurdakul**, "**Bırak beni haykırayım**" şiirinde şunları yazmıştır:

Mehmet Emin
Yurdakul

*"Bırak beni haykırayım,
susarsam sen mâtem et; / Unutma
ki şâirleri haykırmayan bir millet, /
Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk
gibidir..."*

Boş durmayı kendine ihanet sayan ve Bursa Cezaevi'nde kitaplar dolusu şiirler yazan **Nâzım Hikmet** bir şiirinde şöyle demektedir: *"Bizi esir ettiler, / Bizi hapse attılar; / Beni duvarların içinde, / Seni duvarların dışında, / Ufak iş bizimkisi, / Asıl en kötüsü, / Bilerek bilmeyerek, / Hapishaneyi insanın kendi içinde taşıması..."*

İnsanların bir çoğu bu hale düşürülmüş." Kültür hayatımıza uzun yıllar önemli hizmetler vermekte olan Ajans Türk, sekiz "Şiir Takvimi" çıkarmış ve ünlü şairlere yer vermiştir.

A. K. Tecer bir dörtlükte, *"İşte*

bir vazoda açmış iki gül, / İşte bir saksıda eşsiz kuşkonmaz, / Gülleri gördükçe gönlüm bir bülbül, / Saksıya baktıkça içimde bir haz." demektedir.

Usta şair **Fikret Sezgin**, tüm şairlerin canevini yansıtan dörtlüğünde şöyle demektedir: *"Nerde ağlayan çocuk, göz yaşında ben varım / Nerde kurumuş dudak, ben orada pınarım / Yaşam dediğimiz hep, bir zorunlu yolculuk / Kalacak han istersen, can evimi açarım."*

Şairler, ozanlar ve yazarlar, dünya kültür mirasına hizmet eden, insanlığın ortak sesi olarak, önce kendi diline ve toplumuna sonra da insanlığa karşı

Nazım Hikmet

sorumludurlar. Şairlerin sesi, insanlığın sesi ve gönlü insanlığın evidir. •

Şiirin orta hallisi veya kötüsü için kurallar, ustalıklar bir ölçü olabilir; ama iyisi, yükseği, harikuladesi aklın kurallarını aşar. Onun güzelliğini tam olarak görenler, bir şimşegin ihtişamına benzer bir pınlı görmekle kalırlar. Büyük şiir muhakememizi tatmin etmez, allak bullak eder. **Montaigne**

Otoyollar Göçmen Kuşları Yoldan Çıkartıyor

Dünya üzerinde gitmek istediğimiz yere bizi en kısa, en hızlı, en güvenli ve en düzenli biçimde ulaştıran otoyollar meğer, göçmen kuşların gökyüzündeki göç yollarını karıştırıyor, kuşların önemli bir bölümünün önce yollarını kaybetmelerine, sonra da kendilerinin kaybolup, yok olmalarına neden oluyormuş.

Birbirimizle daha çok yaklaşmamızı sağlayan otoyollar bu yaptıklarıyla da kalmıyor, ayrıca kuşların “yoldan çıkmayan” bölümünün

Yazan:
ZEYNEP GÖKTEPE

bizden daha çok uzaklaşmalarına da neden oluyorlarmış. Çünkü onların gözle-riyle gördükleri ve kulaklarıyla duyduklarına göre, dünyamızın otoyollarla örülmüş bölümlerinde, gökyüzünün en vahşi yaratıklarından daha korkunç olan ve “kendilerinden uzak durulması” gereken vahşi yaratıklar yaşamaktadır.

Bizim kulaklarımıza, gördüklerimizin arka planındaki bir uğultu olarak gelen otoyoldaki trafiğin sesi, gökyüzündeki göçmen kuşların kulaklarına,

Göçmen kuşların yüzde 31'i "araç ve motor sesleri"ni duyduklarında yollarından çıkıyorlar...

yok edici bir canavarın "tehdit edici nara"sı ürperticiliğiyle gelmektedir. Bu "tehdit" karşısında kendilerini güvenli bir ortama almak isteyen göçmen kuşlar, yollarından çıkıp, tehlikeli canavarın sesinin duyulmadığı bir yer ararlarken kimi zaman yönlerini de şaşırmakta ve güçsüz kalıp, gökyüzünün yalnızlığında kaybolmaktalar.

Bu durumu saptayan Amerika' nın Idaho Eyaleti' ndeki "Boise State Üniversitesi" nin araştırma ekibi üyeleri, araştırma çalışmalarının "elle tutulur" bir kanıtını oluşturmak için ilginç bir uygulama yaptılar.

Idaho'nun Lucky Peak Devlet Parkı'nın ormanlık bölümünde, üzerinden göçmen kuşların göç yollarının geçtiği yarım kilometre uzunluğunda bir "hayalet yol" oluşturduklar ve kuşlar için ana rahatsızlık nedeni olan

otoyollardaki trafik seslerini kaydederek bu sesleri, dev hoparlörler aracılığıyla hayalet yolda yansıttılar. Belirli noktalara yerleştirilen hoparlörlerin seslerinde bir azalma olmaması için bu hoparlörlerin herbirini besleyen 18 kilo ağırlığındaki pilleri düzenli olarak denetleyip, gerektiğinde değiştirmek zorunda kalan araştırmacılar, iki yıl süren çalışmaları sonunda, hayalet yola giren tüm göçmen kuşların sayılarını saptadılar, davranışlarını, sağlık ve fiziksel durumlarını gözlemlediler.

Sonuç, ilgi çekiciydi: Göçmen kuşların yaklaşık yüzde 31'i hayalet yoldaki "araç ve motor sesleri"ni duyduklarında bu yoldan çıkıyorlar, kendilerini güvene almak için, bu seslerin duyulmadığı yerlere yöneliyorlardı. Duydukları sese karşı direnerek yollarına devam eden kuşlarda ise sağlık sorunları ve davranış

bozuklukları gözlemlenmişti.

Boise State Üniversitesi'nin bu araştırma çalışmasına şimdi, dünyanın bir başka yöresinden, Avustralya'dan destek geliyor.

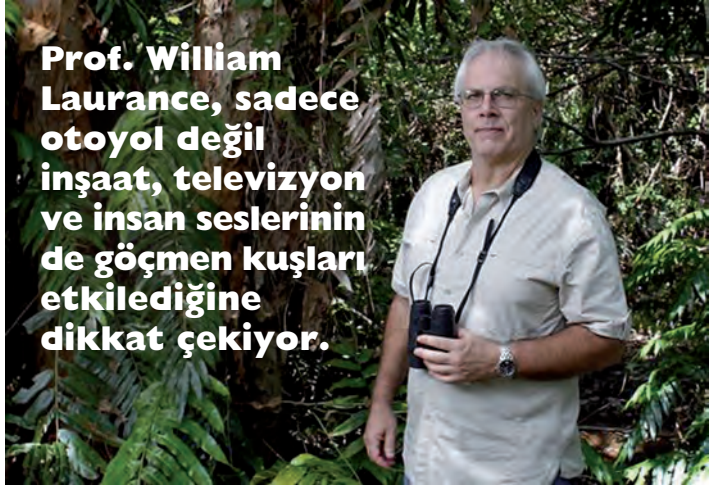
James Cook Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. William Laurance, bu çalışmada görevli olmamasına karşın, Amerika'daki meslektaşlarının çalışmalarına önemli katkıda bulunuyor. Göçmen kuşları "rahatsız eden" seslerin tek kaynağının trafik olmadığını ileri sürüyor ve başta inşaat ve televizyon olmak üzere, kentlerdeki insan seslerinin de göçmen kuşları çeşitli biçimlerde etkilediğine dikkat çekiyor.

Prof. Laurance, göçmen kuşların göç ederken, kendilerini avlamak isteyen yırtıcı kuşların saldırılarından korun-

maya çalıştıklarının da göz ardı edilmemesini anımsatıyor.

"Kendilerini her an avlayabilecek avcı hayvanların seslerini duyabilmek için kulaklarını 'dört açarak' uçmak zorunda olan göçmen kuşlar, bu nedenle çevredeki yüksek seslerden uzak durmak istiyorlar" diyor ve hepimize kibarca bir uyarıda da bulunuyor Prof. Laurence: "Göçmen kuş-

Prof. William Laurance, sadece otoyol değil inşaat, televizyon ve insan seslerinin de göçmen kuşları etkilediğine dikkat çekiyor.

lar bizden çıkan ya da bizim çıkardığımız 'yüksek sesler' i duydukça, o seslerin geldiği alanın yırtıcı ve avcı hayvanlarla dolu olduğunu düşünüyor olabilirler."

Prof. Laurence'ın söylediklerinin bir anlamı da, yalnızca kalabalık ortamlarda olduğumuzda değil, çevremizde kimselerin olmadığını sandığımız ortamlarda da "yüksek ses"le konuşmamaya özen göstermemiz gerekiyor galiba, en azından göçmen kuşları rahatsız etmemek için... •

Şimdiki Zaman
Can Pulak

Sel Felaketinin Ardından

Afet geliyorum demez. Aniden geldiğinde yapacak bir şey yoktur. Eğer can kaybı yoksa, ucuz atlattık demek ve yaraları hep birlikte sarmak gerek. Herşeyi devletten, belediyeden beklemekte belki haklıyız ama, afet geçiren kentte yaşayanların da taşın altına ellerini koymaları lazım.

Selden zarar görmeyenler, felaketi maddi ve manevi yaşayan hemşehrilerimizin yardımına koştular mı?

Dükkanların temizlenmesine, malların kurtulmasına yardım ettiler mi? Gençlerimiz destek verdiler mi esnafımıza, suların boşaltılmasında, çevrenin çamurdan arınmasında görev aldılar mı?

Felaketlerin tümünde yaşlısıyla genciyle, çiftçisiyle işçisiyle, kadınıyla erkeğiyle hepimiz görev yapmalı, çaresiz insanların yanında yerlerimizi almalyız.

Bunu böylece belirttikten sonra, suçlu arama gayretlerine de bir nebze değinmek istiyorum. Suçlu sadece yönetimler değil, siz ve biz, yani hepimiziz. Afetleri durduracak gücümüz yok ama, ihtiraslarımızı ve kazanç hırslarımızı frenleyebiliriz. Su yollarına, dere yataklarına evleri yapmasak, peynir kalıpları gibi konutları yanyana dizmesek, ağaçları

kesip yeni kooperatiflere alan üretmesek, belki afetlerin faturasını bu kadar ağır ödemeyiz.

Ama artık iş işten geçti. Birbirimizi suçlamaya devam edeceğimize, artık bundan sonra neler yapmalıyız, onları konuşalım, tartışalım ve çareler üretelim.

Yeri gelmişken bir hakkı da teslim etmeli ve bayramda bile geceli-gündüzlü, dur-durak bilmeden, uykusuz ve yorgun çalışan kamu personeline, belediye hizmetlilerine şükranlarımızı sunmalıyız. Bu kadro hâlâ mazgalları temizlemeye, şehri kaplayan taş ve kayalarla inşaat hafriyatlarını toplamaya, yolları onarmaya devam ediyor.

Aslında bu işi, hafriyatları ortada bırakan inşaat şirketlerine yaptırmak ve kendilerine şöyle okkalı cezalar yazmak lazım.

Öyle ya, belediye hâlâ devam eden inşaatların hafriyatlarını, dar kadrolar ve imkânsızlıklar içinde temizlemeye uğraşiyor. Oysa Bodrum'dan para kazanan inşaatçılar ve hafriyatı ortalık yerde bırakanlar, 1000 kişilik bir işçi kadrosunu Belediyenin emrine verselerdi, ortalık çok daha kolay temizlenir, yaralar çok

daha kolay sarılırdı.

Her neyse, Bodrum'a çok büyük geçmiş olsun. Hiç değilse can kaybımız yok. Bakın Fransa'nın film festivaliyle ünlü Cannes sahil şehrinde, geçen haftaki sel felaketi bizden çok daha büyük zararlar verdi ve 16 kişi hayatını kaybetti. Anlaşılan bundan sonraki yağışlar, daha şiddetli ve farklı olacak. İklimler değişiyor, fırtınalar artıyor, zelzeleler birbirini izliyor. Doğa intikamını alıyor bizden.

Hoş Bodrum sel-den önce, Büyükşehir yasası felaketini yaşadı. Halen de yaşamaya devam ediyor. Bu akıllamaz yanlışlık süratle düzeltilmez, sahil ve turizm kentlerinde eski düzene dönülmezse, afetlere hemen müdahale daha da zorlaşacak. Onun için büyükşehir belediyesi, aldığı araç ve gereçleri hemen yerlerine yollamanın yolunu bulmalıdır. Ankara ise yaptığı kasıtlı yanlışlıktan hemen dönmeli, oy için büyükşehir şemsiyesinin altına aldığı tüm belediyeleri, aynı yetkilerle yerlerine iade etmelidir.

Bir kentin afetlere karşı A-B-C planları olmalıdır. Bodrum'un böyle planlara sahip olmadığını, son sel felaketinde gördük. Aynı şiddette bir yağmur daha yağarsa, ne yapacağız hiç düşünülüyor mü?

Ayrıca felaket olduğunda, tüm çevre belediyelerin tüm imkânlarıyla

afet bölgelerine koşmaları gerekir.

Örneğin İzmir-Aydın-Muğla-Denizli hatta Antalya belediyesinin bile devreye girmesi lazım. Maalesef Muğla geç kaldı, İzmir ise birkaç gün sonra göstermelik bir-iki araç gönderdi. Diğerleri seyirci konumundan

çıkmadılar bile. Oysa afetlerde herkes görev almalı, eldeki imkânların tümü afet bölgelerinde kullanılmalıdır. Şimdi oturup bunları konuşmanın, eksikleri tamamlamanın tam zamanıdır. Sel tekrar gelirse ne yapacağız? Deprem olursa nasıl hareket edeceğiz? Allah göstermesin ülkemize bir saldırı olursa, nerede toplanacağız, nasıl davranacağız? Suriyeliler yüzünden tetikteyiz ama bir salgın hastalık yayılırsa, nasıl önlem alacağız?

İdarecilerin biran önce bu kararları almaları, gerekli planları yapmaları ve bunları gizlilik bölümü hariç Bodrum'lularla paylaşmaları şart.

Bodrum'a tekrar geçmiş olsun dilekelerimizi iletirken, Allah'ın ülkemizi ve bizleri afet ve felaketlerden korumasına dua edelim.•

canpulak@butundunya.com.tr

Yaşlılık Olgunluk ve Bilgelik

*“Hayat bir oyuna benzer.
Uzunluğu değil, iyi oynanıp oynanmadığı önemlidir.”*

Seneca

Yazan: HALİT YILDIRIM

Yaşlanmak garip bir duygudur; o kadar gariptir ki, bir gün gelip başkaları gibi bizim de yaşlanacağımıza bile inanmakta zorluk çekeriz. Kendi yüzümüz ve kalbimizde gerçekleşmiş olan değişiklikleri, yaşlarımız üzerinde zamanın bıraktığı izleri ve tesirleri gözlemek suretiyle algılayabiliyoruz, sanki bir aynadan akseder gibi. Her zaman beraber olduğumuz gözlerimiz için biz, hep bir delikanlı veya bir genç kız olarak kalırız. Gençliğimizin utangaçlıklarını ve ümitlerini bile içimizde saklarız. Gençlerin, kuşaklar arasında bize verdikleri sırayı gerçekçi olarak irdeleyemeyiz. Bazen duyduğumuz “amca”, “teyze”, “dede”, “nine” gibi bir söz şaşırtabilir.

*Yaşlanmak,
bir dağa tırmanmaya
benzer. Çıktıkça
yorgunluğunuz artar,
nefesiniz daralır. Ama
görüş açınız
genişler...*

Acaba, bu unvanları kabul edecek yaş ve düşünce yapısında mıyız? Bunu kendimize sormakta geç mi kaldık dersiniz? Bedenlerimiz, ruhlarımızın olgunlaşmasına kıyasla, çok daha bilindik kalıplar içerisinde yaşlanır. Yaşlandıkça nasıl bir görünüm alacağımızı, yaşlılığın çeşitli dönemlerinde, nasıl olacağımız hakkındaki alışlagelmiş kalıplaşmış düşünceler, benliğimizden çok, görünüşümüzle ilgilidir.

Olgunluk, “İnsanların bilgi, görüşü ve hoşgörü bakımından gereği kadar gelişmiş olma durumu, yetkinlik, Kemâl” şeklinde sözlüklerde betimlenmektedir. Sürekli başkalarının düşünce ve fikirlerini hesaba katan insanlar hiç bir zaman olgunlaşamazlar. Onlar hep başkalarının ne düşündüğüne bağımlı kalacaklardır. Onlar, hiçbir

şeyi özgün şekilde yapamazlar, söylemek istediklerini dürüstçe söyleyemezler, çünkü hep başkalarının duymak istediklerini söylerler. Bu yolla da, bir insanın olgunlaşabileceğini düşünemeyiz. Herkes bir yılda bir yaş yaşlanır. Bunun için özel bir yetenek ya da bilgiye ihtiyaç yoktur. Oysa bir yaş daha büyüme ve olgunlaşmak için, mutlak bir şeyler yapmak, üretmek, kendini geliştirecek fırsatları bulmak ve kullanmak gerekir.

“Yaşlanmak, bir dağa tırmanmaya benzer. Çıktıkça yorgunluğunuz artar, nefesiniz daralır. Ama görüş açınız genişler.”
İngmar Bergman
***

Toplumdan topluma ve zamandan zamana değişmekle beraber, her toplumda ve devirde kabul edilmiş bir ortalama yaşam süresi vardır. Bu ortalama

yaşam süresi, Antik Roma'da yaklaşık 22 yıl iken, 1800'lü yılların Avrupa'sında 41-42 yıla, bugün ise Batı Toplumlarında 75-80 yıla çıkmıştır.

İhtiyarlık denilen olgu, beyaz saçlardan ve yüz buruşukluğundan çok, artık oyunun oynandığını ve bitmek üzere olduğunu, sahnenin başka insanlara bırakılma zamanının geldiğini hissettiren bir duygudur.

Yaşlılığın asıl büyük derdi, bedeninin kuvvetten düşmesi değil, fakat ruhun lakaytlığa / ilgisizliğe kapılmasıdır. Burada herkesçe bilinen bir özdeyişi ifade etmek gerekirse,

"Her yaşlının içinde hapsedilmiş bir genç insan vardır ve dışarıya çıkmak için deliler gibi çırpınmaktadır."

Yaşlanma, asla tek boyutlu bir süreç olarak algılanmamalıdır. Toplumdaki gözlemlerimize dayanarak, 65 yaşında olup, 45 yaşında gösteren ya da 65 yaşında olup 85 yaşında gösteren insanların olduğunu söyleyebiliriz.

Atatürk boşuna dememiş; *"Yirmi yaşındaki yobaz, ihtiyar; yetmiş yaşındaki idealist ise zinde bir gençtir."*

Çünkü her insan farklıdır ve tektir.

***

İsmet İnönü 1954'te 70 yaşındadır. Evde viyolonsel dersi almaya başlar. Annesi söylenir:

"Oğlum, bu yaştan sonra öğrenip de ne yapacaksın?"

İsmet Paşa öyle düşünmüyor. *"Anne benim geleceğim var, geleceğim!"* yanıtını verir.

İnsanın yapacağı bir şeyler varsa, yaşlılığı göze çarpmazmış. Çiçero'ya yaşlılığında sorulan, *"Üstad, yeniden gençliğe dönmek ister miydiniz?"* sorusuna verdiği yanıt anlamlıdır:

"Yarışı birinci bitiren bir at, neden bir daha başlangıç çizgisine dönmek istesin ki..."

Çiçero'nun yaşlılık üzerine söyledi şu sözlerle biter: *"Keşke sizler de bu çağa gelseniz de, benden dinlediklerinizin doğru olduğunu kendi deneyelerinizle anlayabilseydiniz."*

Her yaşlının içinde hapsedilmiş bir genç insan vardır ve dışarıya çıkmak için deliler gibi çırpınmaktadır.

Doğru yaşlanma sadece uzun değil daha iyi yaşamak-hastalıklardan kaçınmak, faaliyetleri sürdürmek, en yüksek fiziksel ve zihinsel sağlığı korumak anlamına gelir.

Doğru yaşlanmayı belirleyen şeyin, sadece yaklaşık üçte biri, hâlihazırda bireysel genetik kodlarımızda programlanmıştır. Diğer üçte ikisi, çevremizden ve büyük ölçüde yaşam tarzımızı oluşturan, yaptığımız tercihlerden kaynaklanır.

ABD'li genel cerrah Dr. David Satcher, Amerikalıların sağlıklı yaşamak için orta fiziksel etkinlik-her gün en az 30 dakika, haftada beş gün-, her gün en az beş porsiyon meyve ve

*Bilgi büyük bir güçtür ancak,
bilgelik bu gücün kullanılması,
hayata uygulanması ve
başkalarına aktarılmasıdır.*

sebze yemek; tütünden, yasa dışı uyuşturucudan ve alkol kullanımından kaçınmayı içeren tavsiyeleri kapsayan reçetesini takip etmelerini önerir.

“Bana sık sık kötü alışkanlıkları değiştirmek, insanın bedeniyle ilgilenmesi ve böylece insanın beynini korumaya yardım etmek için hangi yaşta çok geç olacağı sorulur. Şunu açık ve yüksek sesle söylememe izin verin: Asla çok geç değildir.”

***

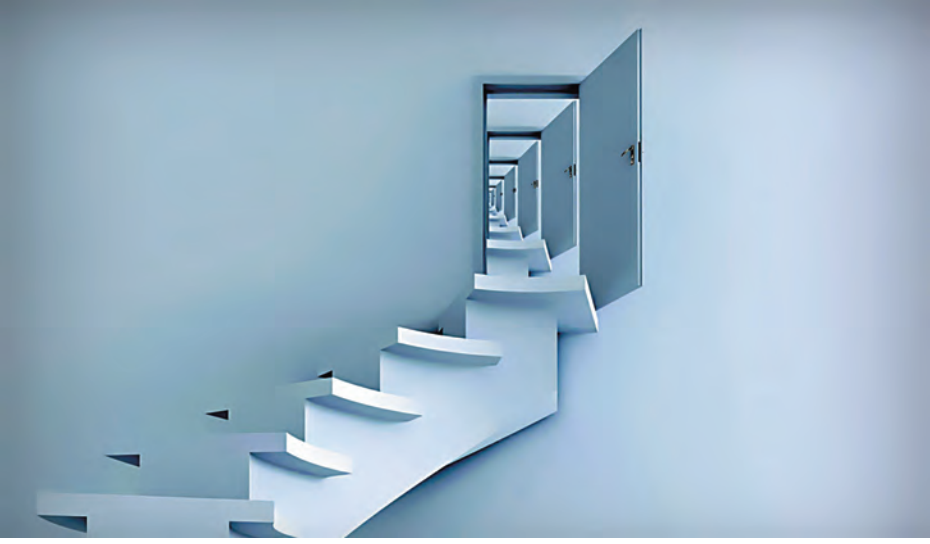
Bilgelik, bilgililik midir? Sanırım değil. Bilgi büyük bir güçtür ancak, bilgelik bu gücün kullanılması, hayata uygulanması ve başkalarına aktarılmasıdır. Diğer bir söylem ile bilgelik, tümüyle nesnel olan "bilgi" ile öznel sayılabilen "erdem" in birleşiminden oluşan olgunluk ve insanın öz varlığını bilmesinden doğan bir içsel aydınlıktır.

Herkes doğuştan zeki, cesaretli,

*Çoğu bilgin
taşıdığı gereksiz
bilgiler yüzünden
bilgelige
yönelemez.*

girişimci, sosyal ve uyumlu olabilir ama kimse doğuştan bilge olamaz. Bilgelik arayışı, bir kimsenin, kendi güçlerini kullanmasının arayışı da olduğundan, çok soylu bir çabadır. Eğer bir kimse, güçlü ve zayıf

noktalarının bilincine varmışsa, öz güveninin arttığını hissediyorsa, engelleri aşarken ahlâk kurallarını çiğnemiyorsa, bilgelik yolunda önemli mesafeler almış demektir. Bu durumda da işi bitmiş değildir. Birtakım bilgileri hafızaya yerleştirmek, kişiyi bilgelik yoluna götürmez. Hatta öyle bilgiler vardır ki, kişiyi bilge yapmak bir yana, bu bilgiler onun için sadece bir yükür. Bu yüzden bilge insan, kendine faydası dokunmayacak bilgi ile ona gerekli olan bilgi arasındaki farkı bilebilir. Ama bir bilgin öyle değil... Çoğu bilgin taşımakta olduğu gereksiz bilgiler yüzünden bilgelige yönelemez. Olgunluk ve yaşlanma arasında çok

önemli ve büyük bir fark vardır ve insanların kafası, bu konuda hep karışık kalmıştır. İnsanlar, yaşlanmanın olgunlaşmak olduğunu zannederler, ancak yaşlanma bedene ait bir olgudur. Herkes yaşıyor, herkes ihtiyarlayacak ama olgunluk her zamanda yaşla paralel ilerlemiyor. Olgunluk, içsel bir gelişimdir.

Eğer bir kimse, güçlü ve zayıf yönlerinin bilincine varmışsa, öz güveninin arttığını hissediyor, engelleri aşarken ahlâk kurallarını

çığnıyorsa, bilgelik yolunda önemli mesafeler almaya başlamış demektir. Bu nokta, bilgelige giden yolun daha başlangıcıdır.

Bilgelik yolculuğu, bir noktaya ulaşıldığında biten “sıradan bir yolculuk” değildir; hiçbir ara durağı ve son noktası olmayan “ucu açık” bir süresiz yolculuktur.

Bilgelik, ruh ve sezgiyle de ilgili bir durumdur ve aklı kullanarak olgunlaştıkça gelişir.

Özetle, önemli olan yaşlanmadan bilge olabilmektir... •

YAŞAMIN ALTI TEMELİ

Dua etmeden önce: **İnan**

Konuşmadan önce: **Dinle**

Harcamadan önce: **Kazan**

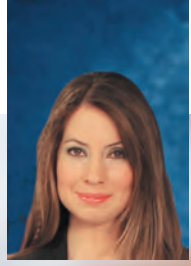
Yazmadan önce: **Düşün**

Vazgeçmeden önce: **Dene**

Ölmeden önce: **Yaşa**

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

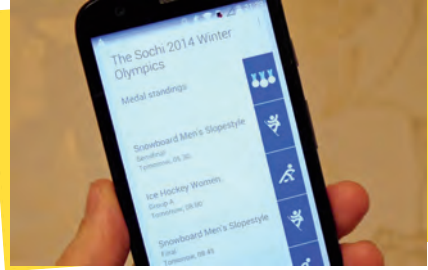

İran'da Eşitlik Mücadelesi

İran'da kadınların eşitlik mücadelesine destek amacıyla onlarca erkek tarafından sosyal medya kampanyası yürütülüyor. Kampanya, futbolcu Nilüfer Ardalan'ın Malezya'daki bir maça gitmesine kocasının izin vermemesi nedeniyle başladı. İran'da uygulanan evlilik sözleşmesi, kadının yurt dışına seyahat edebilmesini, çalışabilmesini, boşanma başvurusunda bulunmasını kocasının iznine bağlıyor. Fakat kocalar isterse bu haklardan vazgeçebiliyorlar.

2 Daha Akıllı Arama Motoru Geliyor

İnternetin geniş kitlelerin kullanımına sunulmasından bu yana arama motorları en sık ziyaret edilen siteler arasında yer alıyor. Google, cep telefonlarının küçük ekranlarında uzun uzun yazmanızı istemeyecek bir arama motoru geliştirmeye başladı. Yakında piyasaya sürülecek olan yeni arama motoruna "Now-on-Tap" adı verildi.

Yeni arama motoru, ne aramak istediğinizi tahmin eden, kelimelerin anlamını bilen bir arama motoru olacak.

3 Canlıların Beden Takvimi

Canlılarda mevsimlerin geçişini takip eden “kimyasal takvim” ortaya çıkarıldı. Canlıların vücudunda yer alan bazı hücrelerin, günlerin uzunluğuna göre yaz ya da kış moduna geçtiği belirtiliyor. Vücut saati, uyku, beslenme gibi günlük ihtiyaçları içeren bir döngü. Yıllık devir ise göç, kış uykusu ve çiftleşme gibi faaliyetleri harekete geçiriyor. Kuzuların neden ilkbaharda doğduğu buna bir örnek. Hem günlük hem de yıllık devir, güneş ışığıyla kontrol ediliyor.

4 Her İnsanın Kendi Bakteri Bulutu Var

Oregon Üniversitesi uzmanları, insanların kendilerine has bir bakteri

bulutuyla çevrili olduğunu açıkladı. Yapılan araştırmada, insanların kendilerine has mikrobik bulutlarıyla kimlik tespiti yapılabileceği kanıtlandı. Vücudumuzdaki bakteri, virüs ve mantar türlerinden oluşan bu buluttaki organizma sayısı, kendi hücre sayımızın on katı. Araştırmacılar, bu bakteri bulutunun kimlik tespiti için adli tıpta kullanılabileceğini savunuyor.

5 Linçin Nedeni Sığır Eti

Hindistan'da buzdolabında sığır eti bulundurduğu ve ailece sığır eti yedikleri dedikoduları yayılan bir adam linç edildi. Saldırıda Ahlak'ın 22 yaşındaki oğlu da ağır yaralanarak hastaneye kaldırıldı. Uttar Pradeş eyaletinde öldürülen Muhammed Ahlak 50 yaşında bir tarım işçisiydi. İnek ve öküzler ülke nüfusunun yüzde 80'ini oluşturan Hindular tarafından kutsal sayılıyor. Geçen yıl konan sığır eti yeme yasağı, hükümetin ne yenip ne yenemeyeceğine karışmaması gerektiğini söyleyen kesimlerin tepkisine yol açmıştı.

6 Formül 1 Pilotu Ehlîyet Aldı

Dünyanın en genç Formül 1 pilotu olan Max Verstappen, şehir içi ve şehirlerarası yollarda otomobil kullanabilecek. 18 yaşına basan Verstappen, direksiyon sınavında heyecanlandı ancak sınavı başarıyla geçerek sürücü ehliyeti almaya hak kazandı. Formül 1 dünya sıralamasında 32 puanla 12'inci sırada yer alan Hollandalı pilot, 1 yıl önce süper lisansını almıştı. Bu Formül 1 ehliyeti, Verstappen'a Grand Prix yarışlarına katılma olanağı sağlıyor.

7 Kendi İsteğiyle Kaybolmuş

Alman polisi, 1984'te ortadan kaybolan bir kadının yıllardır Düsseldorf'ta yaşadığını açıkladı. Kaybolan bir başka genç kıızı öldürmekten hüküm giyen bir zanlı, o dönem 24 yaşında olan Petra Pazsitka'yı da öldürdüğünü söylemiş; bu nedenle genç kadın resmen ölü ilan edilmişti. Geçen ay bir soruşturmada, kimliği olmayan bir

kadının, sahte kimlikle yaşayan Petra Pazsitka olduğu tespit edildi. Gerçek kimliğini itiraf eden kadın, kendi isteğiyle kaybolduğunu söyledi.

8 Robot İnsana Güvenebilir mi?

Toronto Ryerson Üniversitesi tarafından tek başına seyahat ettirilen robot hitchBOT, ABD'de saldırıya uğradı. Kanada'da bir grup onunla kamp yapmış; Almanya'da ise bir birahaneye götürülmüştü. Almanya'da katıldığı bir TV programında, "İnsanlar hakkında son derece olumlu

düşüncelere sahibim” diyen robotun Twitter hesabında 47 binden fazla takipçi vardı. Robotların insanlara güvenip güvenemeyeceğini sınanan bu proje, şimdilik rafa kaldırıldı.

9 Düğüne Gitmeme Faturası

Meal Option	Quantity	Price	Service & Tax Charge	Total Cost
Herb Crusted Walleye	2	30.00	7.95	75.90

This cost reflects the amount paid by bride and groom for meals that were RSVPed for, reimbursement and explanation for no show, card, call or text would be appreciated.

ABD'nin Minnesota eyaletinde bir çift akrabalarının düğününe katılmayınca, posta kutularında beklenmedik bir fatura buldu. Baker çifti, çocuklarını anne-annelerine bırakıp düğüne gitmeyi planlamışlardı. Ancak anneanne, hastalanan başka bir torununa gitmişti. Davetiyede de "lütfen çocuk getirmeyin" yazıyordu. Düğüne gitmekten vazgeçtiler. Bir ay sonra ise gelinin postayla göndermiş olduğu bir zarfta iki kişilik düğün yemeği faturası vardı.

10 Havalanmayan Uçağa Büyük İlgi

Havalanmayan Uçağa İlgi Büyük Hindistan'da havacılık sektörü hızlı geliyor olsa da, milyonlarca Hintli için uçak bileti alabilmek hala bir hayal. Ancak bu, uçağa binemeyecekleri anlamına gelmiyor. Bahadur Chand Gupta isimli eski bir pilot, kullanım dışı kalmış bir uçağı Delhi'nin dış

mahallerinden birine taşıttı. Gerçek bilete parası yetmeyen Hintliler için bu uçağın bileti, 1 ABD dolarından daha az. Ancak havalanmasa bile, tüm uçak hizmetleri usulden de olsa var.

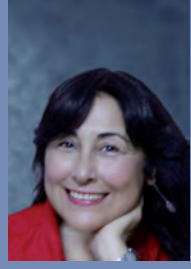
İyi Bakteriler Astıma Karşı

Kanadalı uzmanlara göre, bebeklikte "iyi bakterilere" maruz kalmak, ileride astım hastalığı yaşanmasını önüyor. 319 çocukta yapılan incelemede ise dört farklı türde bakteri bulunmayan çocukların astım riskinin daha yüksek olduğu görüldü.

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

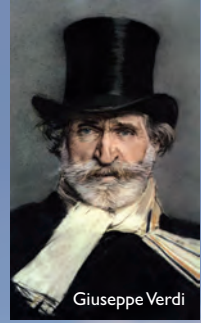

GIUSEPPE VERDI'NİN EN ÖNEMLİ ESERİ

Size “Dünyaca tanınmış, İtalyan besteci Giuseppe Verdi'nin en önemli eseri hangisidir ?” diye sorsam yanıtınız ne olurdu?

Şimdi “Giuseppe Verdi de nereden çıktı, bu dergide daha önce Giuseppe Verdi'nin yaşam öyküsü birkaç kez yayımlanmıştı.” Diye düşünebilirsiniz ama yanıtı öğrendiğiniz zaman sizin de benim gibi çok şaşıracağınızı ve “Ah keşke bizde de böyle eserler bırakan sanatçılar olsa!” diyeceğinize inanıyorum.

Bu soruyu biri bana sorsaydı benim de yanıtım en çok bilinen eseri “İl Trovatore” olurdu sanırım ama doğruyu söylemek gerekirse Verdi'nin bildiğim tüm eserlerini saysam da bu soruya asla doğru yanıt veremeyecektim.

Giuseppe Verdi

Viyolonsel sanatçısı ve Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı eğitimcisi Münif Akalın bir video izletinceye dek ben de Verdi'nin bu en önemli ve çok özel eserini hiç duymamıştım. Videoda yaşı seksenin üzerinde opera sanatçısı bir bayan, şık bir evde piyano eşliğinde arya söylüyordu. Sorunun yanıtı sanatçının söylediği eser değildi. Münif hoca "Burası neresi biliyor musunuz?" diye sordu.

Benim "Bilmiyorum" dememi beklemeden yanıtı verdi: "Burası bir huzurevi."

Siz de benim gibi "Olabilir, bir opera sanatçısı emekli olup, yaşlandığı zaman huzurevine yerleşebilir." diye düşünebilirsiniz önce. Peki, o huzurevinde kalanların hepsinin müzikle uğraşan sanatçılar olduğunu öğreneniz şaşırır mıydınız?

Ben de hem şaşardım, hem de öyle etkilendim ki, bu özel eseri sizlere

de tanıtmak istedim.

Evet, bu çok özel huzurevi Giuseppe Verdi'nin "Çalışma hayatım süresince yaptığım en önemli eser." diye söz ettiği evi. Verdi ölümünden sonra evinin yaşlı, ekonomik koşulları iyi olmayan emekli müzisyenler için bir huzurevi olmasını istemiş.

Milano'da 1869 -1899 Yılları arasında mimar Camillo Boito tarafından inşa edilen evde Verdi 1901 yılında hayatı son buluncaya dek çalışmış ve yaşamış. Evin huzurevi olarak ilk emekli müzisyenin geliş tarihi ise 1902. O zamandan bu zamana pek çok emekli müzisyenin huzurla yaşamını sürdürdüğü bu özel huzurevinde yaşayabilmek için İtalyan vatandaşı olmak, müzisyen olmak, 60 yaşın üzerinde olmak ve ekonomik koşullarının iyi olmaması koşulu var.

Evde sürekli yaşayamasalar da diğer ülkelerden gelen yabancı müzisyenler ve yakınları evde konuk olarak kısa süreli kalabiliyorlar.

Yaşlıların yanı sıra yerel konservatuardan burs kazanan birkaç öğrenci de huzurevi konukları arasında olunca tahmin edebileceğiniz gibi Huzurevi yaşayan bir opera binasına dönüşmüş.

Genç konservatuar öğrencileri sınavlarına deneyimli müzisyenlerle hazırlanıyorlar. Evde Verdi'ye ait enstrümanlar var ve klasik bakımevi görünümünden uzak. Yalnızca ekonomik gücü iyi olanların kalabileceği, klasik tarzda dekore edilmiş, pahalı bir otel görünümü olsa da, burada paranın hükmü geçmiyor. Tam tersine kabul edilmenin en önemli koşulu ekonomik koşulu yetersiz, emekli bir müzisyen olmak.

Giuseppe Verdi arkadaşı Giulio Monteverde'ye yazdığı mektupta “Çalışmalarımın içinde en beğendiğim eserim Milano’da yaşlı müzisyenler için yaptırdığım ev.” diye yazmış. Bir sanatçı için bundan daha güzel bir mutluluk olabilir mi? Zaman zaman hepimiz çocukluk ya da gençlik yıllarımızda beğeniyle izlediğimiz sanatçıların pek çoğunun insanın içini

sızlatan koşullarda yaşadıklarını, yaşamlarının trajik bir biçimde son bulduğu haberlerini üzülen okuyor izliyoruz.

Umarım, Verdi'nin bu en güzel eseri, başka sanatçılara da ilham kaynağı olur ve onların ruhu da sanata yıllarını vermiş sanatçıların bedenlerinde sonsuza dek yaşar.

Milano'ya yolunuz düşerse Buanarotti meydanında “Casa di Riposo per Musicisti - Fondazione Verdi “ olarak bilinen Verdi'nin Huzurevi'nde bir solukluk huzur molası vermeyi unutmayın. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Babasından *Gelin Kızına*

Çeviri: AYLİN YENGİN

“Sevgili Kay, Heyecan dolu mesajını bu sabah aldım ve gerçeği söylemek gerekirse o denli de şaşırmadım. Üniversiteye gittiğin günden buyana, annenle ben, bu yıl içinde Bob’la evlenmek isteyebileceğinizi düşünüyorduk.

Biraz endişeli olarak, bana neler hissettiğimi soruyorsun. Olaya, düşündüğün denli karşı değilim. Genç yaşta yapılan evliliklerin bir bölümü kötü sonuçlanıyor, ama bir çoğu da mutlu. İster 16 yaşında, isterse 60 yaşında evlenin, bir evlilikte öğrenilecek çok şey olduğunu göreceksiniz. Asıl önemlisi, böyle bir olgunlaşmayı sağlayacak gerekli ortamın olup olmadığı. İstersen, genç yaşta evlenmenin olumlu ve olumsuz yönlerini iyice inceleyelim.

Evliliğin en iyi yönü, dünyanın en eski ve en acil sorununa getirdiği çözüm: Cinselliğe. Evlilik, yapalım mı, yapmayalım mı, yapsak mı, yapmasak mı gibi ikilemlere kesin sonuç getirir. Herkesin kabul etmesi gereken birşey var; korkusuzca ve pişmanlık duymadan yapılan seks, incinmiş bir ruh haliyle yapılandan on bin kat üstündür.

İkinci bir olumlu yönü, esnekliktir. Kişilikleriniz değişmez, davranışlarınız katı diye birşey yoktur; uyum sağlayabilirsiniz, gerek birbirinize, gerekse yeni çevrelere ve yeni sorunlara. İçinizdeki canlılıkla, işlerin yolunda gideceğine dair olumlu bir yön bulacaksınız. İşler yolunda gitmese de, hatalar düzeltilebilir. Genç evlenmenin bir iyi yanı da, uzun süreli romantik bir yaşamınız olacağı.

Kimileri, bunun bir evliliği ayakta tutmak için yeterli olmayacağını düşünebilir. Kimbilir, belki de hakları var. Ama yeryüzünde hiçbir şey, kendi kabuğundan sıyrılıp, bir başkasının parçası olma duygusu kadar heyecan verici, gizemli ve tatmin edici olamaz.

Sanırım, genç yaşta evlilik yapmanın tüm

İster 16 yaşında, isterse 60 yaşında evlenin, bir evlilikte öğrenilecek çok şey olduğunu göreceksiniz.

olumlu yönleri üzerinde durdum, artık kötü yönlerini de sıralamanın zamanı geldi, gizli güçlüklerini ve tehlikelerini. İşte bir evliliği mahvedecek beş önemli etken.

1. Parasal sorunlar
2. Çocukca davranışlar
3. Kültür farkı
4. Yasal çatışmalar
5. Evlilik öncesi hamilelikler

Beş numaralı etkene, aşağılayıcı gözlerle baktığını seziyorum. Pekala, onu yok sayalım. *(Bunu yapabildiğimiz için şanslı sayılırız. Genç yaşta evlenen kızların büyük bir çoğunluğu hamile. Her iki tarafın olaya içerlemesi ve dışarıdan gelen baskılar yüzünden, bu tür, ister istemez zoraki sayılan evlilikler ne yazık ki çok kısa sürüyor.)*

Ama Bob'la sen, öbür tehlikelere karşı ne yapmayı düşünüyorsunuz? Gelin sizi, her bir etken 25 puan olmak üzere, toplam 100 puan üzerinden değerlendiririm.

Parasal sorunları ele alalım. Genç çiftlerin gelirleri oldukça sınırlıdır. Çalışsalar bile, genç kocaların maaşları oldukça düşüktür. Bu da hatalara, eğlenceye, hastalığa ve bebeğe yer yok demektir. Bob, eğitimini sürdürürken, sen çalışmayı öneriyorsun. Bu akıllıcadan çok, asilce bir davranış. İkinizin de, kazandığınız parayla geçinebileceğinizi sanmıyorum. Eğer Bob'un ailesi size maddi açıdan yardımcı olursa, bu onun aile reisi rolü için henüz hazır olmadığı anlamına gelir. Kimi konularda hâlâ

ailesine bağımlı olacak, bu da kimi konularda anlaşmazlıklara yol açacaktır. Öyleyse bu konuda, Bob'la sana, 25 üzerinden en fazla bir 10 verebilirim.

Peki, toyluğa ne demeli?

Bence hiçbirimiz tam anlamıyla olgun sayılmayız. Olgunluğa erişmek, insanın tüm yaşamı boyunca süren bir dönemdir. Hepimiz, vermektense, almaya alışmışızdır, kendi istek ve kazançlarımıza öncelik vermeye. Hangi yaşta olursa olsun, insanın kendi isteklerini bir yere kadar, ikinci plana atması, zekâ, sabır ve zaman gerektirir. Sanırım Bob'la sen, gerekli zekâyâ sahipsiniz; bence zamanla sabırlı olmayı da öğreneceksiniz. Bu konuda, 25 üzerinden 20 puan hak ettiniz.

Bir sonraki etken, çiftler arasındaki kültürel farklılıklar. Eğer çiftlerin her biri, değişik kültürel kademelerden geliyorsa, aralarında sorun çıkması rastlantısal değil, kaçınılmazdır. İfadelerinde, yemek yeme tarzlarında, geleneklerinizde ve arkadaş çevrelerinde farklılıklar ve anlaşmazlıklar olur. Sizin aranızdaki kültürel farklılıkları gözönüne alırsak, bu konuda da 25 üzerinden 20 puan vermeyi uygun görüyorum.

Şimdi de aile içi yasal

çatışmaları ele alalım. Genç evlilikler söz konusu olduğunda, aileler durmadan eleştirir, karışır ve uygunsuz isteklerde bulunurlar. Ne bizim, ne de Bob'un ailesinde böyle bir sorunun konu edileceğini sanmıyorum. İtiraf etmeliyim ki,

mektubunu alır almaz, "Hey, dur bir dakika, neler oluyor?" gibi birşeyler düşündüm, ama bu bir baba olarak sana duyduğum şefkatten başka birşey değildi. Bir baba, tüm yaşantısı boyunca kendini çocuğunun tek koruyucusu olarak görür ve bir yabancıнын onun yerini almasına dayanamaz, hepsi bu! Zeki bir kız buna güvenmez, her kadının sahip olduğu sabır dolu kararlılıkla hareket eder. Aile içi yasal çatışmalar konusunda da 20 puanı hak ettiniz.

Bu size, 100 üzerinde 70 puan kazandırır. Geçer bir not mu? Evet ama tam sınırdadır. Bu da, hoşuna gitmeyecek olan bir soru sormama yol açıyor: Neden bir süre daha beklemiyorsunuz?

Vereceğin yanıtı biliyorum: İdeal eşi buldun, başka hiç kimse ilgini bile çekmiyor, 1 yıl sonra da -ya da 20 yıl- aynı şeyleri hissediyor olacaksın. Belli olmaz, bakarsınız bir yıl içinde, ikinizden biri farklı duygular içine girebilir. Bunun kesinlikle olacağını söylemiyorum; demek istediğim, bir süre beklemek, birbirinize karşı duyduğunuz duyguların perçinleşmesine yarar. Böyle bir testi hiç anne babanıza uygulamadınız, ama birbirinize uygulamanız gerekebilir. Bazen, uzun süreli, dayanıklı bir sevgi, evlilik baskısı olmadan daha rahat gelişim gösterebilir.

Neden, Bob'la sen de, son kararınızı verip evlenmeden önce, içinizde bu tür duyguların gelişmesini beklemiyorsunuz? Beklemek zor olabilir, biliyorum. Ama özellikle kızlar için,

romantik bir dönem olabilir, düşlere dalabileceği, cinselliğe adım adım yaklaştığı harika bir dönem. Böyle bir süreç -bulaşık yıkamaksızın, faturalarla uğraşmak ya da bebeğin altını değiştirmeksizin-akıl almaz ölçüde tatmin edici olabilir. Önerime uy ya da uyma, yalnızca birşeyden emin olmanı istiyorum:

Hiçbir şey sana olan duygularımı değiştirmeyecektir.

Yaklaşık 18 yıl önce, doğduğum kış gününü anımsıyorum. Sabaha karşıydı, dışarısı kapkaranlıktı, hastane ise sessiz ve aniden bir bebeğin çığlığı duyuldu, uzaktan gelen, keskin, güçlü bir çığlık. Doğum odası, koridorun öteki ucundaydı, arada iki ya da üç kapalı kapı vardı ve işin aslı hiçbir şey duymamam gerekirdi. Ama ta içimde birşeyler, o çığlığın sana ait olduğunu söylüyordu bana. Ve öyleydi de. O günden beri, her ne olursa olsun, ne kadar zaman geçerse geçsin ya da arada ne kadar çok kapı olursa olsun, her zaman birbirimizi duyacağımızı biliyorum. Belki duygusal bir düşünce tarzı ama bazen bunun doğru olduğuna inanıyorum.

Seni her zaman sevecek olan, Baban.” •

Atatürk ve Hekimler, Savaş meydanlarında görevli fedakâr hekimlerimizin öyküsü... Mustafa Kemal Atatürk'ün hekim arkadaşları ve cephelerde görevli fedakâr hekimlerimiz... Trablusgarp Savaşı, Balkan ve I. Dünya Savaşı yılları... Milli Mücadele ile devam eden 'On Yıllık Savaş'... Uçsuz bucaksız cepheler... Subay ve erlerle birlikte, bir cepheden diğer cepheye koşan fedakâr Tıbbiyeliler... Kapalı kalmış bir tarih, ilk kez bir araya getirilen anılarla, orijinal fotoğraf ve belgelerle bu kitapta yer alıyor. Prof. Dr. Metin Özata, 'On Yıllık Savaş' sürecinde görev yapan Türk hekimlerini bilimsel bir titizlikle inceliyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Gezdikçe
Gördükçe
İzlen Şen Toker

Kaptan
Neil Mc
Eacharn'ın
rüyası:

Villa Taranto'nun Botanik Bahçeleri

1930 yılında İskoçya'lı Kaptan **Neil Mc Eacharn** Venedik'ten ülkesine dönerken gazetede bir ilan görür; İtalya'nın kuzeyindeki Maggiore Gölü'ne tepeden bakan bir parkın içindeki villa satılıktır.

Düşlediği geniş bahçeyi oluşturmak için bir süredir arazi arayan kaptan, yolculuğunun rotasını hemen Verbania Pallanza'ya çevirir. Göl kıyısındaki bir tepede, kestane ağaçlarından oluşan bir ormanın içinde yer alan Villa Crocetta'yı satın alır. Böylece dünyanın farklı yerlerinden binlerce bitki türünü biraraya getiren, hem çeşitlilik hem de estetik açısından muhteşem bir botanik bahçesi oluşturma hayalinin ilk adımını

Teras Bahçeleri

atmış olur.

Kaptan Mc Eacharn'ın büyük bir gemicilik şirketi ile Avustralya'da demir-kömür madenleri ve geniş arazileri olan zengin bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelişi yaşamını iki büyük tutkusuna adanmasına da imkan verdi; bitki bilim ve gezmek. Her kıtadan farklı ülkelerdeki üniversiteler, ünlü botanik uzmanları ve çiftçiler ile iletişime geçti; dünyayı dolaştı, tohum ve bitkiler satın alarak bahçesine getirdi. Bir kısmı ilk kez Avrupa'ya gelen nadir bitkiler, bahçeye kök salmış

olan yaşlı kestane, kayın, çam ve manolya ağaçları ile buluştu. Arazi, çevredeki komşu alanların satın alınmasıyla 16 hektarlık büyük bir botanik bahçesine dönüşürken villaya da kaptanın atalarından biri olan Taranto Dükü Mareşal McDonald'ın anısına Villa Taranto adı verildi. Bugün İtalya'nın VCO bölgesinin idari yönetimine ait olduğu için Villa Taranto ziyarete açık olmasa da villanın bahçeleri 1952 yılından beri binlerce ziyaretçiyi ağırlıyor. Botanik değere sahip 20.000 bitki çeşidi, 80.000

soğanlı çiçek türü ve 15.000 sınır bitkisi türüne yuva olan bahçeler 19 Mart'tan 1 Kasım'a kadar her mevsimde değişik renklere bürünüyor.

Ben de Eylül ayının son gününde doğa sarı ve turuncu tonlara dönerken, göl kıyısındaki Villa Taranto adlı iskelenin karşısındaki

Victoria Serasi

Buradaki havuzda
büyük yeşil tepsiler gibi
duran yapraklarının çapı
Haziran-Temmuz
aylarında 2 metreye ve
10 kiloluk bir çocuğu
taşıyabilecek güce
ulaşan nilüfer
çiçeklerine hayran
kalıyorum.

Yıldız Çiçeği

giriş kapısından bu olağanüstü bahçelere giriyorum.

Bilet gişesinden verilen haritada, farklı bölümlerden oluşan geniş araziye dolaştıran, rakamlarla işaretlenmiş bir yürüyüş rotası ve nadir bulunan bitkilerle ilgili bilgiler yer alıyor. Mozaik taşlarla yazılmış rakamları izleyerek yürüdüğüm bu rota beni yaklaşık iki saat süren rüya gibi bir yolculuğa çıkarıyor. Rengârenk çiçekler ve dev ağaçlar arasından, heykellerle süslü Putti çeşmesi ve İtalyan stili bahçenin yanından yürüyorum. Nisan ayında lalelerin, şim-

diyse rengarenk yıldız çiçeklerinin etrafına sıralandığı kıvrılarak dönen labirent beni Victoria Cruziana adlı tropik nilüferlerin olduğu seraya getiriyor. Buradaki havuzda büyük yeşil tepsiler gibi duran yapraklarının çapı Haziran-Temmuz aylarında 2 metreye ve 10 kiloluk bir çocuğu taşıyabilecek güce ulaşan nilüfer çiçeklerine hayran kalıyorum. Bu seranın biraz ilerisindeki Kaptan Neil Mc Eacharn'ın anıt mezarının olduğu, pencereleri çiçeklerle süslü rengarenk vitraylardan oluşan küçük kilisenin önünde de küçük bir nilüfer havuzu bulunuyor.

“Güzel bir bahçe büyük olmak zorunda değil ama bir kaç metrelik

Kış Bahçesi

bir alanda ve bir balkonda olsa bile birinin rüyasının gerçekleşmesi gibi olmalı..." diyen Kaptan Mc Eacharn'ın İtalya'ya armağan ettiği bu bahçeler her ay farklı çiçeklerle renkleniyor. Nisan'da lale, menekşe, zambak, nergis ve çiğdemler; Mayıs'ta açelya, katır tırnağı, manolya ve leylaklar; Haziran'da zakkum, lilyum, lavanta ve lotus çiçekleri; Temmuz'da gardenya, petunya, karanfil, yıldız çiçekleri; Ağustos'ta nilüfer ve ortancalar; Eylül ve Ekim'de kış kamelyaları açıyor.

Minik şelalelerle süslü teras bahçeler, Valletta vadisi, Ponte Köprüsü, nilüferlerle kaplı havuzlar, kış bahçesi, kaktüs köşesi, Kaptan'ın bitki müzesi derken burada geçirdiğim zaman su gibi akıp

gidiyor. Dünyadaki farklı ülkelerden gelen birçok bitki türü bu bahçelerde beraberce büyüyor, yaşıyor.

Buradaki huzurun tüm dünyaya yayılmasını dilerken mevsim itibarıyla artık solmuş olan lotus çiçekleriyle dolu göletin yanındaki merdivenlere otuyorum. Haziran-Temmuz ayları arasında çiçek açan lotus çiçekleri çamurlu ve kirli ortamlarda yetişmesine rağmen her zaman tertemiz ve güzel kalmayı başarıyor. Sağlığından ve temizliğinden ödün vermeden incecik gövdesiyle ışığa yönelip, aydınlığa uzanarak çiçek açıyor. Nilüferlerden farklı olarak bu çiçekler üç metre uzunluğuna ulaşabilecek kadar büyüyebiliyor.

Ben de çiçeklere bakarken, insanların da tıpkı çamurun içinde büyüyüp kendi kendini temizleyen bu eşsiz çiçekler gibi kalplerini temizleyip, iyilik ve sevgiyle doldurarak huzur ve barışa sahip çıkmalarını diliyorum. •

izlensen@

butundunya.com.tr

Yıldız Çiçeği Labirenti

Gelidonya

Masal Güzeli
Bir Deniz Feneri

Yazan: NEVİN DEDEOĞLU

Kimileri uçsuz bucaksız denizler ortasındaki bir ada üzerinde, sanki o adanın fetih simgesi çağrışımı uyandıran gururlu görünümüyle yükselir... Kimileri, kara parçalarının eteklerini ıslatan denizin sığ sularında, o suları ayakları altında ezen bir intikamcı öfkesiyle ayakta durur...

Kimileri denizin karayla, karanın denizle olan bitmeyen kavgalarını sürdürdükleri savaş cephesi sert kayalıklar üstündeki güvenli makamlarında, ezeli inatları ve ebedi sabırlarıyla beklerler ama...

Tümü de, yılmadan ve usanmadan yüzyıllardan buyana aynı ortak işlevlerini, gözlerini kırpmadan sürekli yerine getirirler.

Deniz fenerlerinin varlıklarının nedeni, karanlıkta kalan gemilerin önlerini aydınlatmak, onların doğru yollarından sapmalarını önlemektir.

Üç yanı dört denizle sarılı ülkemizde bugün bu görevi yapmakta olan 354 deniz fenerimiz var. Antalya Körfezi'nin en batı ucundaki "Gelidonya Deniz Feneri", yalnızca adının

ilginçliğiyle değil, konumu açısından da bu fenerlerin içinde en çok ilgi çekenidir. "Taşlık" ya da "Yardımcı Burnu" olarak da adlandırılan "Gelidonya Burnu"ndaki deniz fenerinin gemiciler ve yöre halkı arasında kullanılan "Gelidonya" adı, yüzyıllar öncesinin Likyalıların "Güvercin" anlamındaki "Khalidonya" sözcüğünden geliyor.

Gelidonya Feneri'ni öteki fenerlerden ayıran konumunun önde gelen özelliği ise, Türkiye'deki tüm deniz fenerlerine "tepeden bakması"dır. İki kilometrelik bir tırmanışla

ulaşılan Türkiye'nin en yüksek konumdaki bu feneri, deniz düzeyinden 226 metre yüksekliktedir ama, bu boyu yetmiyormuş gibi, tepesine ayrıca, 9 metre uzunluğunda bir de silindirik kule oturtulmuştur.

Hiçbir deniz fenerinde bulunmayan bu konum özelliği dışında Gelidonya Feneri'nin daha ilgi çekici bir konum özelliği ise, "doğal bir masal ortamı" ya da "Masalsı bir doğa ortamı" içinde bulunmasıdır.

Türkiye'nin en yüksek konumdaki bu feneri,
deniz düzeyinden 226 metre yükseklikte...

Arkasında Markiz dağları ile karşısında “Beşadalar” adıyla anılan beş ayrı ada arasındaki “Akdeniz’e özgü yeşillikler” ortasında bir manolya zerafetiyle yer aldığı görüntüsüyle Gelidonya feneri, karanlıklar ortasında ışığa gereksinim duyan gemicilerin olduğu denli, büyük kentlerde doğaya özlem içinde yaşayan kişilerin de görüntüsüne gereksinim duydukları bir doğa tablosudur. Gelidonya Feneri konusunda daha fazla yazmak, heyecanlı bir macera romanının sonunu önceden söylemeye benzeyecektir.

O nedenle ben yazmayı burada noktalayayım, siz de ilk kavuşacağınız olanakta burayı gözlerinizle görmeye gelin.

Fazla ayrıntıya girmeden “navigasyon” bilgisi de vereyim: Karaöz-Adrasan yolunda bulunan yol göstergesini izleyin... Önce görkemli bir manzarayı seyrederek orman içinde yükseleceksiniz... Sonra iki

yanında da zeytin ağaçlarının sıralandığı bir patikadan, yine görkemli bir manzarayı adım adım izleyerek yürüyerek fenerin olduğu küçük düzlüğe ulaşacaksınız. Karşınızdaki beş adaya fenerin bulunduğu ana kara parçası arasındaki denize dikkatle bakacaksınız ve denizen o bölümünde, yüzyıllardan buyana değil, binyıllardan buyana süren güçlü bir akıntıyı gözlerinizle göreceksiniz.

Aklınızda bulunsun: Denizin bu bölümündeki fırtına ve akıntı, binyıllardır denizcilerin korkulu rüyası olmuştur. Sayısız gemilerin geçit bulamadıkları bu bölümdeki batıklardan biri de 3300 yıllık bir Fenike teknesidir ve...

Dönüşte yolunuz Bodrum’dan geçerse, görürsünüz. O tekne şimdi Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi’nde sergileniyor ve siz ziyaretçilerini bekliyor... •

Muzaffer İzgü'nün Renkli çizimlerle yenilenen
“Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisi kitaplığımızda yer almaya hazır.

Anneannem Hayvanlar Arasında

Metin ile sevgili anneannesi Hikmet Hanım'ın konukları var. Bir muhabbet kuşuyla başlayan konuk ağırlama serüveni nerelere kadar gidiyor; çok şaşıracaksınız.

Anneannem Askere Gidiyor

Torunu Metin'i her zaman şaşırtmayı ve güldürmeyi başaran anneanne Hikmet Hanım'ın başına öyle bir şey geliyor ki bu kez şaşırma sırası kendisinde: Sevimli anneanne “askerlik çağrısı” alıyor. Metin ve ablası fırsatı kaçırır mı! Bu durum onları çok eğlendiriyor.

Anneannem Kar Kızı

Kardan adamı herkes yapar. Ama bir “kardan kız” yapmak kaç kişinin aklına gelmiştir ki... Üstelik kitap okuyan bir kardan kız!.. Metin'in becerikli anneannesi Hikmet Hanım çocukları yine şaşırtıyor ve sevindiriyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Öğle Yemeğinde Ne Var?

Öğretmenim her Pazartesi günü
son derste hepimize aynı şeyi sorar.
“Söyle bakalım bana, şimdi eve
gidince öğle yemeğinde ne
yiyeceksin?”

Ne bilsin bu yıl aramıza
katılan Tunç? Hemen sıra-
lamaya başladı:

“Hamburger yiyeceğim öğret-
menim, sonra patates cips, bir de
kola içeceğim.”

Sınıfdaki arkadaşlarım hepimiz
Tunç’a bakıyoruz, gülmek için
kendimizi zor tutuyoruz. Öğretme-
nim Tunç’un başını okşadı.

“Çok iştahlısın Tunç ne güzel!
Pekiye ikinci kolayı ne zaman içe-
ceksin?”

“Onu da akşama doğru içece-
ğim öğretmenim, ama yanında yine
cips yiyeceğim.”

Bana sordu,
“Sen Suna, ne yiyeceksin kı-
zım?”

“Ooo çok güzel, yanında cacık var mı?”

“Var öğretmenim...”

Öğretmenim Tunç’a döndü:

“Tunç, sen kabak dolmasını seviyor musun?”

Tunç yüzünü buruşturdu,

“I-lhh, dedi. Bir kez babaannem yapmıştı da, bir ısırık aldım...”

“Sonra?”

“Sonra tabağıma bıraktım.”

“Pekiyi Tunç... Erol sen söyle bakalım, bu öğleyin yemekte ne var?”

“Kuru fasulye öğretmenim... Yanında da taze soğan var. Bir kaşık kuru fasulyeden, hızlı diye bir ısırık taze soğandan...”

“Çok mu seviyorsun kuru fasulyeyi Erol?”

“Çok seviyorum öğretmenim... Ama anneannemin yaptığını daha çok seviyorum...”

Öğretmenim gülüyordu, saçlarımızı oksuyordu, gözlerimizin içine bakıyordu.

“Acaba bugün hanginize öğle yemeği yemek için konukluğa gelsem?” dedi. Hep bir ağızdan bağırdık.

“Bize gelin öğretmenim, bize gelin!..”

Hepimiz biliyorduk, öğretmenimiz bizimle şakalaşıyordu.

“Hayır dedi öğretmenim, hiçbirinizle gelmeyeceğim. Tunç'lara gideceğim...”

Hepimiz birden üzülmüş gibi, “Aaaa!” diye bağırdık, Tunç'a bakma-

**Hepimiz biliyorduk,
öğretmenimiz
bizimle
şakalaşıyordu.**

ya başladı.

Tunç heyecanlanmıştı. Ne diyeceğini bilmiyordu. Güllüyordu ama telaşlıydı. Yoksa öğretmenin her zaman yaptığı şey miydi, her hafta bir öğrencisinin öğle yemeğine konuk mu oluyordu?

“Hıı, Tunç?..”

“Elbette buyrun gelin öğretmenim...” dedi Tunç.

“Ama sizin evde yemek yokmuş...”

“Hamburgerci bizim apartmana çok yakın, size de alırım öğretmenim.”

Ay ne tatlıydı öğretmenim, sanki bir anda çocuk olmuştu.

“Hıh, ben hamburger sevmem ki...” dedi.

“Şnitzel alırım öğretmenim...”

“Hıh, onu da sevmem.”

“Ekmek arası döner alırım öğretmenim...”

Tam bir çocuk benim öğretmenim... Başını tuttu birden,

“Ay Tunç’cuğum döneri yiyince hemen başım dönüyor...”

Tunç tavana bakıyor, yere bakıyor, kendi yediklerini düşünüyor, öğretmeni için öğle yemeği arıyordu.

“Patişko alırım öğretmenim...”

Hepimizin gözleri açılıverdi. Öğretmenim de gözlerini iri iri açtı, sordu:

“Ne o Tunç?”

“Patişko öğretmenim... Bizim

Bir yığın parmak kalktı. Öğretmenim öyle mutlu, öyle tatlı bakıyordu ki bize...

evin karşısında var. Patatesin içine ühüüü neler neler koyuyorlar, patates iki patates büyüklüğünde şişiyor ama öyle lezzetli oluyor ki...”

Belli ki Tunç patışkoyu düşünüyordu, belki de ısırık üzerine ısırık atıyordu, şimdi düşünde.

“İ-ıh, onu da sevmem Tunç... Sen en iyisi annene veya babana söyle, yarın veya öbür gün beni görmeye

gelsin, hem tanışırız, hem de hangi yemeği sevdiğimi onlara söylerim... Öğretmenim arkadaşlarıma öğle yemeğinde ne yiyeceklerini sormayı sürdürdü.

“Sen ne yiyeceksin Burcu?”

“Güveç öğretmenim...”

“Aaa çok güzel... Kim yaptı güveci?”

“Babam yaptı öğretmenim... Benim babam öyle güzel güveç yapar ki, kardeşim de, ben de annem de bayılırız...”

“Senin annen de çalışıyor, baban da, değil mi Burcu?”

“Evet öğretmenim...”

“Haydi bakalım, güvecin yanında yeşil biber yemeyi unutma. Hart hurt ısır ve ye...”

“Pekiye öğretmenim...”

“Çocuklar, içinizde babası yemek yapan kimler?”

Aaa bir yığın parmak kalktı. Hiç bilmiyordum. Öğretmenim öyle mutlu, öyle tatlı bakıyordu ki bize.

“Elbette babalarımız da yemek yapacaklar. Çünkü çoğunuzun annesi çalışıyor. Hem insan güzel bir yemek

yapmasını biliyorsa, niçin yapmasın, niçin çocuklarıyla birlikte yemesin, değil mi?”

“Evet öğretmenim...”

“Akın, söyle bakalım, senin baban hangi yemeği güzel yapar?..”

“Karnıyarık öğretmenim... Böyle bol kıymalı, üzerinde böyle upuzun ya tam bir biber, onun başında kıpırmızı bir yarım domates...”

“Ay ay yeter Akın, ağzımın suyu akacak nerdeyse yeter...”

Hepimiz güldük.

İkinci dönemdi. Günlerden pazartesiydi. Öğretmenim yine eve gidince yiyeceğimiz yemekleri soruyordu. Sıra Tunç’a geldi. Tunç ağzını şapırdata şapırdata anlatmaya başladı.

“Öğretmenim bamya yemeği yiyeceğiz, nohutlu, bol ekşili, bol sarmısaklı, şap şap... Yanında da bir şap şap şap bulgur pilavı öğretmenim... Şap şap şap... Gece yatmadan önce bulgur pilavını babam, bamya yemeğini annem yaptı öğretmenim...”•

muzafferizgu@butundunya.com.tr

YALAN SÖYLEMEME SÖZÜ

Şirket sahibi iş başvurusu yapan gencin doldurduğu formu incelerken sordu: “Ama son üç yıl içinde ne gibi işler yaptığını burada belirtmemişsin.”

“Cezaevinde idim” cevabını verdi genç. Bunu o kadar doğal söylemişti ki, adam hayret etti:

“Sanki bir gurur vesilesi yapıyormuş gibi yanıtladın.” Genç adam açıkladı:

“Cezaevinden ayrıldığı gün müdür, artık yalan söylemeyeceğime dair benden söz istedi ve ben de bu sözü verdim.”

Şirket sahibi, dürüst ve sözüne sadık gence gülümseyerek, “Yarın sabah saat sekizde burada ol ve hemen işe başla.” dedi.

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

Bir Spor Rozetleri Koleksiyoneri Acar Yıldız

Acar Yıldız, 60' lı yıllarda önemli voleybol takımlarından biri olan İETT'nin maçına gitti çocukluğunda. Maç çıkışında takım kaptanına hayranlığını belirtmek için seslendi. Kaptanın o sempatik çocuğun başını okşaması, rakip takımın verdiği rozeti hediye etmesi ile o an için farkında olmasa da yaşamında bir hobi sayfası açıldı. İşte o bir tek rozet yıllar içerisinde

kartopuna dönüştü. Bugün 20 bin rozetlik bir koleksiyonun sahibi.

Acar Yıldız, 8 Nisan 1957 yılında İstanbul' da doğdu. Özel Turizm Otelcilik Meslek Lisesi' nden mezun olduktan sonra başladığı Boğaziçi Üniversitesi Elektronik Mühendis Yardımcılığı Bölümü'nü ikinci

sınıfta bıraktı. Emekli olmasına karşın Gümrük müşaviri olarak çalışma yaşamını sürdürüyor.

Acar Yıldız bir “rozet koleksiyoneri”. Sadece spor rozetleri biriktirdiği için spor camiasına yakın olunmalı mı sorusu geliyor akla.

“Rahmetli babam eski bir futbol hakemi idi ama futbol dışında voleybol ve basketbol maçlarına da götürürdü. Doğal olarak iyi bir sporsever oldum. Ayrıca Üsküdar Anadolu Takımı’nın genç, amatör ve profesyonel A takımında da forma giydim.”

İETT’de Muamelat Müdürü

Acar Yıldız 20 bin rozetlik büyük bir koleksiyonun sahibi

olarak görev yapan ve gençliğinde de İETT’de futbol oynamış olan futbol hakemi babası ile spor karşılaşmalarına gittiği o günler, çocukluk dönemine imza atmış en güzel anıları da barındırıyor.

“İETT 60’lı yılların sonunda voleybolda çok başarılıydı. Antrenmanlarını da bugünkü Mecidiyeköy’deki Cevahir İş Merkezi olan eski otobüs garajının içinde yaparlardı. Sık sık antrenmanlarını izlediğim için takımın en küçük parçası olmuştum.

Bir gün Avrupa Kupası maçına gittik. Spor ve Sergi Salonu’nda Çek Spartak Zetor Brno takımı ile maçları vardı. Biz de İETT yedeklerinin hemen arkasında yerimizi almıştık. Seramoni bittiğinde takım kaptanı Aziz Kaloğlu

Futbol oynadığı yıllarda Üsküdar Anadolu Takımı’nda

kenara gelince ona seslendim, o da benim kafamı okşayıp, rakibin verdiği rozeti uzattı. O rozet benim için adeta bir olimpiyat madalyasıydı.”

Kaptan Aziz Kaloğlu'nun yanında başka bir şey olsaydı ya da cebinde birkaç bozukluk. Bu kadar etkili olur muydu? Bir çocuğu mutlu etmeye yeterdi belki ama bir koleksiyonun kapılarını aralamazdı elbette. Rozet biriktirmeyi bir sevdaya benzeten Acar Yıldız, 50 yıldır devam eden bu sevdasını amatör bir koleksiyon olarak nitelendiriyor.

“Benim koleksiyonumda yer alan rozetlerin tamamı sporla ilgili. Hem de tüm dünyayı kapsayan. Olimpiyat komiteleri, bugüne kadar yapılmış yaz ve kış olimpiyatları, Akdeniz Oyunları, Üniversite Oyunları, EYOF, İslam Oyunları gibi birçok spor oyunları, Dünya ve Avrupa Şampiyonaları, spor federasyonları, spor kulüpleri gibi... Onları kategorilerine göre ayırarak özel olarak yaptırılmış çerçevelere yerleştirerek evimde kendime ait odamda sergiliyorum.”

Koleksiyonunun sergi salonu şu an için evinde ayırmış olduğu bir oda. Her ne kadar bir odadan diğer odalara

Koleksiyonlarından örnekler..
taşmış olsa da.

“Rozet sayısını artırmak için birçok yöntem geliştirdim. Yapılan spor organizasyonlarına gidiyorum. Türkiye’ den ve diğer ülkelerden koleksiyonerlerle fazla rozetlerimizi değiştiriyoruz. En önemlisi ise bugüne kadar sporun her kademesinden tanıdığım spor adamlarından temin ediyorum.”

Dünya’da ve Türkiye’de rozet koleksiyonu yapanlar var elbette. Ancak Türkiye’de sadece spora ait yani tek konulu rozet koleksiyonu yapan yok. Bu özelliği ile Acar Yıldız’ın koleksiyonu bir ilk. Ev ortamında böyle bir uğraşı içinde olmanın sıkıntıları da var.

“Bu konuda eşime büyük bir teşekkür borcum var. Beni fazlasıyla destekliyor. Hayatımı bu koleksiyon takvimine göre planlıyorum diyebilirim.”

Acar Yıldız’ın en büyük arzusu rozet koleksiyonunu çok sayıda insanın görmesi. Rozetlerin güvenliğini sağlama konusunda problemler olduğu için bugüne kadar sergileme isteğini gerçekleştirememiş.

“Sergilenen rozetlerin güvenliği

için özel bir alarmlı koruma sistemi gerekmektedir. Sunum için camdan hazırlanmış mobilyalar da gerektiğinden maliyet konusunda bazı sorunlar çıkıyor. Bu sorunları çözebildiğimiz takdirde sergi mümkün olabilir. Bir de sponsor gerekiyor tabii ki.”

Koleksiyona başladığı ilk günün heyecanını hâlâ taşıyor ve yaşıyor.

“Hâlâ o heyecanı yaşıyorum ve bu heyecanımdan hiçbir şey kaybetmedim. Elimden geldiği kadarıyla şu anda 20.000 olan rozet sayısını çoğaltmak istiyorum.”

Bir hobisini gerçekleştiren herkes mutlu olur elbette. Acar Yıldız için aynı zamanda spora olan sevgisinin bir ispatı ve dışa vurumu bu koleksiyon. Bir Fenerbahçe sevdalısı ve 2000 yılından beri Fenerbahçe kongre üyesi. Armut dibine düşer misali babası gibi sarı-lacivert renklere gönül veren kızı Buket de 3 yıldır Fenerbahçe’de kongre üyeliği yapıyor. Acar Yıldız boş zamanlarını da sporun içinde geçiriyor. Fenerbahçe Dereağzı tesislerinde takımın eski sporcuları

ve yöneticileri ile şu anda görev yapan amatör spor branşlarındaki teknik ve idari yöneticilerle birlikte vakit geçirmek, sohbet etmek gibi...

“Burada tesislere gelen duayenlerden Halit Deringör, Eyüp Karadağı, Erol Demiroma, Erol Pekelman, Altan Ayanoğlu, Köksal Özbek, Hüseyin Kozluca, Halil Dağlı, Osman Göktaş, Ogün Altıparmak, Aydın Yelken, Yüksel Gündüz gibi birçok eski sporcu ve spor yazarı ile sohbet ediyor, onların deneyimlerinden ve hatıralarından yararlanıyorum. Tabii ki bu isimlerin ve daha fazlasının ellerindeki rozetleri bana vermiş olduğunu tahmin edebilirsiniz.”

Acar Yıldız’ın seyretmediği spor branşı hemen hemen yok gibi. *“Rozet aşkı birçok spor müsabakasını seyretmem için önemli bir neden. Buz hokeyinden su topuna, tenisten badmingtona kadar birçok uluslararası müsabakalara giderek hem bu sporları izleyip seyir ve bilgi sahibi oluyorum, hem de rozet toplamaya ve birçok yabancı dostlar edinmeye devam ediyorum.”*

Bu müsabakalarda çok ilginç olaylar da yaşıyor.

“Bir gün Taksim’deki otellerden birinde Dünya Halter Konfederasyonu’nun toplantısı olduğu bilgisini aldım ve hemen oraya gittim. Aruba’dan Fiji’ye kadar tahminen 40-50 kadar rozet buldum. Daha ilginç lobide sohbet esnasında etrafımdakilere birinin Fiji, birinin Aruba Fenerbahçe rozet koleksiyonu serisinden bir bölüm

*diğerinin de **Bati Samoali** olduğunu fark ettim. Bu kolay kolay yaşanacak bir olay değildi. Belki bir dışişleri bakanına bile nasip olamazdı.”*

Acar Yıldız farkında olmadan rozetlerle birlikte birçok materyal ve objenin de sahibi oluyor.

“Böylece binin üzerinde maç bileti bir o kadar flama, anahtarlık, madalya, kol düğmesi, kravat iğnesi, çeşitli objeler, kitaplar, maç programları, sporla ilgili basılmış para ve pullara da sahip oldum. Bunlar da her ne kadar sayı olarak ciddi rakamlara ulaşsa da koleksiyonlarımı yaptığımı söyleyemem.”

Ciddi ciddi uğraş verdiği “Rozet Koleksiyonu” nu hep ‘benim tarzım amatörce’ şeklinde değerlendiriyor Acar Yıldız.

“Koleksiyonumu yeni görünenler maddi değerinin ne olduğunu ve bunun sonucunun ne olacağını, nereye varacağını soruyor. Açıkçası bu iki soru beni çok üzüyor. İnsanlar herhangi bir hobi, koleksiyon veya uğraşın manevi katkıları konusunda maalesef eksikler.”

Koleksiyonunda çok önemli rozetler var.

“1932 Los Angeles Olimpiyatları’ndan 2016’ da yapılacak Rio Olimpiyatları’na kadar bütün olimpiyat rozetlerim mevcut. Dünyadaki futbol federasyonlarının 220 civarında rozetine sahibim. Bu federasyonların rozetlerinin değişik versiyonlarını da düşünürsek 1500 civarında futbol federasyonu rozetine sahibim.”

Futbol rozetlerinin dışında en çok

rozete sahip olduğu branş ise voleybol.

*“Sevgili dostum ve kardeşim uluslararası voleybol hakemi İlhami Şenyurt sayesinde voleybol camiasında yer alan, özellikle Türk hakemlerine büyük bir teşekkür borcum olduğunu söylemeliyim. Ellerinde bulunan bütün rozetleri verdikleri gibi, hala maçlara gittiklerinde benim için rozet toplamaya devam ediyorlar. Bir de ayrıca yurt dışındaki birçok hakemden de hala rozet buluyorum. Bunların başında Yunan **Nonda** geliyor. Ve tabii ki Türk ve yabancı spor kulüpleri. Onların da sayısı 5000’ in üzerinde.”*

Kategorilerine ayrılan 20 bin rozet 70’ in üzerinde çerçevede yer alıyor ve odanın duvarlarını süslüyor. Türkiye’nin çeşitli illerinde ve yurt dışındaki koleksiyonerlerle teknolojinin imkanlarından yararlanarak haberleşiyor ve yardımlaşıyorlar. Fazla rozetlerin fotoğraflarını elektronik ortamda paylaşıp posta yolu ile temin edebiliyorlar.

“Öyle sanıyorum ki elim ayağım tuttuğu sürece bu iş devam edecek. Hem yeni rozetler he de yeni dostlar bulacağım.”

Acar Yıldız için rozet biriktirmek anlatılmaz yaşanır.

“Klasik bir söylemdir ama gerçekten de öyle. Benim evladım gibi koleksiyonum. Ve beni çok mutlu ediyor. Tatile çıktığımızda aldığımız keyif, uzun zamandır görmediğiniz bir dostu görmenin mutluluğu. Kısaca mutluluğun bir yolu.” •

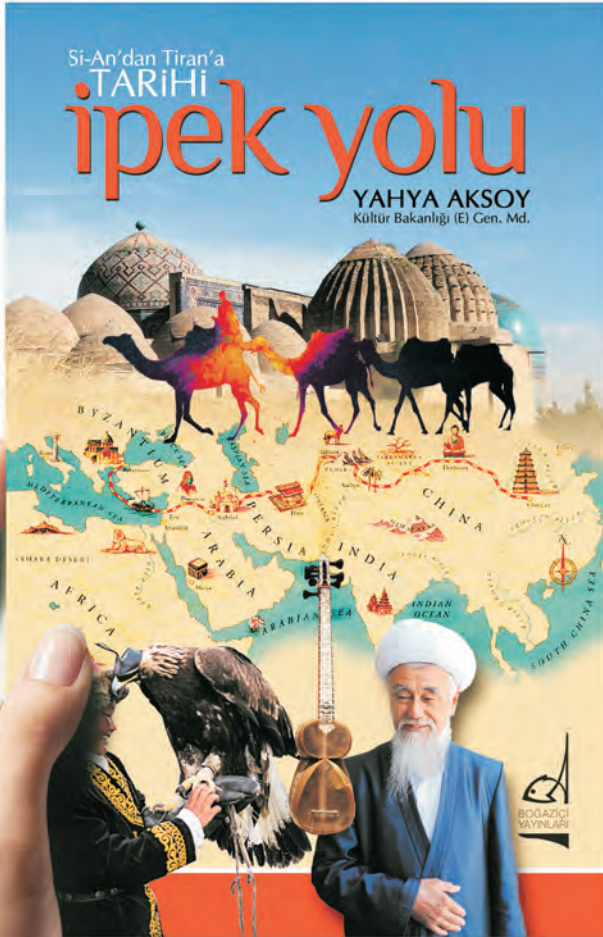
semaerdogan@butundunya.com.tr

Yahya Aksoy, yer kürenin en eski ve en önemli karayolu olan İpek Yolu'nda okuyucuya kültürel bir yolculuk sunuyor. Kırk yıl önce çalışkan bir öğrenci olarak tanıdığım ve daha sonraları üstlendiği görevlerde başarılarına ve olayları sunuştaki becerisine yakından tanık olduğum Aksoy'un yazdıklarının okuyucuyu saracağına eminim.-

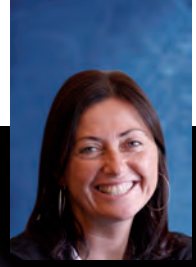
Prof. Dr. Şerafettin Turan, (E.) Kültür Bakanlığı Müsteşarı-
Tarih çok bilgenin adını saydı, Kimisi güneşti, kimisi aydı... Bunlardan bir Yahya Aksoy vardı ki; Tarihi İpek Yolu'na kültürü yaydı...

Prof. Dr. İbrahim Agah Çubukçu, (E.) Türk Tarih Kurumu Bşk. Vekili-
Sayın Yahya Aksoy bu eseri ile bu alandaki ölümsüzler arasına girmiştir. Çalışmasında, ilgili literatür ile beyin arşivini birleştirmiş, bize sosyal bilimlerin birçok dalında kaynak olabilecek çalışmasını kazandırmıştır.

Dr. Yaşar Kalafat, Araştırmacı / Yazar-

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

2 Basit Adımda Çizik Ahşap Mobilyalarınızı Tamir Etmenin Yolu

Bu kolay ev yapımı çözümlerle, ahşap mobilyalarınızda zamanla oluşan çirkin çizikleri yok edebilirsiniz. Üstelik mutfak raflarınızda duran malzemelerle...

Çizilmiş Mobilyalarınız Kısa Sürede Yepyeni Olsun

Günlük hayatın doğal bir sonucu olarak mobilyalarınız zamanla çiziklere ve aşınmalara maruz kalır. Giderek artan yıpranma ve aşınma sonucunda, bir zamanlar

gözünüze çok hoş görünen mobilyalarınızı artık hiç beğenmediğinizi fark edebilirsiniz. Peki, bu mobilyalarınızın ilk günkü, yepyeni görünümlerine yeniden kavuşabileceklerini söylesek? Size, ahşap mobilyalarınızı zımpa-

Sirke ve Zeytinyağı ile Mobilyalarınızı Yenileyin

ralamadan ya da onları profesyonel bir cilacıya göndermeden, çiziklerini çok ucuza giderebileceğiniz bir yöntem sunsak, ne dersiniz?

Bu çözümün en iyi yanı doğal olması ve her mutfakta bulunan malzemelerle kolayca elde edilebilmesi. Ayrıca içinde, solunum yollarınıza zarar verebilecek hiçbir kimyasal madde barındırmadığından, bu işlemi yaparken mobilyalarınızı evin dışına taşımanıza da gerek kalmaz. Bu yöntem, koyu ya da açık renkli ahşap mobilyalarınız için birebir işe yarasa da, tahta yer döşemelerinde pek etkili değildir.

Not: Bu yöntemle en iyi sonucu, üzerinde herhangi bir cila ya da kaplama bulunmayan ahşap malzemelerle alabilirsiniz.

Ucuz Yöntem

Bu etkili formül için sadece iki malzemeye ihtiyacınız var: **sirke** ve **zeytinyağı**.

1/4 bardak beyaz sirke ile 1/2 bardak zeytinyağını bir kâsenin içine dökün.

İşlem

Bezinizi karışıma batırıp, mobilyanızın ahşap yüzeyine iyice yayarak sürün. Bütün karışımı kullandığınızdan emin olun, yüzeyin tümüne aynı işlemi uygulayın. Birkaç saat bekleyip bu büyümlü formülün işe yaramasına izin verin. Ardından temiz ve kuru bir bezle, yağ fazlalığını silin.

Bazıları sirkenin güçlü kokusundan hoşlanmayabilir. Bu durumda, kokulu yağlar ya da ev kokularından yararlanabilirsiniz.

Nasıl İşe Yarıyor?

Sirke, yapısı itibarıyla her türlü çizik ve yıpranmayı yok edecek kadar asit bir maddedir. Karışımın içindeki sirke yüzeydeki lekeleri ve çizikleri yok ederken, zeytinyağı ise ahşabın zamanla kaybettiği rengini ona geri kazandırarak ihtiyacı olan

nemi ve dokuyu korumasına yardımcı olur. Koyu renkli ahşap eşyalar için, beyaz sirke yerine, doğal tannin açısından daha zengin olan elma sirkesi kullanmayı tercih edebilirsiniz. Bu şekilde,

Evinizin havasını
kokulu yağlarla
değiştirebilirsiniz

rengi atmış gibi görünen çiziklere yepyeni bir görünüm kazandırabilirsiniz.

Ayrıca, koyu renk ahşap mobilyaları onarıırken, hazırladığınız karışıma bir miktar öğütülmüş kahve eklemek de işe yarayabilir.

Sonuç: Herkese

gururla gösterebileceğiniz pürüzsüz bir ahşap yüzey. Bu yöntemle, ahşap mobilyalarınızı aylarca koruyabilir-

sınız. Gerektiği takdirde, 4-5 ayda bir ufak rötuşlar yapabilirsiniz. •

aylinyengin@butundunya.com.tr

BEDENİMİZ SU KITLIĞI ÇEKTIĞİNDE

- Bedenimiz su kıtlığı çektğinde kandaki suyu kullanırsa, yüksek tansiyon hastalığına yakalanabiliriz.
- Beden su kıtlığı çektğinde omurlardaki suyu kullanırsa, bel ve boyun fıtığı hastalığına yakalanabiliriz.
- Bedenimiz su kıtlığı çektğinde kemiklerdeki suyu kullanırsa, gut- artrit gibi romatizmal hastalıklara yakalanabiliriz.
- Beden su kıtlığı çektğinde akciğerdeki suyu kullanırsa, astım hastalığına yakalanabiliriz.
- Beden su kıtlığı çektğinde pankreas-taki suyu kullanırsa, şeker hastalığına yakalanabiliriz.
- Beden su kıtlığı çektğinde midedeki suyu kullanırsa, ülser hastalığına yakalanabiliriz.
- Bağırsaklarda su eksilirse, kabızlık meydana gelir ve kolon kanseri olma tehlikesi yaşarız.
- Hücrenin su eksikliği çok artarsa, beynimiz hücreye oksijen göndermeyi keser. Oksijen kesilmesi sonucunda da hücre kanserleşme sürecine girer !!!

Gözle Gönül Arası
Mehmet Uhri

Ateşini Arayan Soba

Elimdeki fotoğraf makinesi ile çekinerek dükkanına baktığımı görünce “Yaklaş hele, nesin, kimsin, soba mısın, baca mı yoksa sac mı? bir anlayalım, sonrasına bakarız” diye seslendi.

Sabah alacasının dağıldığı güneşin yükselmeye başladığı Divriği çarşısında o sıcak yaz günü neredeyse tüm dükkânlar kapalıyken Sobacı dükkânını açmış kaldırıma içerden çıkardığı soba ve diğer aksamaları yerleştiriyordu.

Çarşı açılmamışken sıcak yaz günü dükkânını erkenden açan yaşlı Sobacı dikkatimi çekmiş fotoğrafını çekmek için fırsat kolluyordum.

O ise içeriden çıkardığı tabureyi işaret edip yukarıdaki sözlerle dükkânına davet etti. Uzaktan çay ocağına el edip iki çay istedi. Oturmadan önce bir göz odadan ibaret dükkâna girip bakındım. İlk bakışta antikacı olduğunu düşündürecek kadar eski ve yıpranmış dükkânın içi farklı boylarda soba, soba boruları ve benzer aksam ile doluydu. Bir kenarda istenen ebatta boru yapabilmek için galvanizli sac ve diğer malzemeler göze çarpıyordu.

Çayların gelmesiyle kapı önüne çıkıp Sobacı'nın yanındaki tabureye oturdum. Kim olduğumu nereden geldiğimi ne aradığımı sordu. Bu arada her geçen selam veriyor, bizimki de her seferinde yerinden kalkıp selama yanıt veriyordu.

Dükkânın önüne akşamdan park eden beyaz arabaya içerlemiş söylenip sahibini gören bilen olursa gelsin çeksin diye haber gönderiyordu.

60 yılı aşkın süredir aynı yerde aynı dükkânda babadan kalma sobacılığı sürdürüyordu. Başlangıçta saçtan elleriyle yaptıkları sobaları, sonra döküm sobaları ve günümüzün sobalarını anlattı. Soba yapmayı bırakmış olsa da soba tamiri ve soba borusu yapmayı sürdürüyordu.

“Yaz günü soba arayan oluyor mu? Bu işin tatili yok mu?” diye sorunca hafiften gülümsedi.

“Hayatın tatili mi olurmuş?”

Çalışmadan olmaz, karıncası arısı, kelebeği çalışırken dur biraz tatil yapayım demek yakışık alır mı? Ölene kadar çalışacaksın ki yaşadığın hayat bir şeye benzesin.”

“Yani emeklilik de mi yok?”

“Yok elbet. Emeklilik de neymiş.

Elin tuttuğu gözün gördüğü kadar çalışacaksın. Çocuklara, torunlara maymun mu olayım?”

Sonra “Neden sobacılık? Başka bir işle uğraşmak istemez miydin?” diye sordum.

Bir süre susup çayımı yudumladı. Pek cevap vermek istemiyor gibiydi.

“Başka yapacak iş yok muydu?” diye üsteledim. Dikkatlice yüzüme baktı. Baştan aşağı süzdü.

“Sen beni boş ver. Çıkıp buralara kadar gelip gezip bakındığına göre

bir şeyler eksik kalmış olmalı. Aradığın neyse seni oradan oraya sürüklüyor anlaşılın. Umarım bulursun.”

“Sen hiç aranmadın mı?”

“Bu dükkâna babam ve amcamla gelirdik. Arkadaşlarım okula gider yazları tatil yapar bense çalışırdım. Bilirsin, delikanlılık yılları haylazlık ve hep bir şeylere öfkelenmekle geçer. Nefret ederdim bu dükkândan. Elime makası alıp sac kesmeye başladığımda 11 yaşında bile değildim. Ama ne gidecek yerim, ne gücüm ne de cesaretim vardı.”

“Peki ya sonra?”

“Önce babam öldü amcamın eline baktık. Sonra o da ölünce iki aile üstüme kaldı. Bu nefret ettiğim dükkâna tutunmak ve çalışmak zorunda kaldım. O gün bugün çalışırım. Bu dükkân kaç aile doyurdu, kaç çocuk büyüttü. Benim görevim de böyle yazılmış dedim bu kapı ve pencereden gördüğüm neyse hayat benim için o oldu. Hayatı, insanları burada bu dükkânda tanıdım, burada öğrendim.”

Ayağa kalkıp dükkâna girdi eline bir sac ve bir de sacdan yapılmış soba borusu aldı.

“Söyle bakalım. Sence hangisi daha değerli? Böyle işlenmemiş sac gibi pırıl pırıl düz mü olmak istersen yoksa kıvrılıp bükülüp onun bunun elinde şekil değiştirmiş boruya dönüşmek mi?” diye sordu.

“İle bir soba aksamı olacaksam sobanın kendi olup işe yaramayı tercih ederdim” diye yanıtlayınca yüzü aydınlandı.

“Şimdi oldu. Anlaşacağız galiba

seninle. Bu soruyu kime sorsam ham sac gibi öylece olduğu gibi kalmak istediği yanıtını verirler. Bir tek benim küçük torun boru olmak istediğini söylemişti. Ne hikmetse herkes olduğu gibi kalmayı marifet sanıyor. Eğilip bükülmeden yaşamayı onur addediyor. Bu dünyaya ham gelip ham gittiğinin farkında bile olmadan geçip gidiyor.”

“Sen nasıl yanıtlardın kendi sorunu?”

“Bu soruyu kendime sormayı uzun süre önce bıraktım. Ama bu Sobacı dükkânından görebildiğim kadarıyla insanlar da az çok soba aksamına benziyor. Kimi neyin parçası olduğunu bile bilmeden bu sac levha gibi yaşıyor ve boş teneke hesabı en çok onların tıngirtisi işitiliyor. Eğilip bükülmeden işe yaramadan yaşamayı marifet sanıyor en çok tıngırtı boş saçtan çıktığı için herkes onlarda hikmet var zannediyor.”

“Peki ya diğerleri?”

“Geri kalanların büyük kısmı soba borusuna benziyor. Hep göz önünde oluyor, kendi başlarına işe yaramayıp el ele tutuşmadan iş görmüyorlar. Bir şey üretmeseler de içinden geçenleri öylece aktarıp gidiyorlar. Ancak hep ateşten uzak duruyorlar. Boru olup diğer borularla birleşmeyi herkese benzemeyi aktardıkları ile yetinmeyi biliyor bununla mutlu oluyorlar. Boru olmazsa soba yanmaz biliyor kendilerini fasulye gibi nimetten sanıyorlar. Buradan bakılınca bence dünyayı o soba borusuna benzeyen tipler yönetiyor.”

“Peki ya sobalar. Onlara benze-

“Buradan bakılınca bence dünyayı o soba borusuna benzeyen tipler yönetiyor.”

yen yok mu?”

“Var elbet. Dünyanın acısını külfetini onlar çekiyor. Ancak öyle yalnızlar ki, kimse onları görmüyor, sesini duymuyor. Onlar ise inadına ateşi içine alıp acıyı eğirmeye, çevreye ışık ve sıcaklık olarak vermeye çabalyorlar. Öğretmenlerin hemen hepsi benim için sobadır. Ateşe sığağa direnip evcilleştirir ve çevrelerine yayarlar. Herkes onlara güvenir. Boru gibi dayanıksız olmadıklarını bilir. Ama yine de seslerini duymazlar.”

“Peki ya sen bunlardan hangisisin? Bunca bilgiyi derlediğine ve içimi ısıtacak biçimde aktarabildiğine göre benim gözüme emektar ve deneyimli bir soba gibi görünüyorsun.”

“Yok, o kadar değil. Boru istemeyen küçük bir eski zaman mangalı olup içimde ateşi zapt edebiliyor ve yayabiliyorsam ne mutlu bana. Beni boş ver, asıl sen ne olduğuna karar ver de yoluna öyle devam et.”

“Tavsiyen var mı?”

“Kimseyi, özellikle kendini kandırma. Sobayı unutturup dumanın sıcaklığıyla ortalığı ısıttığını iddia eden sahtekâr soba borularından olma yeter. Onun bunun ateşini kullanıp kimsenin ateşine külüne sahip çıkma. Neysen, ne kadar olabiliyorsan o kadar ol. Gerçi bu topraklarda boru gibi olup

hak etmediği halde nimetten sayılmaya eğilimli o kadar insan var ki sanırsın hayat sadece onların bildiği gibi. Uzak durmanı ve onlar gibi olmamanı tavsiye ederim.”

Bu sözlerden sonra Ali Baba'nın çay ocağına el edip iki çay daha söyledi. Bu arada birkaç fotoğrafını çekmeme izin verdi. Tamir için gelen sobanın paslanan sacını sökmeye başladı. Yaşına rağmen elleri hayli güçlü olmalıydı. Sobanın sacını elma soyar gibi kısa sürede çıkarıverdi. Bir ara kafasını kaldırıp “sahi ne iş yapıyordun” diye sordu.

Cevap veremedim. Israrla yüzüme bakıp yanıt beklediğini görünce “Hiç... Ateşini kaybetmiş garip bir sobayım, onun bunun ateşine yanaşıp ısınmaya çalışan, ateşini arayan bir sobayım, sanırım” diye yanıt verdim.

Bir şeyler söyleyecek gibi oldu sonra vazgeçti. Bir süre daha elindeki soba ile ilgilendi. Çayımın son yudumunu devirdiğimi görünce eliyle kalk git dercesine işaret yapıp; “Hadi git artık oyalanma. Aradığını kendinde ara, orada burada zaman yitirme. Umarım bulursun” dedi ve tekrar işine döndü. Selam verip yanından uzaklaştım. Güneş yükselmiş sıcak geçecek bir günü daha işaret ediyor, Divriği çarşısı ise yeni açılıyordu. Geri dönüp uzaktan bizimkine baktım, o küçücük kapı ve pencerenin ardında elindeki sobayı adam etmeyi sürdürüyordu. Kapının önündeki beyaz araba ve sahibinden ise henüz haber yoktu. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Otoyolları Neden Hiç Sevmiyorum?

Şehirlerarası yolların, taşradaki kasabaların tam yüreğinden geçtiği altmışlı yıllarda, Anadolu’da seyahat etmek benim için çok zevkliydi. Oysa günümüzdeki otoyollar o şirin kasabaların epeyce uzağında kaldılar. Bu yüzden aslında her birinde görülmeye değer ilginç yaşamların olduğu o küçük yerleşim birimlerini yalnızca birbirlerine yakın inşa edilmiş evlerden oluşmuş bir ayrıntı olarak görüyoruz uzaklarından geçip giderken.

Bense, hâlâ belleğimden silinmeyen anılarla dolu olan geçmişin, o zevkli otobüs yolculuklarını özliyorum.

Nasıl özlemeyeyim ki?

O eski stabilize yollar bizi, günün ve gecenin değişen saatlerinde, hiç tanımadığımız insanların yaşadığı ve evvelce hiç görmediğimiz küçük kasabaların tam bağrından geçirir, o sayede birkaç dakikalığına da olsa misafirleri olurduk.

Dışarıda kar fırtınasının olanca şiddetiyle sürdüğü gece yarıları, koltuklarına yerleştiğimiz sıcak otobüslerin pencerelerinden bakarak içinden geçtiğimiz kasabaları gözlemlemeye çalışırdık.

Çoğu ahşap ve cumbalı bazılarıysa yığma olarak yapılmış evlerin perdeleri sınıksız örtülmüş, ışıkları kapatılmış olurdu o soğuk gecelerde.

İçlerinde birilerinin yaşayıp yaşamadığını merak ederdik hep. Sonra, çatılardaki taş bacalardan çıkan soba dumanını fark ederdik. O zaman birkaç metre ötesinden geçip gittiğimiz o küçük kasaba evinde yaşayan birileri olduğunu anlar, nedenini bilemediğimiz bir sevinç duyardık.

Şöyle bir düşünsenize: Sabah, büyük bir kentten kalkmış olan otobüsünüz gün boyu yol aldıktan sonra gecenin geç bir saatinde, adını sanını bilmediğiniz küçük bir kasabadan geçiyor. Dışarıda kar, tipi, boran savrulup dururken, parke taşlı daracık kaldırımlar boyunca sıralanmış evlerde kilimlerin üzerine serilmiş yün döşeklerde uyuyan, ya da uykuya boş verip sıcak sobalarının başında toplanmış bir aile var. Elinizi uzatsanız tutacağınız kadar yakınlar size. Ve siz saniyelerle ölçülecek kadar kısa bir sürede yanlarından geçip gidiyorsunuz. Belki otobüsünüzün sesi bir anlığına tatlı uykularını bölüyor ve bir kez daha hiç tanımadıkları yolcuların evlerinin dibinden hızla geçip gittiğini düşünüp, yeniden yorganlarına gömülüyorlar.

Altmışlı yıllarda hep yaptık o yolculukları. Çoğunlukla gecenin geç saatlerinde, o uzak kasabalarda kepenkleri indirilmiş dükkânların ve sessizliğe gömülmüş evlerin önünden geçip gittik. Çoktan el ayak çekilmiş olurdu. Yalnızca bazı evlerin pencere-lerinde soluk ışıklar görünürdü. "Henüz yatmamışlar" diye geçirirdik içimizden.

Yaz geceleri ise kavak ve söğüt

ağaçlarının dallarına sarı, kırmızı, mavi renklerde lambalar asılmış çay bahçelerinin önünden geçerdik. Tahta masalarda tek tük insanlar seçilirdi. Yatmak için vaktin erken olduğunu düşünen, ya da gidecek başka bir yerleri olmadığı için orada zaman geçiren kasabalılardı. Çay bahçeleri kaşla göz arasında gerilerde kalırken otobüsümüz ortalıklarda kimselerin dolaşmadığı loş ışıklı caddelerden bozkırların karanlığına doğru akıp giderdi.

Karanlığın içinde kaybolmuş ve adını bile bilmediğim o küçük kasabalarda yaşayan insanları tanımak isterdim hep. Yaşamlarını merak ediyordum. Gün boyu ne yaptıklarını, nasıl vakit geçirdiklerini, gecenin sessizliğinde odalarına çekilene kadar geçen süre içinde nelerle uğraştıklarını bilmek isterdim.

Keşke o yolculuklardan birinde

otobüsümüz bir gece yarısı arızalansaydı da o kasaba evlerinden birine tanı misafiri olarak sığınsaydık diye çok düşlemişimdir.

Başka mevsimlerde de geçerdik o kasabalardan. O tek şeritli eski yollar güllerin ve hanımelilerin kokularının günün ilk ışıklarına karıştığı yaz sabahları, bizi o küçük yerleşimlerin yüreğine kadar götürürdü. Bu kez yaşayanların çoğu uyanmış olurdu. At arabaları, katırlar ve ender olarak da eski püskü traktörlerle tarlalarına, bağlarına gitmek üzere yollara düşmüş olurdu kasabalılar. Otobüsümüz bu kez yavaşlayarak geçerci. Kasaba girişine kadar asfalt olan şehirlerarası yol birden yerli taşlarla döşenmiş sarsıntılı bir yola dönüşürdü. Önünden geçtiğimiz bahçeli küçük evleri, o bahçelerdeki hatmi, akşamsefası ve filbahri çiçeklerini, sarı ve kırmızı renkli güllerin sardığı çardakları merakla izlerdik.

Bazı bahçelerde ev halkının taş ve kilden yaptığı ilkel fırınlar olurdu. Yol kenarlarındaki çeşmelerin önünden geçerdik. Ortalıkta dolaşan büyükbaş hayvanlar bir süreliğine yolu kapa-

tırlardı. Otobüsün açık camlarından soluduğumuz gübre ve saman kokusu buralarda, çıkıp geldiğimiz büyük kentten farklı bir yaşam tarzının hüküm sürdüğünü hissettirirdi bize.

Kasabanın merkezi yerinde daracık bir çarşıdan geçerci otobüsü-

müz. O zamanın şehirlerarası yolları özellikle kasabaların içlerinden geçecek şekilde yapıldığı için bazen rengârenk bir çarşının içinde buluverirdik kendimizi. Şoförümüz hızı iyice keser, bizler de bu sayede çevreyi daha iyi görebilme fırsatı bulurduk. Genellikle keçe atölyelerinin, kavanozlarda renkli şekerlerin bulunduğu bakkal dükkânlarının ve kumaşçıların önünden geçerdik. Kumaşların parlak renkli desenleri gözümüzü alırdı. Sonra çömlekçiler, tenekeçiler, halı tezgâhları derken, karaağaçların altında suskunluğunu yaşayan bir mezarlıktan geçip yine asfalt şehirlerarası yola kavuşurduk. Beş dakika geçtikten sonra kasaba gerilerde kalmış olurdu.

Yıllar önce bir eylül gecesiydi. Ablamın öğretmen olarak atandığı Anadolu kasabasına giden bir şehirlerarası otobüsün içindeydik. Vakit gece yarısını epeyce geçmişti. Yolcuların çoğu uyuklamaktaydılar. Bir ara içinden geçtiğimiz karanlığın uzağında bir yerlerde sanki yüzlerce ateş böceği yanıp sönüyorlarmış gibi pırıldayıp duran ışıklar dikkatimi çekti. O bölgede hiçbir yerleşim biriminin olmadığını biliyordum.

Otobüsümüz o yöne doğru ilerliyordu. Biz yaklaştıkça, ışıklar büyüdüler ve daha geniş bir alanı aydınlatmakta olduklarını fark ettim. İyice yaklaştığımızı da ne olduklarını anladım:

Uzaklardan görüp de ateş böceğine benzettiğim ışıklar, tütün tarlalarında gece yarısı çalışmakta olan rençperlerin etraflarını görmek için uzun sırlara astıkları fenerlerin ışıklarıydı. Kadın, erkek, çoluk, çocuk gecenin o saatinde kafalarını bile kaldırmadan tütün kırmakla meşgul-düler. Otobüsümüzün son hızla yanlarından geçip gittiğini bile fark etmediler. Buna karşın memleketimizin evvelce hiç görmediğim bir ucunda ve gecenin bir yarısında, geçim derdi uğruna tütün kıran insanlara dokunacak kadar yakınlarından geçmiş, fener ışığında fidelerin üzerine eğilmiş rençperlerin görüntüsü kolay kolay unutamayacağım bir fotoğraf karesi gibi belleğime kazınmıştı.

Keşke o eylül gecesi, şoförümüzün aklına esip tam da tütün tarlalarının ortasında zorunlu bir mola verseydi. Örneğin, on dakikalığına içinden geçtiğimiz ovanın temiz havasını teneffüs etme molası olsaydı. Dışarı çıkıp, tütün fidelerinin geceye

yaydığı kokuyu içimize çekerken, sırkaların ucundaki fenerlere yardımcı olmak istercesine karşı dağların cep-helerinde yansıyan mehtabın ışığını seyretseydik. Kim bilir belki de var güçleriyle tütün kırmakta olan rençperler bizi yanlarına çağırıp, gazocakları üzerinde pişirdikleri çaylarından ikram ederlerdi. O gece bunu çok istemiştim. Ne yazık ki gerçekleşmedi bu beklentim.

Günümüzde, şehirlerarası otoyollar o küçük kasabalara hiç uğramıyorlar. Hatta şehirlerin bile uzağından geçiyorlar. Ahşap, kâgir ve yığma konutların içinde yaşayan insanlar da uzaklarda kaldı. Bu yüzden pencerele- rindeki soluk ışıkları ve kış geceleri bacalarından yükselen soba dumanlarını göremiyoruz. Onlar da bizi göremiyorlar. Sade yaşamları, can sıkıntıları ve çoğunlukla gerçekleş- memiş olan düşleriyle o insanlar bize, biz de onlara uzak kaldık.

Şimdilerde, şehirlerarası bir otobüs yolculuğuna çıktığımızda, o kasabaları uzaklardan zorlukla seçilen hareketsiz kartpostallar olarak görebiliyoruz yalnızca. Sonra hızla geçip gidiyoruz epeyce ötelere ve herkes yine kendi yaşamında kalıyor. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

ÖNCE TANRIÇALAR VARDI

Yazan: AYŞEGÜL ÇELİK

Son yıllarda, mitolojinin içinden gelen karakterlerle sıkça karşılaşır olduk. Üç başlı ejderler, yılan saçlı kadınlar, filmlerden, dev afişlerden, büyük ekran televizyonlarımızdan günlük yaşantımızı gözlüyorlar adeta. Ülkemizde de serüvenleri ilgiyle izlenen mitolojik karakterler, insan yüzlü tanrılar, ateş kusan devler, orman cinleri, yüzyıllardan sonra yeniden insanın gündelik yaşamının birer

Tanrı Zeus'un aslında bir "dişi" (diğer bir deyişle tanrıça!) olduğunu duymak sizi şaşırtır mı?

parçası haline geldiler. Günümüz insanı bu karakterleri diline kondurduğu “Herkül kadar güçlü, Afrodite kadar güzel” gibi deyimlerle karşıladı. Böylelikle eski dünyanın kahramanları bin yılları aşırıp aramıza karıştırdılar. Çeşit çeşit tanrıçanın adını, onlarca kahramanın özelliklerini, maceralarını öğrendik, artık çocuklar bile onlar hakkında fikir sahibi oldular. Peki ama bu çeşit

çeşit kahramanın, tanrı ve tanrıçanın yirminci yüzyılda sanat malzemesi olarak kullanılmalarından önceki durumları hakkında ne biliyoruz? Örneğin, herkesin aşına olduğu, tanrı Zeus’un aslında bir “dişi” (diğer bir deyişle tanrıça!) olduğunu duymak sizi şaşırır mı?

İÖ 3000’lerde, yani günümüzden 5000 yıl önce anaerkil tapımın yaşandığı Ege Uygarlığı, oldukça hızlı sayılabilecek bir biçimde ataerkil tapıma geçmiştir. Ataerkil tapım, adından da anlaşılacağı gibi, anaerkil inançların tersine, varlığı erkek ilkeye bağlar. Fiziksel güce bağlı yaşam da kalma gerçeği tarım toplumunda güçlü olanı yani erkeği ön plana çıkararak, kadının doğurganlığına duyulan şaşkınlık ve bağlılığı kısmen azaltmıştır. Ancak bu köklü değişim, Ege’nin genç sayılabilecek toplumsal yaşamında kolay sindirilememiş, eski inançların sentezleri ancak yeni durumlarla bağdaştırılarak değişebilmiştir. Bugün

GÜNÜMÜZDEN 5000 YIL ÖNCESİNDE ANAERKİL TAPIMIN YAŞANDIĞI EGE UYGARLIĞI, OLDUKÇA HIZLI SAYILABİLECEK BİR BİÇİMDE ATAERKİL TAPIMA GEÇMİŞTİR.

tanıdığımız, aşk, savaş, bereket, güneş vd. tanrıları bu değişim sonucunda ortaya çıkmıştır.

Eğer dinler antropolojisine, mitolojiye, efsanelere özel bir ilgi duymuyorsak, Antik Yunan tanrıları hakkında bildiklerimiz yalnızca beyazperdenin bize aktardığı kadarıdır; insan biçimli, insan arzulu, insan zayıflıklarına sahip ancak bir türlü ölmeyen yaratıklardır Antik Yunan tanrıları. Onların böyle tasarımılandıkları bir gerçek, ancak Yunan tanrılarının bugün tanıdığımız hallerine gelmeden önce geçirdikleri karanlık bir dönem vardır ki, yaşadıkları çeşitli karmaşık ilişkiden çok daha önemlidir.

Bir zamanlar kadın tanrı, yalnızca duvar kabartmalarında, küçük taş heykelciklerde somutlaşan büyük bir gücü simgeliyordu. Son derece soyut ve büyüklüğüyle korkunç sayılabilecek bir güç; toprak ana, bereket ana, yaratıcılığına eş bulunamayan ana tanrıça gibi... Tanımlandığında; mevsimleri, zamanı, yaşamı, varoluşu herşeyi açıklayan korkunç ve tasavvur

edilemez bir varlık! Ege uygarlığında baskın ve uzun süreli bir ana tanrıça tapımına rastlanır. En eski Ege uygarlıklarından Minos'da ölülerin topluca bir mezara gömülmüş oldukları görülür. Girit ve Kyklad'larda ise erken Minos döneminden itibaren ölüer ayrı ayrı gömülmüşlerdir. Bu yeni gömme usulü, klanın artık dağılmaya başlamasının bir belirtisi sayılmış, söz konusu kültürlerde kabileden devlete gidişi gösteren bir aşama olarak kabul edilmiştir. Kutsal ve ana sayılan toprağın tüm bireylerin birleştiği ortak yer olması, işte bu dönemde bireysellik kazanmaya başlar.

Değişen toplumsal yapıyla birlikte anaerkil inançta da çatlama başlanmıştır. Tanrıçaların tahtlarının sallandığı bu dönemin izi Atina'nın günlük yaşantısında kolayca görülebilir:

Artık kentleşmiş olan, Atina'da

bir yurttaş, resmi olarak kişisel adı, baba adı ve bucak adıyla tanınırdı. Bucak, doğumunun kayıtlı olduğu kent ya da köy yöresiydi. Yunanlar'ın tipik klan adlarında Yunanca'da dişil olan "id" ögesine dayanan ve ata adını belirten "idas" biçiminde bir sonek vardır. Günümüze uyarlayacak olursak, annenin soyadıyla anılmaktır bu. Aynı biçimde erkek kardeş anlamında kullanılan Adelpoş sözcüğünün kökü; "aynı döl yatağından doğmuş" anlamına gelir. Bütün erkek çocuklar için kullanılan bu sözcük yine ana yanlı bir geçmişi gösteren dilbilimsel bir örnektir.

Ancak, Ege'nin kudretli tanrıçaları, zamanla bölünen klan düzenine eşlik etmek zorunda kaldılar, bu yeni zamanda yaşamda kalmak anlamına gelen fiziksel güç kaynağı gereği simge olarak "erkek"i kullandığından tanrıçalar da belirgin

eril niteliklerle donanmaya başladılar ve değişmekte olan yeni toplum biçimine uyarak sessiz sedasız dönüştüler.

Ataları Minos'lu olan Demeter (topraktaki bereketin tanrıçası), erken dönemlere ait pek çok yontuda tasvir edilmiş, pek çok efsanede boy göstermiştir. Yalnız Demeter'in bu dönemde artık bir erkek ortağı

Demeter ve İosion

vardır. (Eşi ya da oğlu gibi) Bu erkek, boğa ile özdeşleştirilmiştir. Boğa da gücünden duyulan korkuyla birçok topluma tanrısal ilhamlar vermiş bir erkek ögedir (Gılgamesh ve karşısına dikilen göklerin boğası ya da Minos ecesini kendine âşık eden Minotaurus gibi). Demeter'in yanındaki ister gerçek bir boğa, ister boğa maskeli bir kral olsun, tanrıça yalnız değildir çünkü erkek tanrı sessiz sedasız gündeme gelmeye başlamıştır artık. Demeter'in, Jason'la üç kez sürülmüş bir tarlada sarmaş dolaş olması sonucunda tüm insanlar tarla sürmeyi ve saban kullanmayı öğrenirler.

Insanoğlunun tarım toplumuna dönüşmüş olduğunu müjdeleyen bu yeni dönemde, toprağı sürerek gücünü sabitleştiren erkek de söylenelerde belirtmeye başlar ve yaratıcı kadın imgesi erkeksi niteliklerle donanır. İnsanoğlunu, yeni keşfi olan toprak ve tanrısal armağan sabanla bir süre için olduğu yerde bırakarak yeniden modası geçmekte olan tanrıçalara dönüşüm, çünkü burada karşımıza çıkan tablo ilginçtir.

Tanrıların yaşadığı yüce Olympus dağının ecesi, tanrıları tanrısı Zeus'un eşi Hera, anaerki niteleklerini bırakan ilk tanrıçadır. Hera, önce

Troya'yı kuşatan Akha'ların tanrıçası oldu ve böylece erken bir tarihte Olympus ecesi, yeni ataerki dünyanın egemeni Zeus'un eşi olarak ululandı. Olympia'daki en eski tapınak Hera tapınağıdır.

Olimpiyat oyunlarının kurucusu olarak gösterilen tanrı Herakles'in adının sözcük anlamına bakacak olursak bunun "Hera'nın başarısı" anlamına geldiğini görürüz. Söylence-lerde daima Hera'nın nefretini üstüne çeken Herakles, her defasında onunla çatışır ve Hera'ya karşı savaşırken gösterdiği yiğitlikler giderek ününün yayılmasını sağlar ve sonuçta Zeus'un bu gayrimeşru oğlunu da (tıpkı Herkül gibi) Olympus'a alarak ölümsüzlük verdiği söylenir.

Roma'da Herakles'e oldukça erken bir dönemde tapılmıştır. Ancak ona tapılırken yanında gösterilen kadın da eşi olarak düşünülmüş ve çeşitli

Tanrıça Hera

arkeolojik bulgular- da bu kadınla Hera arasında büyük benzerlikler gözlemlenmiştir. Eğer bu kadın Hera ise, Hera önceden Zeus'un değil de Herakles'in eşi demektir. Öyleyse kolayca Zeus'un ilk eşinin kim olduğu bilinmiyor denebilir. Yalnız Aristoteles'in dediği gibi Hellenler'in eski yurdu Dodona kenti dolaylarında başka bulgular devreye girer, zira

Zeus Tapınağı - Dodona

kesme işini yapan kadının kutsallığıyla birleşmiştir ve tıpkı saban gibi, bilgi ile birlikte insanlığa bir tanrı ya da tanrıça tarafından verilmiştir. Önceleri kadın kutsallığıyla birleşerek ululanan balta artık Zeus'ta bulunmaktadır.

ZEUS KARIA'DA BİR KADININ ELİNDEN ALDIĞI HITİT BALTASIYLA SİMGELENMİŞ VE TAPIM GÖRMÜŞTÜR.

Dodona'da eski bir Zeus tapınağı vardır. Anlatıldığına göre, Dodona'da Hera'ya Dione ya da Dia adıyla tapılıyordu. Zeus'un (Hint Avrupa dilinde Dyeus) dışından başka birşey değildir Dione. Yalnızca ataerkil bir Hint Avrupa tanrıçası olarak, aslolan erkek tanrıya göre adlandırılmıştır. Bu iki kültürün ataerkil Yunan'da kaynaşması, tanrıça ile tanrının evliliğiyle kolaylaştırılmış, kabullenilebilir yeni bir simgeye kavuşturulmuştur.

Sözümüz simgelere geldiğine göre tanrıçaların yerlerini erkek tanrılara bırakma öyküsüne bir simge daha ekleyebiliriz; balta. Birçok toplumda kutsal sayılan baltanın asıl kullanıcısı kadındır. Baltanın kutsallığı ilkel toplumlarda ağaç

Karia'lı Zeus çift taraflı baltayla simgelenmektedir. Amazon ecesini öldürdükten sonra onun silahlarını kuşanan Herakles bu baltayı soyuna geçirmiş soy içinde el değiştiren balta sonunda baştanrı Zeus'a armağan edilmiştir.

Yani Zeus Karia'da bir kadının elinden aldığı Hitit baltasıyla simgelenmiş ve tapım görmüştür. Diğer bir deyişle Zeus, gücü ilk sahibinden devralmış ve bu Ege tarihinin kayıtlarına art arda eklenen çeşitli efsanelerle geçmiştir. Tıpkı toprağın bereketini sağlayan tanrıçanın bir erkekle sarmaş dolaş olmasından sonra tüm insanlığın saban bilgisine kavuşması gibi.

Öyle görünüyor ki, yirmibirinci yüzyılda, yeni yüzler kondurarak izlediğimiz tanrıçaların, filmin ilk yarısındaki çehreleri bildiklerimizden çok farklı, çok daha renklidir ve efsaneler tarihin bir çok bilinmezine öykülerle sessizce ışık tutmaya devam etmektedir. •

Kaynakça: Thompson, George "Eski Ege" Cilt 1 Mansel, Müfit. "Ege Uygarlığı" Kabağaç, Cevat Ş. "Anadolu Tanrıları" Champbell, J. "Yaratıcı Mitoloji"

KASIM AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

OYUN SONU: 1.b5 [1.a5? Şb5+] 1...Şd5 2.a5! [2.Şb3? c4+ 3.Şb4 Şd4 4.b6 c3=] 2...Şd6 3.Şb3 h5 4.Şc4 [4.a6? Şc7 5.Şc4 Şb6+] 4...h4 5.a6! Şc7 6.Şxc5 h3 7.b6+ Şb8 [7...Şc8 8.Şc6 h2 9.b7+ Şb8 10.Şb6 h1V 11.a7#] 8.Şc6 h2 9.a7+ Şa8 10.Şc7 h1V 11.b7+ Şxa7 12.b8V+ Şa6 13.Vb6#

KURGUMAT: 1. Afg4! 1. ... dxe3 2. Vd5 2. ... Şf1 3. Vh1# 1. ... Şd2 2. Va2+ 2. ... Şd3/c1/c3 3. Vc2# 2. ... Şe1 3. Fg3# 1. ... d3 2. Va2 ad lib 3. Fg3#

YANITLAR

1-(c) Büyüleyici	9-(a) Ölçüt
2-(a) Fırsat, kelepirc	10-(b) Ovma
3-(a) Görüngü	11-(d) Temel
4-(d) Köprü yol	12-(a) Eğilim
5-(b) Buluş	13-(b) Serbest vuruş
6-(c) Yavaşlatılmış	14-(c) Saygınlık
7-(d) Sesleme	15-(c) Reklam bandı
8-(c) Çift	

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(d) Sinema
- 2-(a) İspanya
- 3-(b) 1935
- 4-(b) 114
- 5-(d) Tramvay
- 6-(a) Toksikoloji
- 7-(c) Çöl yak
- 8-(b) Budak
- 9-(a) Milyon
- 10-(d) Helyum
- 11-(c) Damla

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	K	I	L	I	Ç	A	L	İ		P	A	Y	A	S	
2	E	L	A		E		E	L	B	E		A	Z	A	K
3	R	I	Z	A	N	U	R		A	R	A	S	T	A	
4	İ	C	A	Z	E	T		K	L	İ	P		E	T	İ
5	M	A	N	A		A	R	M	A		R	O	K		T
6	A		Y		U	R	A		T	R	O	L		T	E
7	N	U	A	R		İ	S	A		O	N	U	R		N
8	H	M		İ	S	T	İ	N	A	T		K	A	L	E
9	A	R	A	C	I		M	A	R	A	L		T	A	K
10	L	E	G	A	T	O		N	A		A	B	E	S	
11	İ		A		M		K	E	K	O	V	A		T	İ
12	S	İ	M	Y	A	C	I		A	V	A		Ç	İ	T
13		S	E	T		İ	N	İ		A	N	T	İ	K	A
14	R	O	M		A	N	A		E		T	A	T		A
15	E	T	N	İ	K		L	A		M	A		A	R	T
16	T		O		I	L	I	M	A	N					
17	İ	K	N	A		E		A	R						
18	N	E		F	A	V	A		S	A					
19	A	F	E	R	İ	N		B	E	Y					
20		E	R	O	T	İ	K		N	A					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

YARININ BÜYÜKLERİ

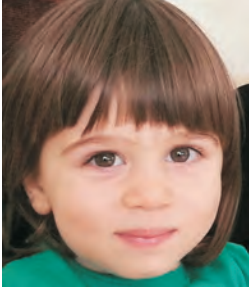
Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

*Bedir Emir Çekmece,
Antakya*

Melek Defne Kara, Mersin

*Muhittin Mert Kara,
Mersin*

Karyay Keskinok, Ankara

*Lidya Keskinok,
Ankara*

Şimal Ilgaz, Ankara

Lialusin Sarigül, İstanbul

Utku Takır, Bartın

Kağan Mumcu, *Trabzon*

Bensu Taşdelen, *İstanbul*

Bilge Kağan Kargalı, *Balıkesir*

Nil Belli, *İskenderun*

Çağlar Mete Yiğit, *Ankara*

Ülkü Bilge Özbayram, *Ankara*

Ekrem Türk, *Ankara*

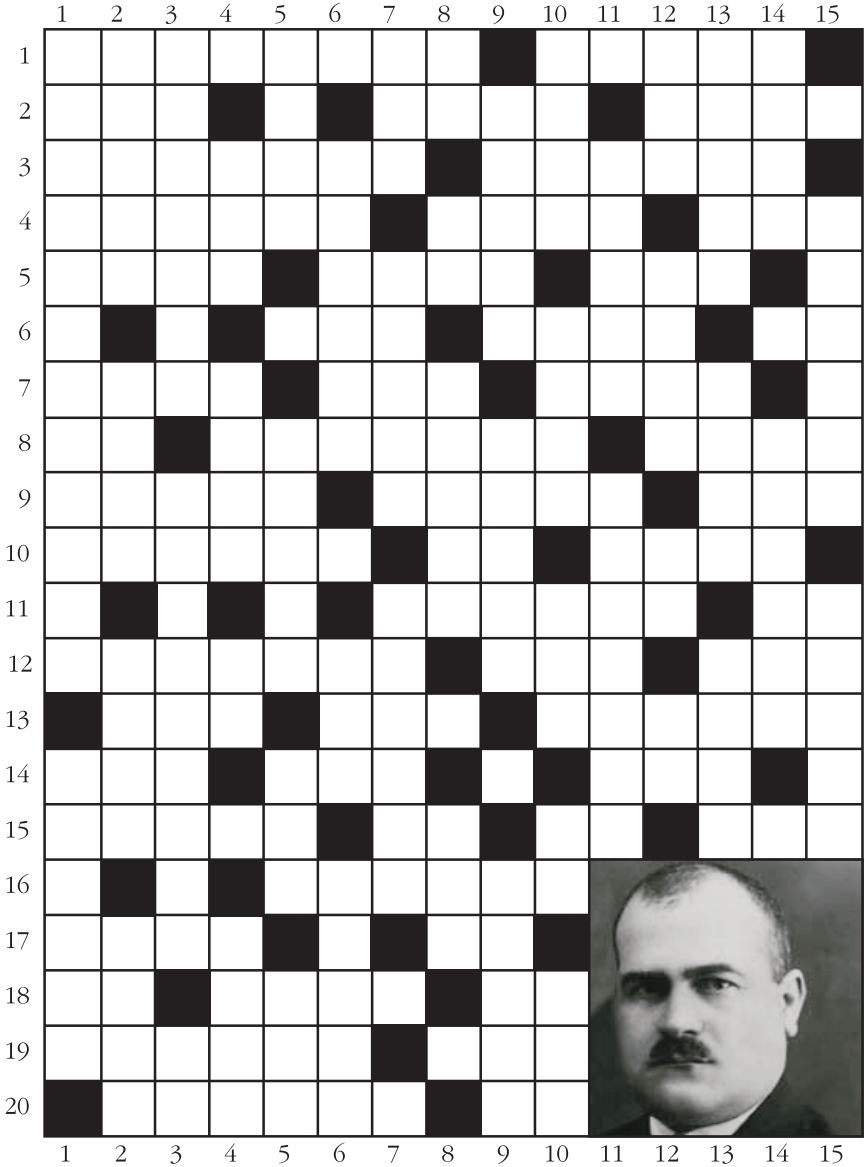
Tilbe Melis ve Beren Eşkin, *Kocaeli*

Deniz Sever, *İstanbul*

Ece Gencil ve Duru Sunay, *İzmir*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Fotografda görülen ve ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün de yaverliğini yapmış olan asker ve siyasetçimiz. - Hatay ilinin bir ilçesi. 2-Bir göz rengi.- Orta Avrupa'nın en uzun nehirlerinden biri.- Karadeniz'de bulunan bir iç deniz. 3-Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Milli Eğitim Bakanı olan siyasetçimiz.- Çarşılarda aynı işi yapan esnafın bulunduğu yer. 4-Onay.-Genellikle televizyonda gösterilmek üzere hazırlanan, bir müzik parçasını görüntü eşliğinde veren film.- Hitit. 5-Anlam.- Geminin yürümesine hizmet eden direk, seren, ip, halat ve yelken takımı.-Satrança özel bir hareket. 6-Sınır nişanı.- Teknelerle suyun dibinde sürüklenerek çekilen, huni biçiminde geniş ağızlı balık ağı.-Bir cetvel türü. 7-Dana budundaki kemiksiz ve sinirsiz olan en büyük kaba et.- Bir peygamber.-Haysiyet, şeref. 8-Hektometrenin kısa yazılışı.- Dayanak.- Antalya'nın bir ilçesi. 9-Bir işte alıcı ile satıcının arasını bulan kimse.- Dişi geyik.- Bayramlarda caddelere kurulan süslü kemer. 10-Bir parçanın notalarını ara vermeden birbirine bağlayarak söylemek.- Olumsuzluk belirten bir ek.- Akla ve gerçeğe aykırı. 11-Antalya iline bağlı turistik bir belde.- Boru sesi. 12-Paulo Cuelho'nun bir yapıtı.- '.... Gardner (ABD'li bir aktrist).- Pamuktan dokunmuş basma. 13-Voleybolda bir maçın her bir bölümü.- Küçük erkek kardeş.- Tarihsel değeri olan eski eşya. 14-Şekerkamışından yapılan sert bir içki.- Maksim Gorki'nin bir yapıtı.- Lezzet. 15-Kavimle ilgili.- Bir nota.- Eski dilde su.- Arka, geri. 16-Soğukla sıcak arası olan iklim. 17-İnandırmaya çalışma.- Güzel sanat. 18-Bir soru sözü.- Bakla ile yapılan bir meze türü.- Nazi hücum kıtası. 19-Bravo anlamında bir sözcük.-Toros dağlarının batı uzantısı olan sıradağlar. 20- Cinsel objeleri çağrıştıran.- Sodyumun simgesi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1932 yılında Dünya güzeli ünvanını kazanmış olan güzelimiz.- Gözün en iç tabakası. 2-Erzurum'un bir ilçesi.- Kabe'nin hac zamanı dışında ziyaret edilmesi.- Bir çeşit acı kırmızı biber.- Terazi gözlerinden her biri. 3-Bir çeşit İtalyan makarnası.- Mondros mütarekesinin imzalandığı İngiliz zırhlısı.- Rütbesiz asker. 4-Üye.- İstek, talep.- İterbiyumun simgesi.- Uzun ve kıvrıkcık saç. 5-Ağzın çevresinde yer alan omurgallarda çignemeyi sağlayan kemik donanımı.- Sivrisinekler tarafından yayılan öldürücü bir hastalık.- Cömert.- İlişkin. 6-Merkür gezegeninin diğer adı.- Buğday, arpa, yulaf vb.nden elde edilen ve ardıçla kokulandırılan bir tür alkollü içki.- Osmanlı döneminde yaşamış ünlü minyatür sanatçısı. 7-Bir çoğul eki.- '.... Öztekin (sinema ve tiyatro sanatçımız).-Marmara denizinde bulunan bir ada. 8-Vilayet.- Kilometrenin kısa yazılışı.- Gelenek.- Fakat, lakin. 9-İstanbul'un Fatih ilçesinde bir semt.- İri taneli bir bezelye türü.- '.... Lüpen' (Maurice Leblanc'in akıllı ve kibar bir hırsız karakterize ettiği bir yapıtı). 10-Birçok farklı kültürün efsane ve mitolojisinde bulunan doğaüstü yaratık.- Bir geminin izlediği yol.- Çevresine oranla alçakta bulunan coğrafi düzlük.- Manganez elementinin simgesi.- Avuç içi. 11-Makinelerin üzerindeki koruyucu metal kapaklar.- Ballıbabagiller familyasından, siyahımsı mor renkli çiçekleri olan, hoş kokulu, batı Akdeniz kökenli bir tür. 12-Matem.- Bir şeyin akmasına yarayan üst yanı açık boru.- Baryumun simgesi.- Uzaklık işareti. 13-Bugünkü orta Meksika bölgesinde 14. ve 16. yüzyıllar arasında yaşamış bir halk.- Türlü nedenlerden başarıya ulaşamamış kimse.- Çok hızlı koşabilen yırtıcı bir hayvan. 14-Bir zaman birimi.- Esnek, ince kauçuk veya kauçuklu şerit. 15-Piston.- Söz dinleme, boyun eğme.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

AYIN OYUNU

Askıda Piyonların Yönetimi Sorunu

Jules Moussard (2487) - Etienne Bacrot (2694)
Fransa Şampiyonası Saint-Quentin (10), 19.08.2015

Beyaz, c5–piyonuna karşı durağan bir baskı kurmuş. Gelişimini tamamlayan siyahın ise askıda piyonları yönetmesi oldukça etkileyici. 16...Ve7 c5 karesini destekleyen siyah aynı zamanda a3-f8 çaprazında ve e dikeyinde batarya da hazırlamış oluyor. Bu yöntem özellikle askıda piyonlarda karşımıza sıklıkla çıkar. 17.Ae1 Başına geleceklere habersiz olan beyaz, mantığın emrettiği gibi c5–piyonuna saldırmaya devam eden bir manevrayı tercih ediyor. [Daha iyi seçenek belki

17.h3 olabilirdi, ancak yaşamı yine de zor koşullarda devam ederdi. 17...Ae4! Siyah, şaşırıncı bir biçimde güven altındaki şahı saldırı düzenlemeyi göze alır. Eğer Beyaz ...Axf2 tehdidinde karşı önlem almak için 18.Ff1 oynarsa 18...Ag5 19.Ae1!? d4! Siyah, uzun çaprazı açmak için dinamik bir piyon fedası yapar. 20.fxg3 Vxe3+ 21.Şf1 [21.Şh1'e 21...d4 sonrasında 22...Vxh3 ile oyun sona ererdi.] 21...d4! Siyah, fillerinin çaprazlarını açarak hücum ateşine yeni odunlar atıyor. [Siyahın tehdidi: 22... Fxg2+ 23.Şxg2 Vg3+ 24.Şf1 Vxh3+ 25.Şe1 Vh1+ 26.Şd2 Kxe2+!! Siyah şahı açığa çıkarmak için kale feda ediyor. 27.Şxe2 Ke8+ 28.Şf2 Fg3+!! Müthiş bir celbetme, beyaz şah, adeta bir hortuma yakalandı ve göğe çekiliyor, 29.Şxg3 Ke3+ 30.Şf2 Kf3+ 31.Şe2 Vg2+ 32.Şd1 Kxd3+! 33.Şe1 Vg1+ 34.Şe2 Ke3+ ile oyunu kazanır.] 22.Aaxc5 Beyaz, siyahı yakaladığından emin!? [Beyaz, eğer şahının çevresinde savunma paketi oluşturamaya çabalarsa, 22.Af2 d3! sonrasında kamikaze piyon ortalığı birbirine katar. 23.Axd3 Fh2! 24.Af2 Vg3 25.Şe1 Vxg2 26.Ad3 Vg1+ 27.Şd2 siyahın tozu dumana katmasından sonra kendini siperlerin arkasına atan beyaz şah henüz kurtulmuş sayılmaz, çünkü duvarlar yıkılmak içindir! 27...Kxe2+!! 28.Şxe2 Vg2+ 29.Şd1 Ff3+ 30.Şe1 Ke8+ 31.Fe5 Fg3+] 22...Axc5 23.Fxd4 ve Beyazın Ali Cengiz oyunu sonrasında siyah çatala geldi. Ancak 23...Fxg2+ sonrasında görünüyor ki, Aslında tuzağa beyaz düşüyor ve dimyata giderken evdeki bulgurdan oluyor. 24.Şxg2 Vg3+ 25.Şf1 Vxh3+ 26.Şg1 Fh2+ ve Siyah, Damiano'nun Filli Matı motifleriyle oyunu bitiriyor. 27.Şh1 Fg3+ 0-1

Analiz: UMUT SAYMAN

KABUSNAME'DE SATRANÇ

2.Murat (1404-1451) döneminde Türkçeye çevrilen ünlü *Kabusname*, geçen ay tanıtımını yaptığımız ve Uzun Firdevsi tarafından yazılan *Satranç-name-i Kebir* adlı kitabın da kaynak kitabıdır. Aslında tasavvuf ve siyasi öğüt kitabı (*siyasetname*) olan *Kabusname*'de bir bölümün başlığı şöyledir:

“LATİFE ETMEK ve SATRANÇ OYNAMAĞI BEYAN EDER

Ey oğul, zinhar (sakın) kimseyle latife etmeyesin ki, ayıduptururlar (söylemişlerdir): Pes (öyle ise) ne denli cehdin (gayretin) varsa kimse ile latife kılmaktan sakın. Hassa (ayrıca) ki ol latife acı acı söğmek, fahiş fahiş (yüksek yüksek) keleciler (sözler) ola. Hassa ki arada satranç ki bu âdeme gönül darlığı çok vaki

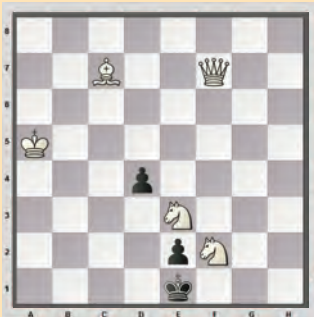
olur (insanın içi sıkılır, bunalır), ya satrançta oturmuş ola (açmaza düşmüş olsun). Ve anı dahi uc (kumarda ortaya konan para veya nesne) ile oynama. Meğer ki bir tavuktan, ya bir sohbetten, ya buna benzer nesne ile ki şahane bahane ola sohbe ulaşmağa. Akça ile oynama ki akça ile nerd ve satranç oynamak kumardır, zinhar kumarbazlıktan sakın ki müdbirler (talihsizler, kötü insanlar) sanatıdır.

Andan gerü senden ulu kişi ile satranç oynarsan edep oldur ki satranç ise evvel ol oynaya (ilk oynayan ol). Amma ey oğul esrüklerle (sarhoş) ve kişilik bilmeyenlerle, yüzüzlerle ve ağır canlı heriflerle (kaba insanlarla) oynama.

Gönderi: SUAT BOZTEPE, SAMSUN

KURGUMAT

Umut Sayman
Strate Gems, 2015

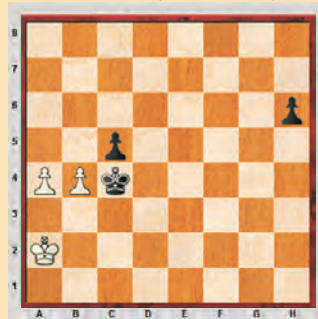

3 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

İlham Aliev
Özel Ödül (e4 e5, 2013)

Beyaz oynar kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Avrupa'da Türk İzi

Oryantalizm ve "Turquerie"

Zeki Tez

Hayykitap

Dünyada "Doğu" sorunu/karasevdası doruklarda olduğu bir süreçte Zeki Tez, Batının zihin dünyasında Doğu'nun ve özellikle Türklerin ne şekilde yer ettiğini ve yansımalarının neler olduğunu ilmek ilmek ördüğü yapıtında anlatıyor. "Oryantalizm demek, özellikle bir İngiliz ve Fransız kültür girişimini dile getirmek, içine hayli farklı alanları, hayal gücünü, İncil dosyalarını, baharat ticaretini, sömürgeler için kurulan orduları, uzun bir sömürge yönetim geleneğini, kalabalık bir bilginler ordusunu, sayısız Doğu 'uzman ve yardımcıları', bir doğubilimci (oryantalist) profesörler topluluğunu, bütün bir Doğu'ya özgü bilgiler dizisini (Doğu despotluğu, Doğu görkemi, Doğu vahşiliği, Doğu cinselliği), 'evcilleştirilerek' Avrupa'nın kullanımına sunulan birçok Doğu tarikat, tefekkür ve bilimini içine alan bir projeden söz etmek demektir" diye tanımladığı oryantalizmin sınırları, Amerika

ve Avrupa'nın dışında her yer: Yakın-doğu, Ortadoğu ve Uzakdoğu yani Doğu. 18. yüzyıla kadar Doğu'dan daha geri olduğunu kendisi de kabul eden Batı'da, Endülüis İspanya'sına ve Norman Sicilya'sına gelen öğrenciler, İslâm medreselerinde matematik, felsefe, tıp ve astronomi öğrenimi görüp, Batı üniversitelerinde öğretici adayı oluyordu. Üniversitelerde Aristoteles'in eserleri, Arapçadan yapılmış Latince çeviriler üzerinden okutuluyordu. İslâm felsefesinin etkisi İngiltere ve Almanya'ya dek ulaştı. Avrupa'da sömürgecilikle eşzamanlı olarak, İslâm mimarlığı ve sanatı açısından zengin kentlere yapılan geziler ve yayımlanan eserler kısa sürede bir modaya dönüştü, Yakın Doğu ve Orta Doğu kültürleriyle Avrupa kültürü arasında büyük bir geçişkenlik başladı.(...)

Sivil İtaatsizlik

Henry David Thoreau

Say Yayınları

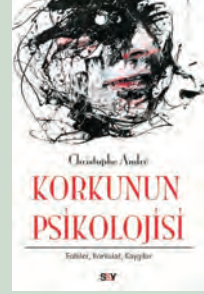
300 yıl önce doğan Thoreau, "Sivil İtaatsizlik" kavramını kullanan ilk kişi olmakla kalmadı, günümüze kadar en ciddi ve etkili direnme

öğretisini de kaleme aldı. Hiçbir zenginlik hırsına kapılmayan Thoreau, köleliği yeni bir bölgeye yaymayı amaçlayan Meksika savaşına karşı çıkarak başlattığı eylem insan haklarından çevreye her alanda ve bugün dünyanın her noktasında. “En iyi devlet en az yöneten devlettir” sloganı ile başlayan yapıtında insanlığı at gözlüğünden kurtulmaya çağırıyor: “İnsanların arzularını yerine getirmek için seçtiği yegane biçim olan devletin bizzat kendisi, halkla devlet her ne kadar birlikte yaşasa da kötüye kullanılmaya ve saptırılmaya eğilimlidir. Meksika savaşında tanık olduğu üzere mevcut devleti bir araç olarak kullanmak bir kaç kişinin işiydi, çünkü başlangıçta insanlar böyle bir kullanıma razı olmayabilirlerdi. Mevcut ordu yalnızca mevcut devletin bir ordusudur... devletin olmadığı zamanı değil de bir zamanlar daha iyi olan bir devlet istiyorum... devletler insanların nasıl da kullanabildiğini hatta kendi çıkarları için nasıl da birbirlerini kullandıklarını gösterir... Köleliğe ve savaşa karşı olmasına rağmen bunlara son vermek için kılını kıpırdatmayan binlerce insan var... Devlet, tüm gücünü ve otoritesini aldığı ve ona göre davrandığı bireyi daha yüksek ve bağımsız bir güç olarak tanıyana kadar gerçekten de özgür ve aydınlanmış bir devlet olmayacak...”

Korkunun Psikolojisi

Christophe
André

Say Yayınları

Daaha önce “Zor Kişiliklerle Yaşamak” ve “Kendine Saygı” yapıtları çevrilen Psikiyatrist Christophe André yeni kitabıyla bütün insanlığı kuşatma altına alan “korku”yu ele alıyor. “Bazen hayat kurtarır, bazen de hayatı mahveder... Kişiyi çoğu şeyden mahrum eder, yıpratır, yalnızlığa iter. Hepimizi etkiler. Dünya nüfusunun yarısı için bir engeldir. Her on kişiden birinin özgürlüğünü çalar. Etkisi zamanla artar, bunalımlara sürükler. Bize bu kadar zarar verdiği halde varlığına muhtaç olduğumuz duygudur, korku...” Fransa’nın en iyi korku ve fobi uzmanlarından biri olan Christophe André, kendi terapi seanslarından yola çıkarak korkunun biyolojik ve evrimsel yönünü gözler önüne seriyor. Yapıtı, fobileri, korkuları ve kaygıları beslendikleri kaynaklarla birlikte ele alarak tanımlayan, çözüm ve tedavi yolları sunan, korku mekanizmalarımızın bazen rayından çıkabileceğini ve böyle durumlarda duygusal beynimizin devreye gireceğini anlatan bir başvuru kitabı.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: SİBEL CİLLİ ÇEKMECE, ANTAKYA

Biri Size ikincisi Bir Sevdiğinize

%50
İNDİRİM

Bütün Dünya'dan ikinci Aboneliğe %50 İndirim

Bütün Dünya tüm okuyucularına kaçırılmayacak fırsat sunuyor:

Dergimize 1 yıllık abone olan herkese bir yakınına armağan olarak gönderebileceği ikinci abonelik bedeli Şimdi % 50 indirimli. Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak Şimdi çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik iŐleminizi baŐlatabilir; ve yıl boyu dergilerinizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0536) 634 35 97

E-posta: abone@butundunya.com.tr

KAYIHAN KESKİNOK

1923 İzmir doğumlu sanatçı Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nde öğrenim görmüş, Lozan Güzel Sanatlar Okulu'nda asistan olarak çalışmıştır.

Yurda döndükten sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Resim-İş Bölümü'nde resim öğretmenliği yapan sanatçı, başta Kültür Bakanlığı Atatürk ve Cumhuriyet Ödülü, Cumhuriyet Senatosu Atatürk Resim Yarışması Birinciliği, Kültür Bakanlığı Atatürk ve Devrimleri Resim yarışması ödülü, Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Onur ödülü başta olmak üzere sanat yaşamında çok sayıda ödül almış, yurt içindeki sergileri yanısıra bir "Türk sanat elçisi" kimliğiyle yurtdışında da onu aşkın çağdaş Türk sanatı sergilerine katılmıştır. 2015 yılında yitirdiğimiz sanatçının, Türkiye Büyük Millet Meclisi koleksiyonunda, İzmir ve Ankara müzelerinde, Yugoslavya Pocitelli kenti sanatçılar kolonisi müzesinde ve özel koleksiyonlarda yapıtları bulunmaktadır.

